

Hallituksen esitys Eduskunnalle telemarkkinalaiksi ja laiksi telehallinnosta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi telemarkkinalaki, jolla korvattaisiin teletoimintalaki. Telehallinnosta annettuun lakiin tehtäisiin uudesta laista johtuvat muutokset.

Kilpailua edistävä telemarkkinalaki koskisi pääsääntöisesti kaikkia sähköisen viestinnän verkkoja. Useimmat teletoimintalain keskeiset periaatteet säilyisivät ennallaan. Lain käsitteet uudistettaisiin vastaamaan teknistä kehitystä ja Euroopan yhteisöjen (EY) säädöksiä. Sääntelyn purkamista jatkettaisiin niin pitkälle kuin EY:n säädösten ja kilpailutilanteen kehitys sallivat.

Kilpailun edistämiseksi teleyritysten toimintaa säänneltäisiin eri tavoin yrityksen markkina-asemasta riippuen. Teleyritykset, joilla on huomattava markkinavoima, joutuisivat ankarampien velvollisuuksien alaisiksi. Liikenneministeriö määräisi laissa säädettyjen periaatteiden mukaisesti, mikä on teleyrityksen markkinavoima.

Kilpailua kotitalouksien ja pienkäyttäjien paikallispuheluista kiihdytettäisiin eri tavoin. Markkinavoimaltaan huomattavat televerkkoyritykset, jotka tarjoavat televerkoonsaan myös telepalveluita, olisivat edelleen velvollisia vuokraamaan tilaajajohtoja kilpailuille telepalvelu yrityksille tasapuolisella hinnalla, joka on kohtuullisessa suhteessa suoritteesta aiheutuneisiin kustannuksiin. Teleyritysten tulisi taloudellisesti eriyttää televerkkojen ja telepalveluiden tarjonta toisistaan. Jos markkinavoimaltaan huomattava televerkko yritys tarjoaa televerkoonsaan telepalveluita, sen tulisi merkitä oman telepalvelutoimintansa tuloslaskelmaan tilaajayhteyksien vuokra samojen perusteiden mukaan kuin se perii niistä maksuja kilpailivilta telepalvelu yrityksiltä. Eriyttäminen tekisi mahdolliseksi seurata televerkko palveluiden ja telepalveluiden välistä ristiinsubventiota.

Kiinteitä yhteyksiä vuokralle ottava televerkko yrityksen kilpailija saisi osoittaa ne televerkon kohdat, joiden välille se haluaa yhteyksiä. Ehdotus parantaisi muiden telepalvelu yritysten mahdollisuuksia kilpailla televerkon omistavan teleyrityksen kanssa.

Televerkkojen omistajien ja haltijoiden velvollisuutta luovuttaa verkkoa muille laajennettaisiin. Esimerkiksi kaapelilähetysverkon omistaja joutuisi luovuttamaan verkon vapaan osan muuhunkin käyttöön kuin ohjelmien jakeluun. Mahdollisuus käyttää kaapelilähetysverkkoja kilpailuun paranisi.

Luvanvaraista olisi enää vain matkaviestinverkkojen tarjonta. Julkisesti haettavat luvat myönnettäisiin korkeintaan 20 vuodeksi. Nykyiset avoimet matkaviestinnän toimiluvat muutettaisiin verkkokohtaisiksi.

Teleyrityksen tulisi neuvotella kaikkien teleyritysten kanssa yhdysliikenteestä. Markkinavoimaltaan huomattavan teleyrityksen tulisi hyväksyä kohtuulliset yhteenliittämistä koskevat vaatimukset. Toisten yritysten verkoissa toimiva teleyritys saisi valita, minkä verkkojen kautta se palveluitaan tarjoaa. Ministeriö voisi sovitella riitoja.

Telelaskun maksamiseen velvolliselle voitaisiin antaa täydelliset tiedot puhelinnumeroista, joihin liittymästä on soitettu. Tunnistamistietoja voitaisiin antaa myös hätäilmoituksia vastaanottavalle viranomaiselle.

Telemaksuista annettaisiin määräyksiä vain silloin, kun hintojen kehitys tai markkinavoimaltaan huomattavan teleyrityksen hinnoittelu vaarantaisi lain tavoitteiden saavuttamisen tai EY:n lainsäädäntö sitä vaatii.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan viimeistään 1 päivänä kesäkuuta 1997.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
YLEISPERUSTELUT	3
1. Johdanto	3
2. Nykytila	3
2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö	3
Lainsäädäntö ja toimiluparatkaisut 1987 - 1996	3
Kilpailun toteutuminen käytännössä	4
Telelaitoksen velvollisuudet	7
Käyttäjän oikeudet ja velvollisuudet	7
Telemaksut	7
Yleispalvelun saatavuus ja rahoitus	8
Telepäätelaitteet	8
Ohjaus ja valvonta	8
Vaitiolovelvollisuus	8
2.2. Euroopan yhteisöjen lainsäädäntö	9
Kilpailun avautuminen vuonna 1998	9
Alalle pääsy	9
Verkkojen ja palveluiden yhteenliittäminen	9
Avoimen verkon tarjonta	10
Teletoinnin tietosuoja	10
Televisiosignaalin lähetyksstandardit	10
Vaikutukset Suomen lainsäädäntöön	10
2.3. Ulkomaiden lainsäädäntö	11
2.4. Nykytilan arviointi	11
Lain kokonaisuudistuksen tarve	11
Kilpailu paikallisverkoissa	11
Käyttäjän oikeudet	15
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset	15
3.1. Kilpailun edistäminen ja sääntelyn purkaminen	15
3.2. Käyttäjän oikeuksien parantaminen	18
3.3. Lain käsitteiden uudistaminen	18
4. Esityksen vaikutukset	18
4.1. Taloudelliset vaikutukset ja työllisyysvaikutukset	18
4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	19
4.3. Ympäristövaikutukset	19
4.4. Vaikutukset yritysten ja kuluttajien asemaan	19
5. Asian valmistelu	19
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT	21
1. Lakiehdotusten perustelut	21
1.1. Telemarkkinalaki	21
1.2. Laki telehallinnosta	35
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset	35
3. Voimaantulo	36
4. Säättämisjärjestys	36
LAKITEKSTIT	
1. Telemarkkinalaki	38
2. Laki telehallinnosta annetun lain muuttamisesta	50
LIITE	
Rinnakkaisteksti	
Laki telehallinnosta annetun lain muuttamisesta	51

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Teletoinnin yhteiskunnallinen ja taloudellinen merkitys kasvavat nopeasti. Alan kasvua leimaavat tekniikan nopea kehitys, uusien palveluiden kiihtyvä käyttöönotto, kilpailun laajeneminen ja telemarkkinoiden kansainvälistyminen.

Kehittyneet televerkot ja telepalvelut tarjoavat entistä taloudellisempia ja tehokkaampia tapoja viestintään. Samanaikaisesti kehittyvä tietotekniikka integroituu televerkkoihin ja telepalveluihin. Perinteisen kohdeviestinnän ja joukkoviestinnän rajat hämärtyvät, kun kaikissa verkoissa voidaan tarjota monimuotoisia palveluita. Tehokkaiden televerkkojen olemassaolo on välttämätöntä tietoyhteiskunnan palvelutarjonnalle.

Suomen teletointa on kansainvälisesti vertaillen korkealla tasolla. Kehittyneiden televerkkojen välityksellä tarjotut palvelut ovat monipuolisia ja laadultaan hyviä. Suomen telemaksujen hintataso on selvästi teollistuneiden maiden hintatasoa alhaisempi. Telealan teollisuutemme kuuluu kansainväliseen kärkeen.

Teletointa on kehitetty 1980-luvun puolivälistä alkaen avaamalla kilpailua lainsäädännöllä ja liberaalilla toimilupapolitiikalla. Sen seurauksena Suomen lainsäädäntö ja telemarkkinoiden rakenne ovat edistyneitä ja kestävät hyvin kansainvälisen vertailun kaikilla mittareilla. Tästä hyötyvät suomalaiset käyttäjät ja myös suomalaiset yritykset, joiden vientimahdollisuuksia Suomessa muita maita aikaisemmin koettu kilpailu parantaa.

Jotta Suomen hyvä asema voitaisiin säilyttää, teletoinnin hoitojärjestelmää on jatkuvasti kehitettävä.

2. Nykytila

2.1. Lainsäädäntö ja käytäntö

Lainsäädäntö ja toimiluparatkaisut
1987 - 1996

Teletointialaki (183/87) tuli voimaan 1 päivänä toukokuuta 1987. Lailla korvattiin vuonna 1886 annettu julistus niistä ehdoista, joilla telefoonihoitoja saadaan maahan asettaa ja käyttää.

Teletointialaki koskee televerkkojen ra-

kentamista, ylläpitoa ja käyttöä. Se on yleinen, kaikenlaisen viestintään käytettäviä verkkoja koskeva laki. Teletointialaissa ei ole säännöksiä televerkoissa välitettävien viestien sisällöstä. Lisäksi laille on ominaista, että se sääntelee kaikkea teletointia yleisesti, erittelemättä erityyppisiä televerkkoja.

Teletointialaki vahvisti käytännössä syntyneen telelaitosten työnjaon silloisen virastomuotoisen posti- ja telelaitoksen ja pääasiassa käyttäjien omistamien alueellisten puhelinlaitosten välillä. Posti- ja telelaitoksen toiminta-oikeus perustui suoraan teletointialakiin, mutta laissa sallittiin kilpailevien toimilupien myöntäminen.

Huhtikuussa 1988 tehdyillä toimilupapäätöksillä avattiin kilpailu suuressa osassa maata datasiirrossa ja yritysviestinnässä. Tuolloin myönnettiin toimilupa posti- ja telelaitoksen tytäryhtiölle Oy Yritysverkot Ab:lle ja alueellisten puhelinlaitosten ryhmään kuuluvalla Oy Datatie Ab:lle. Toimiluvat tekivät posti- ja telelaitokselle mahdolliseksi rakentaa kilpailevia paikallisia televerkkoja alueellisten puhelinlaitosten alueelle. Oikeus oli rajoitettu siten, että käytännössä yhtiö sai mahdollisuuden tarjota palveluitaan vain yritysasiakkaille. Vastaavasti alueelliset puhelinlaitokset saattoivat uuden toimiluvan nojalla yhdistää paikallisverkkonsa ja siten muodostaa alueellisten puhelin-yhtiöiden perinteisille toimialueille kilpailevan kaukoteleverkon. Sen käyttö oli kuitenkin rajoitettu datasiirtoon ja yritysviestintään.

Muun muassa Telehallintokeskuksen perustamisen ja uuden radiolain (517/88) johdosta teletointialakia muutettiin 1 päivänä lokakuuta 1988 voimaan tulleella lailla (519/88). Seuraavan kerran teletointialakia muutettiin 1 päivänä lokakuuta 1990 voimaan tulleella lailla (661/90) niin, että posti- ja telelaitoksen lakiin perustuva oikeus harjoittaa teletointia poistettiin. Vuoden 1990 alusta valtion liikelaitokseksi muuttuneen Posti- ja telelaitoksen oikeus teletoinnin harjoittamiseen on siitä saakka perustunut toimilupaan. Lainmuutos teki mahdolliseksi myös sen, että alueellisten telelaitosten osakkuusyhtiölle Oy Radiolinja Ab:lle myönnettiin toimilupa teletointaan GSM-normin mukaisessa televerkossa. Vuoden 1990 joulukuussa Oy Yritysverkot Ab:n toimiluvasta poistettiin toiminnallisia rajoituksia ja Oy

Datatie Ab:n toimilupaa laajennettiin koko maahan.

Teletuomintalakia muutettiin seuraavan kerran 1 päivänä lokakuuta 1992 voimaan tulleella lailla (676/92) helpottamalla alalle pääsyä ja parantamalla käyttäjän oikeuksia. Ministeriön toimivaltaa kilpailun sääntelyyn lisättiin.

Vuosina 1992 - 1994 tehdyillä toimiluparatkaisuilla kilpailu laajennettiin kaikkeen teletuomintaan. Kaukoteletuominnassa ja paikallisessa teletuominnassa kilpailu on ollut vapaata vuoden 1994 alusta ja kansainvälisessä teletuominnassa 1 päivästä heinäkuuta 1994.

Teletuomintalain viimeisin muutos (343/96) tuli voimaan 1 päivänä elokuuta 1996. Lainmuutoksella helpotettiin alalle pääsyä, kevennettiin sääntelyä ja järjestettiin sellaisten teletuomintosten asema, jotka eivät itse rakenna käyttämänsä televerkkoa. Lainmuutos helpottaa uusien yritysten pääsyä markkinoille. Lain nojalla teletuomintasto on velvollinen vuokraamaan televerkkooan sellaisellekin kilpailijalleen, jolla on itsellään oikeus rakentaa vastaava verkko.

Alalle pääsy on Suomessa ollut varsin helppoa teletuomintalain voimaantulosta saakka. Toimilupahakemukset ovat paria merkitykseltään vähäistä poikkeusta lukuun ottamatta johtaneet toimilupaan.

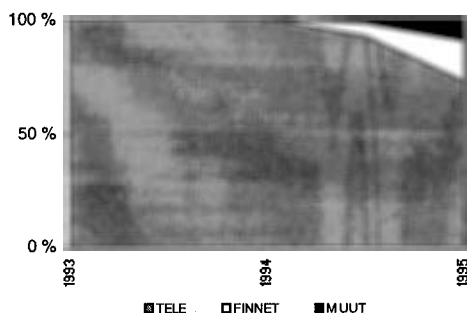
Kuluneen vuosikymmenen kuluessa teletuominnan kilpailu on asteittain laajentunut kaikkeen yleiseen teletuomintaan.

Kilpailun toteutuminen käytännössä

Vaikka uusien yritysten tuloa alalle on pyritty edistämään, Suomen telemarkkinat ovat yhä jossakin määrin duopolistiset. Valtionyhtiö Suomen PT Oy:n kokonaan omistamalla Telecom Finland Oy:llä on noin 52 prosenttia kokonaismarkkinoista. Yhteensä 47 Finnet-yhtiön (entiset alueelliset puhelin-yhtiöt) ja niiden osakkuusyhtiöiden markkinaosuus on noin 46 prosenttia.

Vuonna 1994 markkinoille tullut Telivo Oy on kyennyt muutamassa vuodessa saamaan noin viiden prosentin markkinaosuuden kaukoteletuominnassa ja lähes 10 prosentin markkinaosuuden kansainvälisessä teletuominnassa.

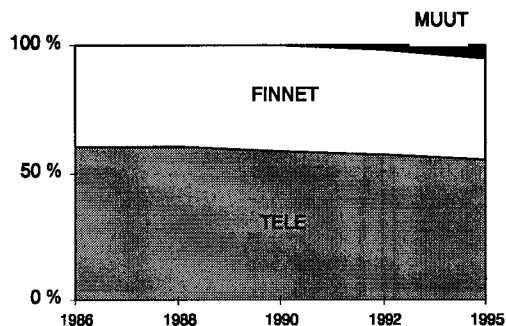
Muiden teletuomintayritysten markkinaosuudet ovat vähäiset. Teletuomintalain muutosten johdosta niiden odotetaan kuitenkin kasvavan vuosikymmenen loppuun mennessä huomatta-

vasti.

Datasiirto. Datasiirto on tietokonekielisten viestien välittämistä televerkossa. Datasiirto avautui kilpailulle teletuominnan lohkoista ensimmäisenä, jo 1980-luvun puolivälissä. Merkittävimmät kilpailijat ovat markkinajohtaja Telecom Finland Oy ja Finnet-yhtiöt. Muista yrityksistä merkittävin on Telivo Oy.

Datasiirron liikevaihdoksi vuonna 1996 arvioidaan 800 miljoonaa markkaa. Datasiirron markkinaosuudet koko maassa ovat kehittyneet seuraavasti:

Kuva 1. Datasiirron markkinaosuuksien kehitys v. 1986 - 1995. Yritysten liikevaihto.

Datasiirrossa kilpailu toimii hyvin ja markkinoille tulijat ovat onnistuneet saamaan huomattavia markkinaosuuksia, myös Telecom Finland Oy ja Finnet-yhtiöt toistensa perinteisillä toimialueilla.

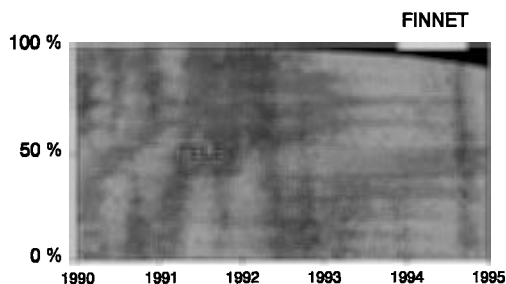
Matkaviestintä. Posti- ja teletuomintasto huolehti 1990-luvun alkuun saakka valtakunnallisten matkaviestinverkkojen rakentamisesta ja ylläpidosta ilman kilpailua. Se ylläpiti analogisia ARP-verkkoja sekä vuonna 1982 avattua NMT 450 -verkkoa ja viisi vuotta myöhemmin avattua NMT 900 -verkkoa.

Myös Finnet-yhtiöillä on oikeus teletointaan paikallisissa matkaviestinverkoissa. Kilpailua laajennettiin rajoitetusti vuonna 1990, kun eräille alueellisille telelaitoksille myönnettiin toimiluvat teletointaan analogisen AutoNet-normin mukaisissa kaukotele-verkoissa.

Laajemmin kilpailu avautui syyskuussa 1990 tehdyn toimilupapäätöksen jälkeen, kun alueellisten puhelinyhtiöiden osakkuusyhtiö Radiolinja Oy sai toimiluvan teletointaan digitaalisessa GSM-normin mukaisessa televerkossa.

Lokakuussa 1995 valtioneuvosto myönsi uusia toimilupia teletointaan digitaalisissa, DCS-1800 -normin mukaisissa televerkoissa. Uudet toimiluvat myönnettiin Radiolinja Oy:lle ja Telivo Oy:lle. Kun Telecom Finland Oy:llä ja paikallista teletointaa harjoittavilla Finnet-yhtiöillä on rajoittamaton oikeus myös teletointaan matkaviestinverkoissa, Suomeen voi syntyä neljäkin kilpailevaa DCS-1800 -verkkoa.

Matkaviestinnän liikevaihdoksi vuonna 1996 arvioidaan 2,5 miljardia markkaa. Kilpailu matkaviestinverkoissa on kehittynyt seuraavasti:

Kuva 2. Matkaviestinnän markkinaosuusien kehitys v. 1990 - 1995. Yritysten liikevaihto.

Matkaviestinnän kilpailun kehityksessä alueellisilla tekijöillä on ollut merkitystä. Erot eivät kuitenkaan ole huomattavan suuria.

Kansainvälinen teletointa. Kansainvälisellä teletointinnalla tarkoitetaan teletointia, jota harjoitetaan Suomesta, Suomeen tai Suomen kautta yhdysliikenteessä ulkomaisen teleyrityksen kanssa, olipa viestintä peräisin kiinteästä tai matkaviestinverkosta ja silloinkin, kun se on datasiirtoa.

Kansainvälisen teletointinnan harjoittamiseen oli 1990-luvun alkuun saakka oikeus vain posti- ja telelaitoksella. Kilpailua avattiin rajoitetusti vuosina 1991 - 1993 myöntämällä toimilupia lähinnä raja-alueiden teletointaan. Täydellisesti kansainvälinen teletointa avattiin kilpailulle 1 päivästä heinäkuuta 1994. Uudet toimiluvat myönnettiin alueellisten puhelinyhtiöiden Oy Finnet International Ab:lle ja Telivo Oy:lle.

Kansainvälisen teletointinnan liikevaihdoksi vuonna 1996 arvioidaan 1,1 miljardia markkaa. Markkinaosuudet ovat kehittyneet seuraavasti:

Kuva 3. Kansainvälisen teletointinnan markkinaosuusien kehitys v. 1993 - 1995. Yritysten liikevaihto.

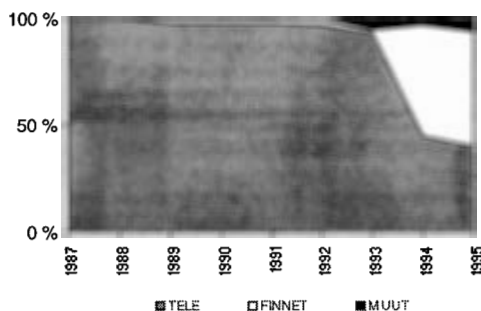
Kilpailun avauduttua markkinaosuudet ovat vakiintumassa nykyiselle tasolle. Markkinaosuusien alueelliset erot eivät ole merkittäviä.

Kaukoteletointa. Telelaitosten yhdysliikenteestä annetun liikenneministeriön päätöksen (504/96) 2 §:n 5 kohdassa kaukoteletointa on määritelty teletointinnaksi kahden telealueen välillä. Telealueiden rajat noudattavat pääosin läänien rajoja. Vuoteen 1993 saakka kaukoteletointia oli kaikki teletointa telelaitosten paikallisuusalueiden, käytännössä toimialueiden välillä.

Kaukoteletointa avautui kilpailulle yritysviestinnässä ja datasiirrossa jo vuonna 1988. Alueelliset telelaitokset ja niiden osakkuusyhtiö Oy Datatie Ab yhdistivät alueellisten telelaitosten paikalliset verkot toisiinsa, jolloin muodostui niiden toimialueet kattava kaukoteleverkko. Oy Radiolinja Ab sai toimiluvan GSM-normin mukaisen matkaviestinverkon kaukoteletointaan vuonna 1990 ja vuokrasi tarvitsemansa kaukoyhteydet alueellisten telelaitosten datasiirtoa varten rakentamasta kaukoteleverkosta.

Kaukoteletointinnan kilpailun kaikki rajoitukset poistettiin vuosina 1993 - 1994, kun ensiksi Telivo Oy:n ja sitten alueellisten telelaitosten ryhmään kuuluvan Kaukoverkko Ysi Oy:n toimiluvat tulivat voimaan. Myös Kaukoverkko Ysi Oy saattoi vuokrata käyttöönsä alueellisten telelaitosten kaukoteleverkon. Telivo Oy puolestaan käytti kaukoyhteyksien muodostamiseen Imatran Voima Oy:n voimansiirtoverkon rakentamisen yhteydessä rakentamia yhteyksiä.

Kaukoteletoiminnan liikevaihto on vuonna 1996 arviolta 400 miljoonaa markkaa. Kaukoteletoiminnan markkinaosuudet ovat kehittyneet seuraavasti:

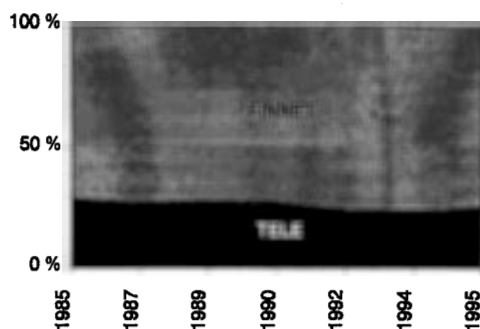

Kuva 4. Kaukoteletoiminnan markkinaosuuksien kehitys v. 1987 - 1995. Yritysten liikevaihto.

Telecom Finland Oy:n markkinaosuus kaukopuheluista on olennaisesti suurempi alueilla, joissa se on paikallisverkkojen markkinajohtaja, ja Kaukoverkko Ysi Oy:llä puolestaan alueilla, jossa Finnet-yhtiöt ovat markkinajohtajia.

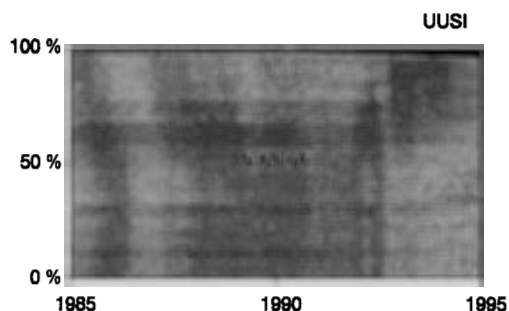
Paikallisverkot. Kilpailu paikallisissa kiinteissä televerkoissa vapautettiin yritysviestinnässä jo vuosina 1988 - 1990 tehdyillä toimiluparatkaisuilla ja muussakin televiestinnässä vuoden 1994 alusta. Yritysviestinnässä kilpailevaa verkko- ja palvelutarjontaa on syntynyt laajassa mitassa erityisesti suurkäyttäjien tarpeisiin. Muut käyttäjät - lähinnä kotitaloudet sekä pienet ja keskisuuret yritykset - eivät ole yhtä välittömästi ja laajassa mitassa päässeet hyötymään vaihtoehtoisten kiinteiden paikallisverkkojen ja kilpailevien paikallisten telepalveluiden tarjonnasta.

Kiinteiden paikallisten puhelinverkkojen liikevaihdoksi vuonna 1996 arvioidaan 3,1 miljardia markkaa. Markkinaosuudet ovat koko maassa kehittyneet seuraavasti:

Kuva 5. Paikallispuhelinlaittoiminnan markkinaosuuksien kehitys teleyritysyryhmittäin v. 1985 - 1995. Yritysten liikevaihto.

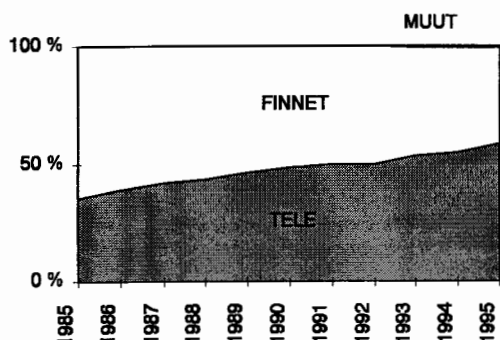
Kilpailua kiinteissä paikallisissa televerkoissa voidaan tarkastella myös alueellisesti. Kuvassa 6 on esitetty ennen vuotta 1988 toimineiden telalaitosten (vanhat) ja kyseisen vuoden jälkeen markkinoille tulleiden telalaitosten (uudet) markkinaosuuksien kehitys paikallisverkoissa:

Kuva 6. Kiinteiden verkkojen paikallisen teletoiminnan kehitys teleyritysten markkina-aseman mukaan v. 1985 - 1995. Yritysten liikevaihto.

Ennen yksinoikeuskin toimineiden telalaitosten paikallisverkkomarkkinoille tulleet uudet yritykset ovat onnistuneet saavuttamaan noin neljän prosentin markkinaosuuden kahdeksassa vuodessa.

Kun käytännössä myös matkaviestimet kilpailevat kiinteiden paikallisverkkojen kanssa, on tarpeen tarkastella markkinaosuuksien kehitystä kokonaismarkkinalla, joka muodostuu matkaviestinverkoista ja kiinteistä paikallisverkoista. Tätä esittää seuraava kuva:

Kuva 7. Kiinteiden paikallisverkkojen ja matkaviestinverkkojen markkinaosuuksien kehitys v. 1985 - 1995. Yritysten liikevaihto.

Eri arvioiden mukaan yli 80 prosenttia matkaviestinnästä korvaa paikallisten kiinteiden televerkkojen televiestintää. Kuva esittää siten varsin hyvin paikallisen televiestinnän markkinoiden kehitystä. Tällä kokonaismarkkinalla markkinaosuuksien muutokset ovat olleet olennaisesti nopeammat kuin pelkkä kiinteiden paikallisverkkojen markkinan tarkastelu osoittaa.

Telelaitoksen velvollisuudet

Teletointalain nojalla telelaitoksen velvollisuutena on harjoittaa yleistä teletointia huolehtimalla, että käyttäjillä on kohtuullisin ja tasapuolisin ehdoin riittävät ja turvalliset televiestintämahdollisuudet. Telelaitoksen on myös huolehdittava yhdysliikenteestä toisten telelaitosten kanssa sekä osaltaan poikkeusoloihin varautumisesta.

Verkkoa rakentavan telelaitoksen velvollisuudet ovat laajemmat.

Kaikilla telelaitoksilla niin toimilupalaitosten kuin pelkästään ilmoituksen varassa toimivien telelaitosten ryhmissä on keskenään samanlaiset velvollisuudet.

Poliisille annettiin oikeus telekuunteluun ja televalvontaan pakkokeinolakiin (450/87) otetuilla säännöksillä, jotka tulivat voimaan 1 päivänä kesäkuuta 1995. Koska puhelinsalaisuutta ei ole ennen tätä voitu missään tilanteessa laillisesti loukata, televerkoissa ei ole toteutettu teknisiä ratkaisuja, joiden avulla televiestintää olisi voitu kuunnella tai valvoa. Tämä on johtanut siihen, että poliisin tosiasialliset mahdollisuudet näiden pakkokeinojen käyttöön ovat olleet rajoitetut.

Käyttäjän oikeudet ja velvollisuudet

Käyttäjän oikeuksista annetut teletointilain säännökset ovat niukat. Lain 10 §:n 1 momentissa säädetään käyttäjän oikeudesta liittyä televerkkoihin ja vuokrata niistä yhteyksiä. Pykälän 2 momentin nojalla ministeriö vahvistaa teleliittymien toimitusehtojen yleiset perusteet. Tässä päätöksessä annetaan tarkemmat määräykset myös telelaitoksen velvollisuuksista kuluttajaan nähden.

Käyttäjän oikeuksia koskeva keskeinen säännös on myös teletointilain 29 §:n 1 momentissa. Säännöksen mukaan sille, joka on velvollinen maksamaan telelaskun, voidaan pykälän vaitiolovelvollisuuden estämittä antaa telelaskun määräytymiseen liittyvät tunnistamistiedot. Tarkemmat säännökset asiasta on annettu teletointiasetuksen (374/96) 9 §:ssä. Säännös rajoittaa mahdollisuuksia saada telelaskun määräytymiseen liittyviä tunnistamistietoja. Säännöstä on pidetty perusteltuna, koska telepalveluita käyttävät usein muutkin henkilöt kuin se, joka on velvollinen maksamaan telelaskun. Täydellisten tunnistamistietojen saantioikeuden on katsottu vaarantavan tällaisten henkilöiden oikeuksia.

Telepalveluiden käyttäjien oikeuksia koskee myös kuluttajansuojalaki (38/78).

Telemaksut

Telemaksujen määrittäminen on telelaitosten tehtävä. Myös Posti- ja telelaitoksen hinnoittelua koskeva valtioneuvoston toimivalta lakkasi, kun valtion liikelaitoksesta muodostettiin osakeyhtiö vuoden 1994 alusta.

Teletointilain nojalla asiakasmaksuja voidaan yleisesti säännellä vain kahdessa teletointilain 22 §:n 4 momentissa tarkoitettussa tapauksessa. Sääntely on mahdollista ensinnäkin silloin, kun määrittävässä markkina-asemassa olevan telelaitoksen hinnoittelu tai telemaksujen yleinen kehitys voi vaarantaa yleisen televerkoston ylläpidon tai kehittämisen. Toisaalta sääntelyä voidaan harjoittaa silloin, kun Euroopan yhteisöjen (EY) lainsäädäntö sitä edellyttää.

Hallituksen esityksessä teletointilain muuttamisesta (HE 180/1995 vp) otettiin lähtökohdaksi, että telemaksujen tulee määrytyä markkinoilla. Maksukehityksen tasapaino turvataan ensi sijassa laajan kilpailun avulla. Uuden lain perusteella asiakasmaksuja ei useimmiten säännellä lainkaan.

Telemaksujen määräytymistä sääntelevät myös kuluttajansuojalaki ja kilpailunrajoituksista annettu laki (480/92).

Yleispalvelun saatavuus ja rahoitus

EY: ssä valmisteltavassa lainsäädännössä tulee voimakkaasti esille niin sanotun yleispalvelun (Universal Service) saatavuuden varmistaminen ja siitä johtuvien kustannusten jako. Yleispalvelulla tarkoitetaan hinnaltaan kohtuullisten perustelepalveluiden yleistä saatavuutta kaikkialla yhteisön alueella.

Suomessa omaksuttujen teletoiminnan kehittämisperiaatteiden mukaan jatkuvasti laajeneva ja kehittyvä kilpailu huolehtii siitä, että edullisten perustelepalveluiden saatavuus säilyy ja jopa paranee sekä alueellisesti että kaikissa käyttäjäryhmissä. Tähän saakka hintakehityksen vinoutumisen ongelmia ei ole ollut, vaikka telelaitoksilla ei ole velvoitetta tarjota telepalveluita kaikille samalla hinnalla. Liikenneministeriön tutkimustieto vahvistaa, että telekilpailusta ovat hyötynneet kaikki käyttäjät. Luonnollista on, että suurkäyttäjien saamat hyödyt ovat muita suuremmat.

Monista muista Euroopan unionin (EU) jäsenvaltioista poiketen käyttäjätäkään eivät ole Suomessa vaatineet, että telemaksut olisivat kaikissa osissa maata täsmälleen samat. Tähän on vaikuttanut muun muassa se, että alueelliset puhelinlaitokset ovat aina hinnoitelleet palvelunsa itsenäisesti.

Nykyaikaisessa yhteiskunnassa osa telepalveluista on kuitenkin sellaisia, että niiden turvaamista kansalaisille on pidettävä yhteiskunnallisesti välttämättömänä. Telelaitoksilla on Suomessa teletoimintalain 10 §:n 1 momentin mukainen palvelupakko, mutta yhdenkään telelaitoksen velvollisuutena ei ole tarjota palveluita alemmalla kuin kilpailuilla markkinoilla määrätyvällä hinnalla.

Telepäätelaitteet

Telepäätelaitteiden kauppa vapautettiin kilpailulle vuoden 1987 teletoimintalailla. Käyttäjä voi vapaasti hankkia telepäätelaitteensa, eikä telelaitos voi määrätä, mitä laitteita verkkoon saa liittää. Telepäätelaitteiden kaupanpito on vapaa elinkeino. Telepäätelaitetta ei saa tuoda maahan myyntitaroituksessa tai luovuttaa edelleen ennen kuin telepäätelaitte on tyyppihyväksytty tai sen muutoin on varmistettu täyttävän sille asetetut tekniset vaatimukset. Tyyppihyväksyntää ja

vastaavaa menettelyä valvoo Telehallintokeskus. Telepäätelaitteen hyväksyntä voi perustua kansalliseen tai yleiseurooppalaiseen menettelyyn. Käyttäjä saa vapaasti liittää tyyppihyväksytyt, toimintakuntoisen telepäätelaitteen yleiseen televerkkoon. Käyttäjä vastaa telepäätelaitteen toimintakuntoisuudesta.

Matkaviestinnän kilpailu on monissa maissa johtanut telepäätelaitteiden hintojen epäterveeseen ristiinsubventointiin telelaitosten telepalveluiden myynnistä maksamilla myyntipalkkioilla. On osoittautunut, että näissä maissa matkaviestinnän maksujen kehitys ei ole ollut niin myönteistä kuin esimerkiksi Suomessa, jossa kilpailu ei toistaiseksi ole johtanut huomattavaan telepäätelaitteiden hintojen ristiinsubventointiin. Tämän vuoksi telepäätelaitteiden ja telemaksujen hintatasoa vinouttava telepäätelaitteiden ja teleliittymien kytkeykauppa kiellettiin teletoimintalain muuttamisesta annetulla lailla (343/96).

Ohjaus ja valvonta

Teletoiminnan yleinen ohjaus ja kehittäminen kuuluu teletoimintalain nojalla liikenneministeriölle. Lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamisen valvonta on Telehallintokeskuksen tehtävä.

Telehallintokeskus on valvonut telepäätelaitteiden markkinoita radiolain radiolaitteiden valvonnasta annettujen säännösten mukaisia periaatteita noudattaen ja silloin, kun se on ollut teletoimintalain mukaan mahdollista. Nimenomaisten markkinavalvontasäännösten puuttumisen aiheuttama toimivaltuuksien vähyys on vaikeuttanut markkinoilla olevien laittomien telepäätelaitteiden ja niiden suojauksen purkujärjestelmien markkinavalvontaa.

Vaitiolovelvollisuus

Telelaitoksen palveluksessa oleva tai ollut tai teleurakoitsija ei saa ilmaista teletoiminnassa välitetyn tiedon sisältöä, osapuolten henkilöllisyyttä tai tunnistamistietoja. Poikkeuksena vaitiolovelvollisuudesta teletoimintalaissa säädetään poliisille oikeus tietyissä tapauksissa saada tunnistamistietoja rikostutkintaa varten. Poliisin oikeudesta muissa tapauksissa saada tunnistamistietoja säädetään pakkokeinolaissa.

Vaitiolovelvollisuudesta poiketen telelaitoskin voi luovuttaa telelaskun maksamiseen velvolliselle eräitä laskun määräytymiseen

liittyviä tunnistamistietoja. Pääsääntönä luovutuksessa on, että vastaanottavan teleliittymän neljää viimeistä numeroa ei ilmaista. Etenkin laskutukseen liittyvissä riitatapauksissa on ilmennyt tarvetta täydellisten tunnistamistietojen luovutukseen.

Telelaitoksen vaihtolovelvollisuutta koskevat säännökset estävät telelaitosta luovuttamasta tunnistamistietoja muissa kuin säännöksessä mainituissa poikkeustapauksissa. Tietoja ei voi luovuttaa silloinkaan, kun käyttäjän omakin etu saattaisi sitä vaatia. Käytännössä on tapahtunut, että tunnistamistietoja olisi tarvittu, kun viranomaiselle on tehty hätäilmoitus, jonka tekijä ei ole osannut tai kyennyt antaa riittäviä osoitetietoja, joiden saaminen olisi välttämätöntä pelastustai muihin sellaisiin toimenpiteisiin ryhtymiseksi.

2.2. Euroopan yhteisöjen lainsäädäntö

Kilpailun avautuminen vuonna 1998

Kilpailusta telemarkkinoilla annetun komission direktiivin (90/388/ETY, muut. 95/51/EY ja 96/2/EY) nojalla jäsenvaltioiden on poistettava kaikki telepalveluita koskevat yksin- ja erityisoikeudet 1 päivään tammikuuta 1998 mennessä lukuun ottamatta eräitä siirtymäaikoja saaneita jäsenvaltioita. EY:n piirissä on vireillä vilkas lainsäädännön valmistelu aikaisemmin annettujen säädösten sopeuttamiseksi kilpailutilanteeseen ja tarvittavan uuden lainsäädännön antamiseksi.

Lisäksi komissio on yhteisön perustamisopimuksen 90 artiklan nojalla direktiivin 90/388/ETY muuttamisesta antamallaan direktiivillä (96/19/EY) velvoittanut jäsenvaltioita poistamaan kaikki vaihtoehtoisten televerkkojen käyttöä koskevat rajoitukset. Eräille maille on myönnetty siirtymäaika, joka kestää kahdesta viiteen vuoteen.

Alalle pääsy

EY:n säädökset eivät tähän saakka ole velvoittaneet jäsenvaltioita luopumaan toimilupamenettelyistä. Alalle pääsyä sääntelisi kuitenkin toteutuessaan komission ehdotus parlamentin ja neuvoston direktiiviksi televiestintäpalveluiden yleisten lupien ja yksittäisten toimilupien yhteisestä puitejärjestelmästä (KOM (95)545). Ehdotuksen mukaan lupien lukumäärän rajoittaminen ennakolta kielletään, jollei se johdu tehokkaan radiotaa-

juuksien käytön varmistamisesta. Toteutuessaan ehdotus sallisi myös sen, että jäsenvaltio sallii alalle pääsyn kokonaan ilman lupaa tai muuta vastaavaa menettelyä. Ehdotuksella pyritään myös yhdenmukaistamaan lupamenettelyitä ja -ehtoja.

Direktiivi annettaneen vuoden 1996 aikana, jolloin se voisi tulla voimaan vuoden 1997 aikana.

Verkkojen ja palveluiden yhteenliittäminen

Televerkkojen ja telepalveluiden yhteenliittämisestä on valmisteilla parlamentin ja neuvoston direktiivi, jota koskevasta komission ehdotuksesta neuvosto on hyväksynyt yhteisen kannan 21 päivänä maaliskuuta 1996. Toteutuessaan direktiivi luo puitteet yhteisön televerkkojen ja telepalveluiden yhteentoimivuudelle kilpailulle avatuilla telemarkkinoilla. Tavoitteeseen pyritään yhdenmukaistamalla yhteenliittämisen ehtoja ja menettelyitä.

Direktiivi velvoittaa toteutuessaan jäsenvaltiot määrittelemään teleyrityksille erilaiset yhteenliittämistä koskevat velvollisuudet ja oikeudet siitä riippuen, mikä on teleyritysten asema markkinoilla. Teleyrityksillä, joilla on huomattava markkinavoima, on muita yrityksiä laajempi velvollisuus neuvotella televerkkojen ja telepalveluiden yhteenliittämisestä ja sallia se. Direktiivin nojalla jäsenvaltiot tulisivat velvollisiksi myös huolehtimaan yhteenliittämistä koskevien sopimusten julkisuudesta ja riitojen ratkaisumenettelystä.

Valmisteilla olevan direktiivin mukaan jäsenvaltioissa voidaan luoda järjestelmä, jolla muut teleyritykset osallistuvat yleispuvelun rahoittamiseen, milloin rasituksen kantaminen katsotaan epätasapuoliseksi taakaksi yritykselle, joka vastaa yleispuveluvelvoitteista silloin, kun palveluita ei voida tarjota kaupallisesti kannattavalla tavalla. Vaihtoehtoina tulisivat kysymykseen erityisen yleispuvelurahaston perustaminen tai lisämaksun periminen yhdysliikenteestä. Yleispuvelurahastoon voidaan koota varoja kaikilta teleyrityksiltä ja siitä maksettaisiin korvauksia yleispuvelusta vastaaville teleyrityksille. Silloin kun yleispuvelu rahoitettaisiin yhdysliikenteestä perittävällä pääsymaksulla, tällaista maksua perisi se teleyritys, joka vastaa yleispuvelun toteuttamisesta. Direktiivissä on säännöksiä siitä, miten maksu määräytyy ja miten maksun perimistä valvotaan.

Direktiivi edellyttää toteutuessaan myös rajoitettua tilaajanumeroiden siirrettävyyden toteuttamista vuoteen 2003 mennessä suurimmissa väestökeskuksissa.

Direktiivi tulee voimaan 31 päivänä joulukuuta 1997.

Avoimen verkon tarjonta

Neuvoston direktiivi, joka koskee telepalveluiden sisämarkkinoiden perustamista panemalla voimaan avoimen verkon tarjonta (90/378/ETY) määrittelee yleiset telepalveluiden tarjontaehdot. Tämän puitedirektiivin nojalla on annettu direktiivi avoimen verkon tarjoamisen (ONP) soveltamisesta vuokrajohtoihin (92/44/ETY) ja direktiivi avoimen verkon tarjoamisen (ONP) soveltamisesta pientaajuuspuheviestitykseen (95/62/EY). Pientaajuuspuheviestitys tarkoittaa puhelin-toimintaa. Avoimen verkon tarjontaa koskeva lainsäädäntö edellyttää jäsenvaltiolta sen varmistamista, että palvelutarjonnassa noudatetaan tasapuolisuutta ja kohtuullisia ehtoja. Direktiivit velvoittavat jäsenvaltioita huolehtimaan myös siitä, että niissä tarkemmin määritelty palveluiden vähimmäisvalikoima on saatavilla koko yhteisön alueella. Säädökset edellyttävät teleyrityksiltä kustannuslaskentajärjestelmien ylläpitoa ja hallinnolta varsin perusteellista valvontaa.

Avoimen verkon tarjonnan soveltamisesta vuokrajohtoihin annettu direktiivi soveltuu vain markkinoihin, joilla vallitsee yksin- tai erityisoikeuksia. Suomessa tällaisia oikeuksia ei ole. EU:ssa on vireillä säädöshanke, jossa direktiivien soveltamisalaa laajennettaisiin kilpailun avautuessa. Komission ehdotuksen mukaan (KOM (95)543) avoimen verkon tarjonnasta annetut säännökset koskisivat yrityksiä, joilla on huomattava markkinavoima. Kaikkialla yhteisön alueella ainakin yksi teleyritys olisi kuitenkin velvoitteen piirissä. Kansallisen sääntelyviranomaisen tehtäväksi jäisi määritellä, mitkä teleyritykset kuuluvat säännelyjen piiriin.

Myös ehdotettujen muutosten jälkeen säädöksissä on hinnoittelua koskevia säännöksiä. Niiden mukaan markkinavoimaltaan huomattavien teleyritysten telemaksujen tulee suuntautua kustannuksiin.

Neuvosto on hyväksynyt yhteisen kannan direktiiviehdotukseen 27 päivänä kesäkuuta 1996. Direktiivi annettaneen vuoden 1996 aikana, jolloin se voisi tulla voimaan vuonna 1997.

Teletoinnin tietosuoja

Komissio on tehnyt ehdotuksen parlamentin ja neuvoston direktiiviksi koskien henkilötietojen käsittelyä ja yksityisyyden suojaa telealalla, erityisesti integroidussa monipalveluverkossa (ISDN) ja digitaalisissa matkaviestinverkoissa (KOM (94/128)). Säädösehdoituksella pyritään yhdenmukaistamaan jäsenvaltioiden teletoinnin tietosuojalainsäädäntö. Direktiivissä olisi laskutustietoja ja puhelinlaskuja koskevia yleissäännöksiä sekä säännöksiä lähtevien ja tulevien puheluiden tunnistamisesta. Toteutuessaan ehdotus vaikuttaisi myös puhelunsiirron toteuttamiseen ja puhelinluettelossa julkaistavien tietojen sisältöön.

Neuvosto hyväksyi direktiiviehdotusta koskevan yhteisen kannan 12 päivänä syyskuuta 1996. Direktiivi annettaneen vuoden 1996 aikana.

Televisiosignaalin lähetyssstandardit

Televisiosignaalien lähetystä koskevien standardien käytöstä annetun parlamentin ja neuvoston direktiivin (95/47/EY) nojalla jäsenvaltioiden tulee toteuttaa direktiivissä tarkoitetut toimenpiteet edistääkseen kehittyneiden televisiopalveluiden nopeaa kehitystä.

Direktiivin säännökset velvoittavat jäsenvaltiot huolehtimaan lähetystoiminnan ja vastaanotinten standardoimisesta niin, että direktiivin mukaisten palveluiden saatavuus nopeasti leviäisi. Direktiivillä pyritään myös helpottamaan kilpailua suojattujen televisiolähetysten tarjonnassa. Siinä tarkoituksessa direktiivi muun muassa velvoittaa asettamaan suojattujen televisiopalveluiden tarjoajille velvollisuuden kohdella yleisradiolähetystoiminnan harjoittajia tasapuolisin ja kohtuullisin perustein.

Vaikutukset Suomen lainsäädäntöön

Telekilpailuun tähtäävien EU:n säädösten voimaantulo vuonna 1998 ei vaikuta syvästi Suomen telemarkkinoilla, jotka on asettain avattu kilpailulle jo 1980-luvun puolivälistä lukien.

Verkkojen ja palveluiden yhteenliittämistä koskeva direktiiviehdotus edellyttää toteutuessaan muutoksia Suomen lainsäädäntöön. Merkittävimmät niistä koskevat teleyritysten erilaista kohtelua niiden markkinavoimasta riippuen. Tällainen muutos on lainsäädän-

töömme tehtävä myös avoimesta verkkotarjonnasta annettujen direktiivien muutosehdotusten toteutuessa.

Suomen lainsäädännössä on pantava täytäntöön myös televisiosignaalin lähetyssstandardista annettu direktiivi.

Televerkossa välitettävien viestien luotamuksellisuutta ja käyttäjien tietosuojaa koskevat kysymykset eivät yleisesti kuulu telemarkkinalain soveltamisalaan. Teletoinnin tietosuojasta annettava direktiivi koskee kuitenkin myös teleyrityksen velvollisuuksia telelaskun erittelyyn. Nämä säännökset edellyttävät toteutuessaan vähäisiä muutoksia teletoinntalakiin.

2.3. Ulkomaiden lainsäädäntö

Ruotsin teletointia koskeva vuonna 1993 uudistettu lainsäädäntö on varsin edistysellinen ja kilpailua suosiva. Yhdessä Suomen ja Ison-Britannian kanssa maa kuuluu teletoinnin avoimpiin markkinoihin maailmassa. Kilpailua on syntynyt matkaviestintään, datasiirtoon, kaukoteletointaan ja kansainväliseen teletointaan, tosin rajoitetummin kuin Suomessa. Paikallisupehuissa kilpailua ei kuitenkaan vielä ole, vaan valtionyhtiö Telia Ab:n markkinaosuus on yhä 100 prosenttia. Kilpailija Tele2 rakentaa omaa verkkoaan suurimpiin kaupunkeihin, mikä muuttanee tilannetta lähivuosina.

Tanskassa Tele Danmark AS:llä on ollut yksinoikeus puhelintoimitintaan. Kilpailu on avattu 1 päivästä heinäkuuta 1996.

Ison-Britannian suurimman teleyrityksen British Telecommunications plc:n markkinaosuus on yhä yli 80 prosenttia, paikallisessa teletoinnassa noin 94 prosenttia. Pääkilpailija, Mercury on menestynyt heikosti, vaikka sen toimintaa on edistetty hallinnollisin toimenpitein vuosikymmenen ajan. Markkinaosuutta ovat viime vuosina kasvattaneet kaapelilähetyshyönteet, jotka ovat käyttäneet kaapelilähetyksen yhteydessä rakennettuja kilpailevia tilaajayhteyksiä.

Saksan telemarkkinat ovat vanhastaan perustuneet Deutsche Telekom AG:n yksinoikeuksiin. Liberaalista, vuonna 1994 uudistusta lainsäädännöstä huolimatta kilpailu ei ole laajentunut paikallisverkkoihin. Hallitus on luvannut avata kilpailun viimeistään 1 päivästä tammikuuta 1998.

Ranskan teletoinnassa on runsaasti yli 90 prosentin markkinaosuus valtiollisella France Télécomilla. Paikallisupehuissa kil-

pailua ei ole. Lainuudistus on valmisteilla. Lailla pyritään avaamaan markkinoita pitäen silmällä EY:n vuonna 1998 uudistuvia säädöksiä.

Yhdysvallat kuuluu Suomen, Ruotsin ja Uuden-Seelannin ohella kilpailultaan edistyneisiin telemaihin. Alkuvuonna 1996 hyväksytty lainmuutos laajentaa kilpailua myös paikallisverkkoihin. Muun muassa kehitystä hidastavan hallinnollisen sääntelyn vuoksi markkinaosuuksien ei kuitenkaan oleteta nopeasti muuttuvan.

2.4. Nykytilan arviointi

Lain kokonaisuudistuksen tarve

Teletoinntalaki siihen tehtyine muutoksineen on osoittautunut periaatteiltaan varsin onnistuneeksi ja toimivaksi laiksi. Sen avulla on voitu avata kilpailu ja sen jälkeen ohjata kehitystä myös kilpailluissa oloissa. Nopea alan kehitys on kuitenkin johtanut siihen, että lakiin on jouduttu runsaan yhdeksän vuoden kuluessa tekemään perusteellisia muutoksia jo neljästi, nimittäin vuosina 1988, 1990, 1992 ja 1996.

Teletoinntalain kokonaisuudistuksen tarve on eri syistä ilmeinen, vaikka lain perusperiaatteet on syytä pitää voimassa. Ensinnäkin monet laissa käytetyt käsitteet ovat alan nopean teknisen ja kaupallisen kehityksen vuoksi vanhentuneita. Toiseksi EY:n lainsäädäntö edellyttää eräiden käsitteiden yhdenmukaistamista koko yhteisön alueella. Kolmanneksi teletoinntalain monet eri aikoina ja eri syistä tehdyt muutokset ovat tehneet laista vaikeaselkoisen.

Kilpailu paikallisverkoissa

Kiinteiden paikallisverkkojen kilpailu ei ole rajoittunutta siksi, että televerkko olisi niin sanottu luonnollinen monopoli. Laki tai toimitilvat eivät rajoita kilpailevien televerkkojen rakentamista. Sitä eivät estä tekniset eivätkä usein taloudellisetkaan tekijät. Perinteisten puhelinpalveluiden tarjonnalle tällainen este ei ainakaan tekniikan kehittyessä ole tilaajajohdon hallintakaan, kun telepalvelun toimittamiseksi tarpeellinen yhteys voidaan toteuttaa radioteitsekin. Tilajayhteyden perustamiseen on kehitteillä monia kilpailevia tekniikoita. Elokuussa 1996 voimaan tulleella teletoinntalain muutoksella kilpailevat telelaitokset saivat oikeuden vuokrata

myös paikallisyhteyksiä televerkkoja ylläpitäviltä telelaitoksilta tasapuolisella ja kohtuullisella hinnalla. Käytännössä pienkäyttäjien verkkokilpailu ei ole kuitenkaan avautunut oletetussa laajuudessa eikä toivotussa aikataulussa. Kehitystä ovat hidastaneet sekä vaihtoehtoisten teknisten ratkaisujen hidas kehitys että taloudelliset syyt.

Myös käytettävissä olevan tilastoaineiston pohjalta (ks. edellä kuva 6) voidaan todeta, että kilpailu on muuttanut markkinaosuuksia kiinteissä paikallisverkoissa hitaammin kuin muissa televerkoissa. Kiinteiden paikallisverkkojen liittymämäärän kasvu on tosin muista televerkoista poiketen lähes pysähtynyt. Ankarasti kilpailujen matkaviestinverkkojen palvelut kilpailevat myös kiinteiden paikallisverkkojen palveluiden kanssa. Matkaviestinpalveluiden käyttäjiä ovat yhä enemmän tavalliset kotitaloudet, joiden käytössä matkaviestin korvaa myös kiinteän puhelinverkon käyttöä. Kehityksen arvioidaan jatkuvan ja voimistuvan.

Kiinteän paikallisverkon merkitys on tulevaisuudessaakin tärkeä, koska sen kautta saadaan pääsy asiakkaalle muidenkin telepalveluiden tarjoamiseksi. Kilpailevien tekniikoiden kehityksestä huolimatta kiinteä paikallisverkko säilyttää keskeisen asemansa telepalveluiden tuotantoketjussa. Ainakin toistaiseksi kiinteän tilaajayhteyden kautta käyttäjälle tarjotaan kaikki muut kuin matkaviestinpalvelut. Se merkitsee, että tätä yhteyttä hallitseva teleyritys voi teknisesti ja taloudellisesti valvoa kaikkien telepalveluiden tarjontaa. Kiinteän tilaajayhteyden merkitys jopa korostuu, kun kehittyneiden vuorovaihtusteiden palveluiden tarjonta vaatii niin laajakaistaisia yhteyksiä, että ne voidaan täydellisinä tarjota vain kiinteässä verkossa.

Vaikka uudet tekniset ratkaisut edelleen laajentavat pienkäyttäjienkin valintamahdollisuuksia, ne eivät täysin voi korvata kiinteää tilaajayhteyttä. Jos uusien telepalveluiden tarjontaa halutaan edistää kilpailujen tilaajayhteyksien kautta, teknistä kehitystä ei voida jäädä odottamaan. Nopeasti kehittyvien tietoyhteiskunnan palveluiden tehokas ja edullinen käyttö edellyttää nopeasti avautuvaa ja toimivaa kilpailua paikallisverkkojen tilaajayhteyksillä. On tarpeen ensi tilassa toteuttaa nyt mahdolliset lainsäädännölliset ja hallinnolliset ratkaisut paikalliskilpailun laajentamiseksi kiinteissä paikallisverkoissa.

Kiinteiden paikallisverkkojen markkinoilla on edelleen, jo tehdyistä lainsäädäntö- ja

toimiluparatkaisuksista huolimatta, vahvoja rakenteellisia tehokkaan ja toimivan kilpailun esteitä. Paikalliskilpailua haittaavina tekijöinä on pidettävä erityisesti jäljempänä esitettyjä seikkoja.

Asiakkaiden sitominen telelaitokseen. Eniten tehokkaan kilpailun syntymistä on käytännössä estänyt pääosassa paikallista teletointa valtitseva telepalveluiden myyntitapa. Paikallista teletointa harjoittavien teleyritysten markkina-asetat ovat omilla toimialueillaan edelleen erittäin vahvat. Näiden teleyritysten omistus ja telepalveluiden myynti on kytketty toisiinsa. Useimmat suomalaiset telelaitokset ovat keränneet erilaisia kertaluonteisia suorituksia (*liittymäsuorituksia*) käyttäjiltä näiden hankkiessa televerkosta liittymän.

Liittymäsuorituksen tehnyt käyttäjä saa liittymän antaneen teleyrityksen telepalveluita edullisemmin hinnoin kuin muut käyttäjät. Nykyisin alennukset annetaan kiinteistä maksuista, mutta kehittynyttä kustustekniikkaa hyväksi käyttäen ne voitaisiin antaa myös käytön perusteella perittävistä maksuista. Liittymäsuoritus on antanut parhaimmillaan hyvän, jopa yli 20 prosentin vuotuisen tuoton, jos pääomaksi lasketaan liittymän käypä hinta ja tuotoksi vaihtoehtoisen liittymätyypin ja liittymäsuoritusta vastaan saadun liittymän maksujen erotus. Tämän erotuksen määrä vaihtelee 1 päivänä lokausta 1996 voimassa olevien hinnastojen perusteella 175 markasta (Turun Puhelin) 908 markkaan vuodessa (Eurajoen Teleosuuskunta). Keskimäärin erotus on 511 markkaa liittymäsuoritusta vastaan annettua liittymää kohti.

Finnet-yhtiöissä pääomasijoituksen tehneestä käyttäjästä tulee yleensä samalla telelaitoksen osakas tai jäsen. Yhteensä 45 paikallista teletointa harjoittavasta Finnet-yhtiöstä 42 on tällaisia, keskinäisesti omistettuja telelaitoksia. Näistä 25 on yhteisömuodoltaan osakeyhtiöitä, 13 osuuskuntaa ja neljä rekisteröityä yhdistystä.

Osuustoimintatyyppistä yleistä teletointa ei tässä laajuudessa tunneta missään muualla maailmassa.

Muutkin kuin keskinäisesti omistetut telelaitokset, esimerkiksi Telecom Finland Oy ja kunnallinen liikelaitos Turun Puhelin, ovat keränneet käyttäjiltä liittymäsuorituksia vastaavalla tavalla. Tällöin käyttäjästä ei kuitenkaan ole tullut telelaitoksen osakasta eikä jäsentä. Näiden yhtiöiden telemaksuista anta-

mat alennukset ovat kuitenkin samaa luokkaa kuin muiden telelaitosten omistajakäyttäjilleen antamat alennukset.

Liittymäsuorituksen tehnyt käyttäjä on tiennyt, että suoritusta ei yleensä palauteta, jos käyttäjä irtisanoo liittymänsä eikä enää halua käyttää telelaitoksen palveluita. Suurin osa liittymäsuoritusta edellyttävistä liittymistä on kuitenkin siirrettävissä kolmannelle. Alennusten ohella käyttäjä on siten voinut hyötyä liittymäsuorituksestaan sen arvonnousun takia. Varsinkin aikaisempina vuosina liittymien jälkimarkkinat ovat olleet vilkkaat ja sijoitus liittymään on taannut hyvän tuoton myös sijoituksen arvonnousuna. Nykyisin liittymien jälleenmyyntihinnat ovat 40 - 60 prosenttia uuden liittymän hankintahinnasta.

Liittymäsuorituksen tehnyt käyttäjä olisi yleensä voinut hankkia liittymänsä ilman liittymäsuoritustakin. Toisaalta telemaksunsa minimoimaan pyrkivällä käyttäjällä ei ole ollut vaihtoehtoja, vaan tarpeellinen teleliittymä on ollut hankittavissa kerta-suoritusta vastaan vain yhdeltä telelaitokselta.

Noin 80 prosenttia Finnet-yhtiöiden liittymistä on niin sanottuja omistusliittymiä. Finnet-yhtiöt omistavat noin 70 prosenttia maan kaikista kiinteän puhelinverkon tilaajajohtoista. Vaikka Telecom Finland Oy ei enää anna uusia omistusliittymiä vastaavia liittymiä, sillä on yhä noin 30 000 tällaista liittymää. Tämä merkitsee, että yhteensä noin 1,6 miljoonaa puhelinliittymää (noin 57 prosenttia puhelinliittymistä) on annettu liittymäsuorituksen tehneille käyttäjille.

Kun telelaitos maksaa liittymäsuorituksen tehneelle käyttäjille tuoton pääomasta alemmina telemaksuina, muiden yritysten on vaikea kilpailla samoilla markkinoilla. Liittymäsuoritus sitoo käyttäjän tehokkaasti teleyrityksen asiakkaaksi.

Paikalliskilpailua on kiihdytetty 1 päivänä elokuuta 1996 voimaan tulleella teletoimintalain muutoksella. Lain 10 a §:n nojalla televerkkvoja ylläpitävä telelaitos joutuu luovuttamaan vapaita teleyhteyksiä myös kilpailvalle telepalveluita tarjoavalle telelaitokselle. Lain 22 §:n 3 momentin nojalla luovutushinnan tulee olla kohtuullinen ja tasapuolinen ja sen tulee kattaa suoritteen tuottamisesta aiheutuvien kustannusten ohella kohtuullinen tuotto sijoitetulle pääomalle. Jos hinnasta ei sovita kaupallisesti, liikenneministeriö voi antaa määräyksiä sen yleisistä perusteista. Laki järjestäneek verkkoka-

pasiteetin ja tilaajajohtojen käytön yleensä ottaen tyydyttävällä tavalla.

Palvelukilpailua telelaitoksen käyttäjäomistajista ja muista telelaitokselle liittymäsuorituksen tehneistä käyttäjistä vaikeuttaa se, että käyttäjä menettää liittymäsuorituksesta saamansa tuoton valitessaan kilpailuvan palveluntuottajan. Usein liittymäsuorituksen ehdot velvoittavat käyttäjää jopa maksamaan perusmaksua, vaikka liittymä olisi suljettu hänen omasta pyynnöstään. Vaikka käyttäjä voisi vastiketta vastaan luovuttaa osakkeensa tai luopua osuudestaan taikka jäsenyydestään, käytännössä liittymäsuorituksen tuoton sitominen telepalveluiden ostamiseen nostaa aina käyttäjän kynnystä taloudellisesti mielekkäällä tavalla vaihtaa palveluyritystä. Ongelma korostuu aikana, jolloin omistusliittymien jälkimarkkinat toimivat heikosti. Kilpaileva telelaitos voisi yleensä myös ostaa käyttäjän omistussuuden ja siten saada teleyritykseltä tuotteita liittymäsuorituksen tehneelle käyttäjälle kuuluvin eduin. Järjestely vaatii kuitenkin kilpailvalta telelaitokselta huomattavaa pääomaa.

Jos liittymäsuorituksen tehneisiin käyttäjiin kohdistuvaa paikalliskilpailua halutaan ratkaisevasti nopeuttaa, edellä kuvattu järjestely on tavalla tai toisella purettava tai ainakin sen kilpailua rajoittavia vaikutuksia on lievennettävä.

Järjestelyn purkamiseksi on selvitetty useita eri vaihtoehtoja. Esille tulleiden vaihtoehtojen toteuttaminen johtaa poikkeuksesta siihen, että on puututtava teleyrityksen ja sen käyttäjien oikeussuhteisiin.

Ristiinsubventio. Kilpailun avautumisvaiheessa voi syntyä ongelmia, jos jollakin alalla yksinoikeuksin toimiva tai hallitsevassa markkina-asemassa oleva yritys voi käyttää tämän toiminnan tuottojaan hintojen subventiomiseksi kilpaillulla alalla. Teletoiminnassa lohkoja, joilla toimii yrityksiä tällaisessa markkina-asemassa, ovat matkaviestintä ja paikallinen teletoiminta. Ristiinsubvention ongelma voi tulla esille myös siinä tapauksessa, että teletoimintaa harjoittaa jollakin muulla alalla huomattavassa markkina-asemassa oleva yritys. Tällainen yritys voi olla myös ulkomaalainen yritys.

Matkaviestintä on teletoiminnan lohkoista kannattavinta toimintaa. Kilpailuviraston 24 päivänä syyskuuta 1993 antaman päätöksen mukaan Telecom Finland Oy:llä on määräävä markkina-asema matkaviestinpal-

veluiden tarjonnassa. Laajimmissa, NMT 450 ja NMT 900-matkaviestinverkoissa se on ainoa tarjoaja ja kilpailevissa GSM-verkoissa markkinajohtaja. Telecom Finland Oy voi periaatteessa käyttää erityisesti NMT-verkon tuottoja muiden telepalveluiden hintojen subventointiin, mikä voi vääristää kilpailua.

Kiinteiden paikallisverkkojen kilpailu on avautunut ennakoitua hitaammin. Myös paikallispalveluita tarjoavilla telelaitoksilla on omilla toimialueillaan määräävä markkina-asema paikallisliittymien tarjonnassa, ainakin jos kiinteitä ja matkaviestinverkoja pidetään eri markkinoina. Telelaitokset voivat käyttää tämän toiminnan tuottoja muiden tuotteidensa hintojen subventoimiseen.

On myös esitetty väitteitä, että Imatran Voima Oy subventoisi kokonaan omistamansa Telivo Oy:n telemaksuja. Imatran Voima Oy harjoittaa kuitenkin yleistä teletointa erillisessä yhtiössä, minkä vuoksi ristiinsubventiota voidaan valvoa helpommin kuin siinä tapauksessa, että eri toimintoja harjoitetaan samassa yhteisössä. Kesäkuussa 1996 tehdyn aiesopimuksen mukaan Telivo Oy:n osake-enemmistö siirtyy ruotsalaiselle Telia Ab:lle.

Kun asiakashintojen sääntelystä on teletointalain muuttamisesta annetun lain (343/96) mukaisesti luovuttu, ristiinsubventiota valvotaan pääosin yleisen kilpailulainsäädännön nojalla. Ei ole telealan erityisongelma, miten yritys yleensä voi käyttää hyväksi määräävää markkina-asemaansa muiden palveluiden tarjonnassa kilpaillessaan.

Teletoinnin erityissääntelyn kohteeksi on lainmuutoksen jälkeenkin jäänyt telelaitosten keskinäisten maksujen ja kilpailukäyttäytymisen valvonta. Tavoitteena on, että kilpailu ei vääristy erityisesti silloin, kun telelaitos hallitsee jotakin telepalvelun tuotantoketjun osaa siten, että voi sen avulla hallita ja ohjata kilpailijoidensa toimintaa markkinoilla. Ristiinsubvention valvontatarve telealan erityisnormein voi johtua myös EY:n lainsäädännöstä.

Vaikka telekilpailu laajenee jatkuvasti ja teleyritysten määräävät markkina-asetat heikkenevät tai poistuvat, teletoinnassa voi vielä toistaiseksi tunnistaa erityisongelmia eri palveluiden välisestä ristiinsubventiosta. Ristiinsubvention ongelmassa on pitkälti kyse siitä, miten yritysten taloutta voidaan seurata. Jos ristiinsubventiota halutaan valvoa, yritykset on velvoitettava pitämään

erillään eri tuotteiden tuotantokustannukset ja taloudellisesti eriyttämään toimintansa.

Numeron siirrettävyyden puute. Vaihtaes-
saan teleyritystä käyttäjä joutuu yleensä vaihtamaan tilaajanumeronsa. Siitä käyttäjälle aiheutuvat kustannukset ja muu haitta ovat usein saatavia hyötyjä suuremmat, mikä hidastaa tehokasta kilpailua.

Taloudellisesti mielekkään numeron siirrettävyyden toteuttaminen ei ole teknisesti yksinkertaista. Se edellyttää valmisteluja, jotka ovat Suomessa pidemmällä kuin useimmissa muissa maissa. Telehallintokeskuksen johtamaan valmistelutyöhön osallistuvat kaikki telelaitosryhmät ja alan teollisuus.

Siirrettävyyden järjestäminen ei edellytä lainsäädännöllisiä muutoksia. Televerkkojen numeroinnista annetussa liikenneministeriön päätöksessä (500/96) edellytetään, että numeron siirrettävyys toteutetaan rajoitetusti viimeistään 1 päivänä kesäkuuta 1997. Päätös järjestäneen numeron siirrettävyyden tyydyttävällä tavalla.

Alalle pääsyn vaikeus. Telealalle pääsy on Suomessa varsin helppoa. Viimeksi alalle pääsyä on helpotettu teletointalain muuttamisesta annetulla lailla (343/96). Oikeusharkintaisen toimilupamenettelyn alaista on vain puheensiirtoon tarkoitettun ja radiotaajuuksia käyttävän televerkon rakentaminen.

Teletointalain muutoksen jälkeen alalle odotetaan tulevan lukuisa joukko uusia teleyrityksiä, jotka eivät itse rakenna televerkoonsa. Yritysten menestymistä pyritään hallinnon käytössä olevin keinoin edelleen tukemaan.

Koska toimiluvan edellyttämistä muilta kuin rajallisia radiotaajuuksia käyttäviltä verkoilta ei voida teknis-
in syin puolustaa, olisi mahdollista kaventaa luvanvaraisen toiminnan rajoja vielä nykyisestäkin. Radiotaajuuksia käyttävääkään teletointa ei aina ole taajuustaloudellisista syistä välttämätöntä pitää toimintana, joka edellyttäisi toimilupaa. Tällaista radiotaajuuksien käyttö on muun muassa silloin, kun televerkon yhteyksiä toteutetaan radiolinkkejä käyttäen. Teknisistä syistä on sen sijaan syytä pitää toimiluvanvaraisena toimintaa, jossa tilaajayhteyksiä toteutetaan radioteitse.

Televerkkojen ja -palveluiden yhteenliittämisen ongelmat. Teletointalain muuttamisesta annetulla lailla muutettiin televerkkojen ja -palveluiden yhteenliittämistä koskevia säännöksiä tavalla, joka oleellisesti edistää

paikalliskilpailun edellytyksiä.

Televerkkojen yhteenliittäminen on Suomessa kyetty järjestämään varsin pitkälle telelaitosten välisin kaupallisin sopimuksin. Tässä on onnistuttu hyvin huolimatta siitä, että meillä telelaitosten lukumäärä on kansainvälisesti tarkastellen erittäin suuri.

Yhteenliittämistä koskevat EY:n valmisteilla olevat säädökset edellyttävät toteutukseen joitakin muutoksia Suomen teletointalainsäädäntöön.

Yhteenliittämistä koskevilla säännöksillä voidaan edistää kilpailua huolehtimalla siitä, että alalle tulevia ja markkinavoimaltaan heikkoja teleyrityksiä suositaan markkinavoimaltaan vahvojen teleyritysten kustannuksella. Sen sallii ja sitä suorastaan edellyttää myös EY:n lainsäädäntö.

Vaihtoehtoisten verkkojen käytön ongelmat. Kotitalouksiin ja pienkäyttäjille on rakennettu myös kaapelilähetysverkko telepalveluiden toimittamiseksi. Verkkoa käytetään lähes poikkeuksetta vain televisio- ja radio-ohjelmien jakeluun. Harjoitettu teletointa on siten yksisuuntaista, pelkästään lähettäjältä vastaanottajalle suuntautuvaa. Uusia, vuorovaikutteisia ohjelmapalveluita kaapelilähetysverkoissa ei tarjota muista telepalveluista puhumattakaan.

Suomessa kaapelitelevisioverkot ovat varsin laajalle levinneet. Noin 43 prosenttia kotitalouksista on liitetty kaapelilähetysverkkoihin, mikä merkitsee kansainvälisesti vertaillen huomattavaa kattavuutta. Kaapelilähetysverkkoa voitaisiin verkon teknisestä toteutustavasta riippuen käyttää hyväksi muidenkin telepalveluiden kuin ohjelmien tarjonnassa käyttäjille. Yleensä se edellyttäisi kuitenkin huomattavia investointeja verkoon ja sen oheislaitteisiin. Toisaalta kaapelilähetysverkkojen suurempi välityskyky tekee niistä jopa puhelinverkkoa parempia monien kehittyneiden palveluiden tarjontaan. Nykyisellä tekniikalla esimerkiksi liikkuvan kuvan välittämisessä kaapelilähetysverkko on ylivoimainen puhelinverkkoon verraten.

Kaapelilähetysverkkojen laaja peitto antaisi Suomessa hyviä mahdollisuuksia tarjota niiden kautta esimerkiksi kehittyneitä vuorovaikutteisia telepalveluita kotitalouksille. Muun muassa Isossa-Britanniassa kaapelilähetysverkon yhteydessä rakennettuja teleyhteyksiä on menestyksellisesti käytetty muuhun teletointaan, erityisesti puhelinpalveluiden tarjontaan.

Suomessa kaapelilähetysverkot ovat lähes

poikkeuksetta telelaitosten omistuksessa. Eräät telelaitokset ovat siirtäneet verkon tai sen keskeisten osien hallinnan pitkäaikaisin sopimuksin toiselle yritykselle kaapelilähetystoimintaan käytettäväksi. Kaapelilähetysverkkojen omistajat eivät ilman lain velvoitetta suosi niiden käyttöä muuhun kuin kaapelilähetystoimintaan, koska tällainen muu käyttö kilpailisi niiden muissa televerkoissa itse tarjoamiensa palveluiden kanssa.

Lainsäädännöllä voitaisiin edistää kaapelilähetysverkkojen käyttöä muuhunkin teletointaan. Tämä edellyttää sitä, että kaapelilähetysverkon omistaja ja haltija velvoitetaan luovuttamaan verkon vapaata kapasiteettia käyttöön. Silloin verkon välityskykyä pääsisivät käyttämään myös televerkon omistajan tai haltijan kilpailijat.

Käyttäjän oikeudet

Käyttäjän asema on muuttunut telepalveluiden määrän ja luonteen jatkuvasti muuttuessa. Teletoinnin yhteiskunnallisen merkityksen kasvaessa käyttäjän oikeuksien määrittely on tullut entistä tärkeämmäksi. Teletointaan liittyvä käyttäjän taloudellinen intressi on kasvanut.

Merkittävimpiä käyttäjien ja telelaitosten välisistä ristiriitoja aiheuttaa laskutuksen epäselvyys. Tähän on saatu parannusta, kun televerkkojen digitalisoituessa voidaan tuottaa yksityiskohtaisia laskuerittelyjä. Esiin nousseiden kiistojen selvittämistä on haitannut kuitenkin vielä laskun maksajan saamien tunnistamistietojen vajavuus. Teletointa-asetuksen nojalla neljää viimeistä numeroa ei pääsääntöisesti saa antaa telelaskun maksamiseen velvollisellekaan. Kuluttajajärjestöt, telelaitokset sekä valituksia käsittelevät viranomaiset pitävät täydellisten tunnistamistietojen luovuttamista laskun maksajalle merkittävänä kiistatilanteiden vähentäjänä.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Kilpailun edistäminen ja sääntelyn purkaminen

Meneillään on yhteiskunnallinen murrosvaihe, jota yleensä kutsutaan tietoyhteiskuntaan siirtymiseksi. Se merkitsee sähköisen tiedonvälityksen ja siihen liittyvän palvelututotannon voimakasta kasvua. Kehityksellä on erittäin laajat vaikutukset talouteen, ym-

päristöön, kulttuuriin ja ihmisten arkipäiväiseen elämään.

Tietoyhteiskunnan palveluiden edistäminen on yhteiskunnallisesti erittäin tärkeä tavoite. Erityisesti väestömäärältään vähäisen ja Euroopan väestökeskittymiin nähden syrjäisen Suomen kannalta on tärkeää, että tietoyhteiskunnan palvelut ja niiden käyttö kehittyvät meillä nopeasti. Nykyisin suomalaiset ovat tietoverkkopalveluiden käytössä maailman kärjessä.

Televerkosto on infrastruktuuri, jonka välityksellä tietoyhteiskunnan palvelut jaetaan yleisölle. Tietoyhteiskunnan palveluita ei tarjota eikä käytetä, jollei televerkosto ole teknisesti kehittynyt ja käyttäjälle edullinen. Kotimainen ja kansainvälinen kokemus osoittavat, että televerkkoston tehokkuutta ja siten telepalveluiden tarjontaa ja kysyntää voidaan parhaiten edistää kilpailun avulla. Hinta- ja palvelutason seuranta osoittaa, että kilpailtuina telepalveluiden hinnat ovat edullisempia ja laatu parempi.

Tilaajayhteys yhdistää käyttäjän liittymän yleiseen televerkostoon. Teknisistä ja taloudellisista syistä tilaajayhteys muodostaa kaikkien kiinteässä verkossa tarjottujen telepalveluiden tuotantoketjun välttämättömän osan. Tämän yhteyden omistava teleyritys voi usein teknisin ja joka tapauksessa taloudellisin keinoin valvoa ja ohjata kaikkea toimintaa, jossa käyttäjille tarjotaan kiinteän televerkon palveluita.

Edellä esitetty tilastoaineisto osoittaa, että kilpailu kiinteiden paikallisverkkojen tarjonnasta on avautunut olennaisesti hitaammin kilpailulle kuin muut teletoiminnan lohkot. Kilpailu kuluttajista ei ole avautunut lainkaan ja muista kuin suurista yrityksistäkin vain rajoitetusti. Yllä esitetyistä syistä on yhteiskunnallisesti tärkeää kehittää lainsäädäntöä kilpailun nopeuttamiseksi myös paikallisissa televerkoissa.

Esityksellä pyritään siihen, että kuluttajan ja muun pienkäyttäjän mahdollisuudet kilpailuttaa paikalliset telepalvelunsa parantuisivat. Esityksen tavoitteena on saattaa erityisesti teleyritykselle liittymäsuorituksen tehneiden käyttäjien telepalvelut nykyistä laajemmin kilpailun piiriin.

Tehokkaan paikalliskilpailun esteiden purkamiseksi on käytettävissä useita keinoja. Käyttäjän sitominen teleyritykseen voitaisiin periaatteessa estää kieltämällä teleyrityksen käyttäjäomistus. Se olisi kuitenkin niin syvällisesti yritystoiminnan vapautteen kajoava

toimenpide, että sitä ei voida pitää kohtuullisena, kun tavoitteen saavuttamiseksi on käytettävissä muitakin keinoja.

Toinen vaihtoehto olisi rajoittaa teleyrityksen vapaata sopimus- ja hinnoitteluoikeutta siten, että käyttäjää ei voisi nykyisin tavoin lainkaan sitoa teleyrityksen asiakkaaksi kertaluonteisilla suorituksilla. Lailla voitaisiin säätää, että teleyritys ei saa antaa alennuksia liittymäsuorituksen tehneille käyttäjille, siis omistajilleen. Mahdollinen voitonjako olisi toteutettava maksamalla osinkoja tai muulla liittymän hallinnasta tai käytöstä riippumattomalla tavalla.

Edellä mainittu lainsäädäntö johtaisi siihen, että yleisen teletoiminnan harjoittaminen osuustoiminnallisesti tulisi käytännössä mahdottomaksi. Myös tällainen lainsäädäntö rajoittaisi vapaata yritystoimintaa kohtuuttomasti.

Kolmas esille tullut vaihtoehto on säätää lailla, että käyttäjällä olisi oikeus osittain irtisanoa liittymäsopimuksensa. Käyttäjä saisi halutessaan jatkaa sopimussuhdetta teleyritykseen ainoastaan tilaajajohdon osalta ja voisi purkaa sen muilta osin. Tarvittavat telepalvelut käyttäjä voisi hankkia muulta teleyritykseltä käyttäen kuitenkin edelleen hyväkseen sen teleyrityksen tilaajayhteyttä, jonka liittymä hänellä on.

Tällaista lainsäädäntöä ei voida pitää vapaasti kilpailuilla markkinoilla teleyritysten kannalta kohtuullisena. Se kajoaisi syvästi teleyritysten ja käyttäjien sopimusvapauteen ja voimassa olevien sopimusten sisältöön. Myös käyttäjän kannalta esitetty järjestely johtaisi mutkikkaisiin sopimusrakenteisiin, kun käyttäjän olisi ylläpidettävä kahta sopimussuhdetta, toista tilaajayhteydestä ja toista telepalveluista. Kilpailun avautuminen edellyttäisi myös laajaa hintasääntelyä ja valvontaa, jotta teleyritykset eivät voisi subventoida telepalveluiden hintoja tilaajayhteydestä perimällä hinnalla. Lainsäädäntö jäykistäisi markkinoita ja hintarakenteita, ja järjestely toimisi siten tavoitteidensa vastaisesti.

Neljäntenä vaihtoehtona on ollut esillä se, että käyttäjälle annettaisiin eräissä tapauksissa oikeus saada teleyritykseltä hyvitystä liittymäsuorituksesta. Tällöin teleyritys olisi tarkemmin määriteltävin ehdoin ja rajoituksin velvollinen eriyttämään teleyrityksen omistuksesta saatavien etujen jakamisen yrityksen omien telepalveluiden käytöstä annettavista alennuksista. Käyttäjän hyvitysoikeus

ei vaikuttaisi teleyritysten yhteisö rakentamiseen. Myös osuustoiminnalliset teleyritykset voisivat siten jatkaa toimintaansa.

Myös hyvitysjärjestelmä kajoaisi syvästi teleyritysten ja käyttäjien voimassa oleviin sopimussuhteisiin. Sen täytäntöönpanoa voitaisiin pitää perusteltuina vain siinä tapauksessa, että muita keinoja ei ole käytettävissä.

Ehdotuksessa on valittu lähtökohdaksi se, että keskinäisesti omistettujen teleyritysten ja niiden käyttäjien sopimussuhteisiin ei puututa millään edellä kuvatuista tavoista. Tämä on perusteltua, koska teleyritysten omista lähtökohdistaan käynnistämä sisäinen kehitys lieenee johtamassa samansuuntaiseen tulokseen ainakin merkittävimmissä teleyrityksissä. Tähän kehitykseen ei ole tarkoituksenmukaista puuttua ainakaan tässä vaiheessa. Kehitystä on kuitenkin tarkoin seurattava, ja jos myöhemmin osoittautuu, että ehdotuksessa valitut keinot eivät riitä kiinteiden televerkkojen paikalliskilpailun tehokkaaseen käynnistymiseen, tarvittavat lainsäädäntötoimenpiteet arvioidaan uudestaan.

Kilpailua kiinteissä paikallisverkoissa voidaan edistää monin tavoin, jotka eivät kajoa teleyritysten yhteisö rakenteeseen ja joilla ei ole välitöntä vaikutusta teleyritysten ja käyttäjien voimassa oleviin sopimussuhteisiin.

Esityksessä on pääasiallisesti keinoksi valittu laajentaa teleyritysten teletoimintalain 10 a §:n 4 momentin (343/96) mukaista velvollisuutta eriyttää televerkkojen tarjonnan ja telepalveluiden tarjonta taloudellisesti toisistaan. Näiden toimintojen välisen hinnoittelun tasapuolisuutta ja kohtuullisuutta valvottaisiin. Uusien säännösten tarkoituksena on varmistaa, että tilaajayhteyksien vuokraaminen paikallista teletoimintaa harjoittavan televerkkoyrityksen omalle palvelutoiminnolle sekä muille telepalveluyrityksille tapahtuu samojen hinnoitteluperusteiden mukaisesti.

Ehdotuksen mukaan markkinavoimaltaan huomattavat televerkkoyritykset olisivat teletoimintalakia vastaavalla tavalla velvolliset luovuttamaan tilaajayhteyksiä kilpaileville telepalveluyrityksille tasapuolisella ja kustannuksiin nähden kohtuullisella hinnalla.

Kilpailevan telepalveluyrityksen mahdollisuudet käyttää hyväkseen televerkkoyrityksen televerkkoa parantuisivat myös siten, että kiinteätä yhteyttä vuokralle haluava telepalveluyritys voisi yleensä määritellä ne televerkon pisteet, joiden välille se haluaa yhteyden. Televerkkoyritys olisi siis velvolli-

nen antamaan yhteyksiä myös sellaisille väleille, joita se ei yleensä tarjoa käyttäjille. Ehdotus parantaisi kilpailevan telepalveluyrityksen mahdollisuuksia optimoida oma televerkkonsa ja palvelutarjontansa.

Kilpailua edistettäisiin myös siten, että televerkon omistaja tai haltija, joka sallii verkkoonsa käytettävän telepalveluiden tarjontaan, velvoitettaisiin luovuttamaan verkon vapaana oleva osa tasapuolisin ja kohtuullisin ehdoin kaikille teleyrityksille. Tämä velvollisuus televerkon omistajalla ja haltijalla olisi verkon alkuperäisestä käyttötarkoituksesta riippumatta. Siten esimerkiksi kaapelilähetyksen omistajan tai sen, jolle omistaja on luovuttanut verkon käyttöoikeuden, olisi luovutettava verkkoa kaikille myös muiden telepalveluiden kuin ohjelmien jakeluun, jos hän yleensä sallii verkon käytön tällaiseen toimintaan. Televerkon omistajalta tai haltijalta ei siten edellytettäisi verkon varustamista siten, että sitä voi käyttää tällaisiin palveluihin.

Alalle tulevien yritysten tukemiseksi ehdotetaan, että teleyrityksiä voitaisiin kohdella eri tavoin niiden markkinavoimasta riippuen. Teleyritykset, joilla on huomattava markkinavoima, saisivat erityisiä velvoitteita sallia kilpaileva toiminta. Niillä olisi muita raskaampia velvollisuuksia muun muassa televerkkojen ja -palveluiden yhteenliittämiseen kilpailijoiden televerkkojen ja -palveluiden kanssa, velvollisuus tasapuoliseen ja kustannuksiin suuntautuneeseen hinnoitteluun sekä velvollisuus eriyttää taloudellisesti toimintansa.

Kilpailua edistettäisiin myös jatkamalla maksusääntelyn keventämistä. Asiakkailta perittyjen telemaksujen sääntely säilyisi pääosin yhtä kevyenä kuin teletoimintalain nojalla, minkä lisäksi teleyritysten välisten maksujen sääntelyä purettaisiin. Yleinen sääntely kohdistuisi tarvittaessa ainoastaan niihin teleyrityksiin, joilla on huomattava markkinavoima, jollei EY:n lainsäädäntö edellyttäisi pidemmälle menevää sääntelyä.

Liikenneministeriön tarkoituksena on seurata tarkoin uusien säännösten vaikutuksia telemarkkinoihin ja varautua tarvittaessa nopeasti jatkamaan lainsäädännön kehittämistä, jos nyt valitut keinot osoittautuvat riittämättömiksi tehokkaalle kilpailulle paikallisverkoissa. Uusina keinoina harkitaan omistuksen ja palveluntarjonnan yhteenkytkevälle toiminnalle asetettavia rajoituksia, joilla minimoidaan paikalliskilpailun rakenteelliset es-

teet. Tarvittavin osin tämä tehdään yhteistyössä EU:n komission kanssa EY:n kilpailusääntöjä soveltaen.

3.2. Käyttäjän oikeuksien parantaminen

Telepalveluiden kasvaneen merkityksen vuoksi niiden tarjontaan liittyvää käyttäjän oikeussuojaa on parannettava. Teletointaa koskee myös kuluttajansuojalaki. Telealan erityissäännöksillä tulee säännellä kuluttajan oikeuksia vain siltä osin kuin alan erityispiirteet antavat siihen aihetta. Koska kuluttajansuojalainsäädäntö ei koske kaikkia käyttäjiä, välttämättömät säännökset käyttäjän perusoikeuksista ja velvollisuuksista on kuitenkin tarkoituksenmukaista antaa teletointaa koskevassa laissa.

Ehdotettuun telemarkkinalakiin otettaisiin nimenomaiset säännökset käyttäjän oikeuksista ja velvollisuuksista. Se selkeyttäisi erityisesti kuluttajien oikeusasemaa telepalveluiden käyttäjinä.

Erityisesti kotitalouskäyttäjän oikeuksia ehdotetaan lisäksi parannettavaksi siten, että telelaskun maksamiseen velvollisen oikeutta saada tunnistamistietoja laajennettaisiin. Jokaisella olisi tällöin oikeus saada telelaskun yhteydessä täydellinen luettelo niistä puhelinnumeroista, joihin soitetuista puheluista telelasku aiheutuu.

Euroopan Neuvosto on antanut 7 päivänä helmikuuta 1995 suosituksen teletointinnan tietosuojasta (R (95)4). Suositus käsittelee muun ohella eriteltyjä laskuja ja laskutustietojen säilyttämistä. Suositus ei ole esteenä ehdotetun lain säätämiselle.

3.3. Lain käsitteiden uudistaminen

Ehdotetulla telemarkkinalailla teletointinain käsitteet tarkistettaisiin vastaamaan muuttuneita olosuhteita. Niissä otettaisiin huomioon voimassa olevat ja mahdollisuuksien mukaan myös valmisteilla olevat EY:n säädökset.

Telemarkkinoinia sääntelevän lain nimi muutettaisiin telemarkkinalaiksi, koska teletointinnan käsitteen supistuessa lain soveltamisalaan jää varsinaisesti teletointintaan kuulumatontakin liiketoimintaa.

Muista muutosehdotuksista tärkein on, että telelaitoksen käsite muutettaisiin teleyritykseksi, joka vastaa paremmin useimpien teletointinnan harjoittajien liiketoiminnan luonetta.

Ehdotetussa telemarkkinalaissa televerkon siirtokapasiteettia ja kytkentäpalveluita tarjoavat teleyritykset eroteltaisiin toisistaan jo määritelmän tasolla. Televerkkoyritysten ja telepalveluyritysten asema eroaisi myös siten, että niillä on erilaiset velvollisuudet ja oikeudet toisiinsa ja käyttäjiin nähden.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Taloudelliset vaikutukset ja työllisyysvaikutukset

Esityksellä ei olisi merkittäviä välittömiä vaikutuksia valtiontalouteen. Välilliset vaikutukset olisivat kuitenkin huomattavat.

Telemarkkinalain arvioidaan toteutuessaan edelleen alentavan telemaksujen tasoa ja parantavan telepalveluiden laatua.

Telepalveluiden nopea kehitys vaikuttaa myönteisesti koko elinkeinoelämän kehitykseen. Esityksen välilliset vaikutukset arvioidaan suuriksi.

Toteutuessaan esitys helpottaisi ja nopeuttaisi uusien innovaatioiden käyttöönottoa. Tämän kehityksen taloudellinen vaikutus arvioidaan huomattavaksi. Kehitys parantaa välillisesti myös suomalaisten telealan yritysten kilpailukykyä kansainvälisillä markkinoilla.

Ehdotus vaikuttaisi välillisesti telemaksujen rakenteeseen. Markkinavoimaltaan huomattavilla televerkkoyrityksillä olisi velvollisuus vuokrata tilaajayhteyksiä kilpailijoilleen tasapuolisella ja kohtuullisella hinnalla. Toisaalta televerkkoyrityksen olisi telemarkkinalakiehdotuksen 21 §:n 2 momentin mukaisesti merkittävä omien tilaajayhteyksiensä vuokra samojen perusteiden mukaan omaan telepalvelutoimintansa eriytettyyn tuloslaskelmaan. Nykyisin yleisen käytännön mukaan käyttäjiltä perityt kiinteät maksut, esimerkiksi puhelinliittymän kuukausimaksut, eivät vastaa tilaajayhteyden teleyritykselle aiheuttamia pääoma- ja käyttökustannuksia. Ehdotus merkittäisi toteutuessaan kiinteiden maksujen suuntautumista kustannuksiin. Markkinavoimaltaan huomattavien teleyritysten kiinteät maksut saattavat jonkin verran nousta. Kun hintakilpailu telepalveluiden tarjonnassa vastaavasti kiihtyy, telepalveluiden käytöstä perittävien maksujen arvioidaan alenevan huomattavasti. Se puolestaan kiihdyttää telepalveluiden kysyntää ja tarjontaa, mikä vastaavasti edistää lakiehdotusten tavoitteita.

Ehdotuksen arvioidaan toteutuessaan myönteisesti vaikuttavan siihen, että erityisesti kiinteiden paikallisten telepalveluiden hinnat alenevat. Telepalveluiden maksujen arvioidaan alentuvan 10 - 15 prosenttia vuoteen 2000 mennessä. Tästä elinkeinoelämälle ja kotitalouksille aiheutuvat välittömät kustannusvaikutukset ovat huomattavat. Niiden määräksi arvioidaan yhteensä 1 - 2 miljardia markkaa vuosina 1998 - 2002.

Teletoiminnan markkinaosuuksien on 1 päivänä elokuuta 1996 voimaan tulleiden lainmuutosten johdosta arvioitu (HE 180/1995 vp) kehittyvän siten, että vuonna 2000 korkeintaan 10 prosenttia teletoiminnan markkinoista on siirtynyt palveluita toisen teleyrityksen verkoissa tuottaville teleyrityksille. Telemarkkinalain arvioidaan entisestään nopeuttavan ja vahvistavan tätä kehitystä erityisesti paikallisverkoissa. Paikallisten televerkkojen markkinoista arvioidaan runsaan 10 prosentin siirtyvän televerkko-yrityksen kilpailijoille viiden vuoden kuluessa lain voimaantulosta. Markkinaosuus vastaa lähes 500 miljoonan markan vuotuista liikevaihtoa. Tästä summasta huomattava osa palautuu televerkko-yrityksille verkon vuokrana.

Teletoiminnan kilpailun laajeneminen on vaikuttanut osaltaan myönteisesti koko telealan työllistämiskykyyn. Telealalla, johon luetaan teletoiminnan lisäksi palveluntarjonta ja laitevalmistus, työllisten määrä kasvoi vuosina 1987 - 1994 13 prosenttia, kun työllisten määrä koko kansantaloudessa väheni 16 prosenttia. Yksin teleyritysten yhteenlaskettu henkilöstömäärä kasvoi noin 3,5 prosenttia vuonna 1995, mikä merkitsi yli 500 uutta työpaikkaa. Esitys parantaisi toteutuessaan edelleen viestintäalan työllisyyskehitystä. Kehityksen, jota esitys tukee, arvioidaan luovan teleyrityksissä, palvelutuotannossa ja alan teollisuudessa vähintään 2 000 - 3 000 uutta työpaikkaa vuoteen 2003 mennessä.

4.2. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Lakiehdotuksilla ei ole merkittäviä organisaatio- eikä henkilöstövaikutuksia.

4.3. Ympäristövaikutukset

Ehdotetun telemarkkinalain ympäristövaikutukset ovat myönteiset. Paikalliskilpailun

laajeneminen entistä enemmän yhteyksiä vuokraamalla sekä kaapelilähetysverkkojen käyttö vaihtoehtoisena verkkona vähentävät uusien verkkojen rakentamisen tarvetta ja siten niistä aiheutuvia ympäristö- ja liikennehaittoja.

4.4. Vaikutukset yritysten ja kuluttajien asemaan

Esitys edistäisi toteutuessaan erityisesti kotitalouksien ja pienkäyttäjien mahdollisuuksia hyötyä telekilpailusta. Koska kilpailu suurista asiakkaista on ollut laajaa jo kauan, ehdotettu lainsäädäntö hyödyttäisi erityisesti pieniä ja keskisuuria yrityksiä sekä kotitalouksia.

Telemarkkinalain ei arvioida heikentävän telemaksujen myönteistä kehitystä alueellisesti eikä eri käyttäjäryhmien välillä. Kehitykseen voitaisiin tarvittaessa puuttua ehdotetun telemarkkinalain 17 §:n 2 momentin nojalla.

5. Asian valmistelu

Liikenneministeriö laati ja toimitti tammi-kuussa 1996 sidosryhmille keskustelumuistion teletoimintalainsäädännön kehittämisen vaihtoehtoista, josta pyydettiin lausunnot yli 160 eri taholta. Helmikuussa 1996 järjestettiin lausunnonantajille laaja julkinen kuulemistilaisuus. Kuluttajaviranomaisilta ja kuluttajajärjestöiltä pyydettiin erilliset selvitykset lainsäädännön kehittämistarpeista. Keskustelumuistioista saaduista lausunnoista ja kuulemistilaisuudesta on laadittu yksityiskohtaiset yhteenvedot. Teleyritysryhmien ja käyttäjiä edustavien keskeisten sidosryhmien sekä useiden viranomaisten kanssa on käyty lukuisia keskusteluja. Hallituksen esitys on valmisteltu tämän aineiston ja näiden keskustelujen pohjalta virkatyönä liikenneministeriössä.

Lakiehdotuksista on pyydetty lausunnot 164 viranomaiselta, toimielimeltä, yritykseltä ja järjestöltä.

Saaduissa lausunnoissa on laajalti kannatettu ehdotuksen tavoitteita telekilpailun laajentamiseksi edelleen. Lausuntojen perusteella lakiehdotuksiin on tehty lukuisia muutoksia sidosryhmien kanssa keskustellen. Lausunnoista on liikenneministeriössä laadittu erillinen yhteenvedo.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Telemarkkinalaki

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Lain tarkoitus.* Pykälässä säädettäisiin lain tavoitteet. Tärkein tavoite olisi, että telemarkkinat ovat tehokkaita. Tehokkuudella tarkoitetaan markkinoilla käytettyjen resursien ja saatujen tulosten hyvää suhdetta.

Käyttäjien televiestinnän pykälän 1 kohdassa tarkoitetut kohtuulliset tarpeet muuttuvat palveluiden kehityksen myötä. Nykyisin kaikkien suomalaisten televiestinnän kohtuullisiin tarpeisiin kuuluvat ainakin puheensiirtopalvelut joko kiinteässä tai matkaviestinverkossa. Käyttäjien kohtuullisiin tarpeisiin kuuluu myös se, että verkot ja palvelut ovat riittävästi yhteensopivia. Käyttäjien tarpeiden mukaisuuteen kuuluu myös se, että palvelut ovat alueellisesti laajalti saatavissa käyttäjien viestintätarpeiden mukaisesti.

Pykälän 2 kohdan nojalla palveluiden olisi oltava kilpailtuja. Kilpailu merkitsee sitä, että käyttäjällä on todellinen mahdollisuus kilpailukykyisin ehdoin valita telepalvelun toimittaja vähintään kahdesta vaihtoehdosta.

Teknisesti kehittyneitä käyttäjien mahdollisuudet televiestintään ovat pykälän 3 kohdassa tarkoitetulla tavalla silloin, kun uusin teletekniikka ja kehittyneimmät palvelut voidaan saada nopeasti käyttäjiä palvelemaan.

Pykälän 4 kohdan mukaisesti laadultaan hyviä ovat telepalvelut, jotka toimivat teknisesti moitteettomalla tavalla käyttäjän tarpeita vastaten.

Pykälän 5 kohdassa tarkoitettuun toimintavarmuuteen ja turvallisuuteen kuuluu, että palveluissa ilmenneet viat ja puutteet korjataan nopeasti ja että käyttäjän henkilökohtainen turvallisuus ja tietosuojat ovat taattuina telepalveluita käytettäessä. Turvallisuuteen kuuluu myös se, että televerkkojen varmuus ja riittävä palvelutaso voidaan turvata myös poikkeusoloissa.

Palvelut ovat pykälän 6 kohdassa tarkoitetulla tavalla edullisia silloin, kun hinnat ovat kustannuksiin suuntautuneet, edellyttäen, että kustannukset muodostuvat avoimesti kilpailuilla markkinoilla.

2 §. *Lain keinot.* Lain tavoitteiden toteuttamisen tärkein keino olisi pykälän 1 momentin mukaan kilpailun edistäminen. Momen-

tissa tarkoitettuja säännöksiä annettaisiin muun muassa lain 9 - 11, 17 - 22 sekä 27 §:ssä. Säännöksessä tarkoitettuja määräyksiä voitaisiin antaa erityisesti 5 §:n 4 ja 5 momentin, 9 §:n 4 momentin, 11 §:n, 15 §:n 2 momentin, 17 §:n 2 momentin ja 18 §:n 4 ja 5 momentin nojalla.

Pykälän 2 momentin mukaisesti viime kädessä valtioneuvosto vastaisi siitä, että televerkoja ja telepalveluita on kohtuullisin ehdoin kaikkien käyttäjien saatavilla koko maassa. Tehtävänsä hoitamiseksi valtioneuvosto voi käyttää lain mukaisia telepoliittisia keinoja, ennen muuta tukea kilpailua lupapolitiikalla ja käyttää lailla delegoitua toimivaltansa.

3 §. *Soveltamisala.* Lain soveltamisala vastaisi pääosin teletoimintalain soveltamisalaa. Teletoiminta on määritelty 4 §:n 1 kohdassa. Pykälän 1 momentissa tarkoitettuja radiolaitteita koskevia säännöksiä on radiolaissa ja radiolaitteista annetussa laissa (8/27).

Pykälän 2 momentin 1 kohdassa mainitulla teletoiminnalla tarkoitetaan käyttäjien omia erillisverkoja. Jos omaan tarpeeseen rakennettua televerkkoa käytetään muuhun teletoimintaan, laki koskisi myös tällaista toimintaa.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan nojalla muun muassa yleisradio-ohjelmien lähettämiseen ei sovellettaisi ehdotettua lakia. Sen sijaan ohjelmansiirto lähetyksensille kuuluisi lain piiriin samoin kuin toiminta, jossa yleisradiolähetysten yhteydessä käyttäjille tarjotaan muita telepalveluita kuin ohjelmien jakelua. Ohjelmansiirto esimerkiksi paikallisradiolähetyksiä lähettävälle lähetyksensalle olisi momentin 5 kohdassa tarkoitettua vähäistä teletoimintaa. Radioteitse toteutetut erillisverkotkin olisi tämän lainkohdan nojalla suljettu lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Pykälän 2 momentin 3 kohdan mukaan lakia ei sovellettaisi pelkkään teletoimintaan kuuluvan suoritteiden jälleenmyyntiin. Jälleenmyynti on määritelty 4 §:n 17 kohdassa. Säännös vastaa teletoimintalain 1 §:n 2 momentin 3 kohtaa (343/96).

Ministeriön 2 momentin 4 ja 5 kohdan mukainen toimivalta kaventaa lain soveltamisalaa vastaisi teletoimintalain 1 §:n 2 momentin 4 ja 5 kohdan (343/96) mukaista toimivaltaa. Ministeriö määrisi edelleen, milaista teletoimintaa on pidettävä niin vä-

häisenä, että siihen ei sovelleta teletointalakia. Sen lisäksi ministeriö voisi määrätä, että lain soveltamisalasta poistetaan puheluiden välittämistä lukuun ottamatta muukin sellainen teletointa, johon lain soveltaminen ei ole lain tavoitteiden kannalta tarpeellista. Tällöin otettaisiin huomioon kilpailun laajuus ja tehokkuus kysymykseen tulevassa teletointinnassa. Jos lain tavoitteet saavutettaisiin ilman teletointalain mukaista erityissääntelyä, ministeriö voisi vapauttaa toiminnan lain soveltamisalasta.

Pykälän 3 momentin nojalla ministeriö määräisi yhteenliittämistä sekä ohjausta ja valvontaa koskevien säännösten soveltamisesta siihen teletointintaan, jota laki ei 2 momentin mukaan yleensä koske.

Milloin lain soveltamisalaan kuulumattoman televerkon tai telepalvelun tarjoaja haluaa liittää verkon tai palvelun yhteen jonkin muun televerkon tai palvelun kanssa, pykälän 4 momentin nojalla sovellettaisiin lain 3 luvun yhteenliittämistä koskevia säännöksiä sekä tässä tapauksessa myös ohjausta ja valvontaa koskevaa 9 lukua. Ministeriö antaisi asiasta tarvittaessa erilliset määräykset. Määräyksiä voitaisiin antaa muun muassa siitä, mitä teknisiä edellytyksiä yleiseen televerkostoon liitettävän erillisverkon on täytettävä, milloin yleisten yhteenliittämistä koskevien vaatimusten noudattaminen olisi tarpeellista.

Ehdotuksen 7 luvussa on telepäätelaitteiden ja eräiden muiden laitteiden ja järjestelmien maahantuontia, kaupanpitoa, hallussapitoa, käyttöä ja myynninedistämisestä koskevia säännöksiä. Ne velvoittavat teleyritysten ja käyttäjien lisäksi muun muassa telepäätelaitteiden kauppiaita. Pykälän 5 momentissa olisi näiden säännösten soveltamisalaa koskeva säännös.

4 §. *Määritelmät.* Teletointalain määritelmät tarkistettaisiin vastaamaan uusia tarpeita ja eräitä EY:n lainsäädännön käsitteitä.

Pykälän 1 ja 2 kohdan mukaiset teletointinnan ja yleisen teletointinnan määritelmät vastaisivat sisällöltään teletointalain määritelmät.

Televerkon määritelmää pykälän 3 kohdassa on selkeytetty teletointalain vastaavaan määritelmään verrattuna. Televerkko tarkoittaisi pelkästään siirtojärjestelmää, joka on tarkoitettu televiestien siirtämiseksi paikasta toiseen, eikä siihen välttämättä sisältyisi viestinnän reititystä tai ohjausta.

Yleisiä televerkkoja olisivat pykälän

4 kohdan mukaan kaikki televerkot, joissa harjoitetaan yleistä teletointia. Laajimmat yleiset televerkot ovat puheensiirtoon, matkaviestintään ja datasiirtoon tarkoitettuja verkkoja.

Televerkkopalvelu olisi pykälän 5 kohdan mukaan palvelua, jossa suorite muodostuu pelkästään yhteyden tarjonnasta televerkossa kahden liittytäkseen välissä. Tällaiseen palveluun ei liity yhteyksien tilaajavalintaista kytkentää, joka on 6 kohdan mukaista telepalvelua.

Telepalvelu olisi 6 kohdan mukaan toimintaa, jossa palvelun olennainen sisältö on yhteyden kytkentä tai muu reititys televerkon kahden liittymän välillä. Telepalvelun tarjonta edellyttäisi keskuksen tai muun vastaavan telalaitteen hallintaa ja käyttöä. Telepalvelun tarjoamiseksi käyttäjälle tarvitaan myös televerkkopalvelua, mutta tämä palvelu ei sisälly telepalvelun käsitteen piiriin.

Pykälän 7 kohdassa olevan yleisen telepalvelun määritelmän mukaan sille olisi tunnusomaista, että sen käyttäjien piiriä ei ole etukäteen rajoitettu.

Televiestintä olisi 8 kohdan nojalla käyttäjien harjoittamaa toimintaa viestien välittämiseksi. Käytännössä televiestintä on siten puheen, tekstin, kuvan tai tietokonekielisten viestien vaihtamista käyttäjien kesken.

Pykälän 9 kohdan mukainen liittymä tarkoittaa käytännössä televerkon sitä kohtaa, jossa käyttäjä saa pääsyn televerkkoon ja johon hän voi liittää telepäätelaitteita, muita telalaitteita ja televerkkoja. Liittymällä tarkoitetaan soveltuvin osin myös teleyrityksen ja käyttäjän oikeussuhdetta.

Käyttäjä olisi pykälän 10 kohdan nojalla se oikeussubjekti, joka on tehnyt liittymätai muun sopimuksen telepalvelun käytöstä teleyrityksen kanssa. Käyttäjä olisi soveltuvin osin myös teleyritys, joka käyttää toiselta teleyritykseltä hankkimiaan palveluita omassa yleisessä teletointinnassaan.

Pykälän 11 kohdan mukainen teleyritys korvaisi telalaitoksen käsitteen. Teleyritys ei voisi olla luonnollinen henkilö. Sen sijaan teleyrityksenä Suomessa voisi toimia myös ulkomainen yhteisö, jolta ei edellytettäisi suomalaisen yhteisön perustamista eikä sivuliikkeen rekisteröimistä.

Televerkkoyritys tarjoaisi ehdotuksen 12 kohdan nojalla televerkon siirtokapasiteettia hallitsemassaan televerkossa.

Telepalveluyritys tarjoaisi ehdotuksen 13 kohdan nojalla muita telepalveluita kuin

televerkkopalveluita. Telepalveluyrityksestä ei olisi kysymys, milloin yritys ei oikeudellisesti ja tosiasiallisesti voisi sulkea käyttäjän liittymää tai muutoin estää käyttäjää käyttämästä tarjottua telepalvelua. Jos yrityksellä ei olisi tällaista oikeudellista ja tosiasiallista mahdollisuutta, kysymys olisi pelkästään jälleenmyynnistä. Telepalveluyritys olisi sen sijaan esimerkiksi kansainvälisiä tai kaukopuhelupalveluita tarjoava yritys, jonka vaatimuksesta perusliittymän tarjonnut teleyritys olisi velvollinen sulkemaan laskunsa maksamisen laiminlyöneen käyttäjän liittymän.

Olenaiset vaatimukset, joiden määritelmä on pykälän 14 kohdassa, määriteltäisiin yhdenmukaisesti EY:n säädösten kanssa.

Pykälän 15 kohdassa määriteltäisiin EY:n lainsäädännön mukainen huomattavan markkinavoiman käsite. Huomattava markkinavoima merkitsisi sitä, että teleyritys voi tosiasiallisesti huomattavalla tavalla vaikuttaa televerkkojen tai telepalveluiden tarjontaehtoihin markkinoilla. Käsite ei olisi sama kuin kilpailunrajoituksista annetussa laissa tarkoitettu määräävän markkina-aseman käsite. Yrityksen markkinavoima voisi olla huomattava silloinkin, kun se ei ole määräävässä markkina-asemassa.

Ministeriö määräisi 5 §:n 5 momentin nojalla, millä teleyrityksillä on huomattava markkinavoima. Televerkkojen ja telepalveluiden yhteenliittämisestä annetun direktiiviehdotuksen 4 artiklan 3 kohdan mukaisesti huomattava markkinavoima olisi pääsääntöisesti teleyrityksellä, jolla on suurempi kuin 25 prosentin markkinaosuus tietyllä markkinasegmentillä omalla toimialueellaan. Ministeriö voisi kuitenkin päättää, että teleyrityksen markkinavoima on huomattava, vaikka sen markkinaosuus olisi tätä pienempikin tai että teleyrityksen markkinavoima ei ole huomattava, vaikka sen markkinaosuus olisi yli 25 prosenttia. Molemmissa tapauksissa olisi otettava huomioon säännöksessä mainitut seikat. Liiketoiminnan laajuudella tarkoitetaan teleyrityksen koko liiketoimintaa, jota verrattaisiin sen telemarkkinan kokoon, jolla markkinavoimaa arvioidaan. Markkinaosuus arvioitaisiin kullakin asiaankuuluvalla markkinalla ja maantieteellisellä alueella erikseen.

Televerkkojen ja telepalveluiden yhteenliittämisestä annettavan direktiivin mukaisesti teleyrityksen mahdollisuus hallita käyttäjien pääsyä televerkkoihin vaikuttaisi siihen, onko teleyrityksen markkinavoima katsottava huomattavaksi. Myös teleyrityk-

sen mahdollisuudet käyttää teletoimintaan taloudellisia ja muita voimavaroja otettaisiin huomioon.

Huomattava markkinavoima kiinteiden paikallisverkkojen televerkkoyrityksinä olisi säännöksen mukaan liiketoimintansa koosta riippumatta ainakin paikallista teletoimintaa harjoittavilla Finnet-yhtiöillä ja Telecom Finland Oy:llä niillä toimialueilla, joilla niillä oli oikeus paikalliseen teletoimintaan ennen 1 päivänä tammikuuta 1994 voimaan tulleita uusia toimilupia. Markkinavoimataan huomattavia teleyrityksiä koskevia säännöksiä sovellettaisiin siten näihin teleyrityksiin niin kauan kuin niiden markkinavoimassa ei tapahdu olennaisia muutoksia.

Pykälän 16 kohdan mukainen yhteenliittämisen käsite korvaisi teletoimintalain mukaisen yhdysliikenteen käsitteen ja olisi jonkin verran sitä laajempi. Yhteenliittäminen tarkoittaisi soveltuvien osin myös telepalveluiden yhteenliittämistä.

Jälleenmyynti olisi 17 kohdan nojalla toimintaa, joka ei sisällä itse tuotettujen teletoimintaan kuuluvien suoritteiden myyntiä. Jälleenmyyntiä ei olisi toiminta, jossa toiminnan harjoittajalla on omin teknisin toimenpitein oikeus ja tosiasiallinen mahdollisuus estää käyttäjää käyttämästä telepalveluita. Tällainen toiminta olisi teletoiminnan harjoittamista.

Telepäätelaitteen pykälän 18 kohdan ja kiinteän yhteyden 19 kohdan mukaiset määritelmät vastaisivat EY:n säädösten vaatimuksia. Kiinteä yhteys tarkoittaisi ehdotuksen 19 kohdan nojalla pelkästään kahden televerkon liityntäpisteen välisen yhteyden tarjoavaa palvelua.

Tilaaajayhteydellä tarkoitettaisiin pykälän 20 kohdan mukaisesti käytännössä tilaajajohtoa tai radioyhteyttä liittymän ja lähimmän televerkon keskuksen tai vastaavan laitteen välillä.

Ehdotuksen 21 kohdassa tarkoitettu telemaksu voidaan periä joko käyttäjältä tai toiselta teleyritykseltä. Maksu voidaan periä joko yhteyden ottamisesta tai vastaanottamisesta. Maksu olisi esimerkiksi kiinteä kuu-kausi- ja vuosimaksu, televiestinnän määrään perustuva maksu tai maksu tunnistamistietojen luovuttamisesta. Telemaksu ei sen sijaan olisi puhelumaksun lisäksi perittävä ylimääräinen maksu esimerkiksi soitosta maksulliseen palvelunumeroon tai maksu, joka peritään liittymäsopimuksen mukaisesti ajal-

ta, jolloin liittymä on suljettuna.

Suojauksen purkujärjestelmä tarkoittaisi pykälän 22 kohdan nojalla järjestelmiä, joilla on mahdollista purkaa suojatun lähetyksen suojaus. Järjestelmä koostuu tavallisimmin niin sanotusta dekooderista ja ohjelmakortista, jotka yhdessä toiminnallisena kokonaisuutena purkavat suojauksen. Suojauksen purkamisessa voidaan käyttää apuna myös tietokoneohjelmia.

Ministeriö tarkoittaisi pykälän 23 kohdan nojalla sitä ministeriötä, jonka toimialaan teleasiat kuuluvat. Valtioneuvoston ohjesäännön (1522/95) 22 §:n nojalla tämä ministeriö on liikenneministeriö.

2 luku. Teletoinnin harjoittaminen

5 §. *Teleyritykset.* Oikeuden yleisen teletoinnin harjoittamiseen saisi 1 momentin nojalla pääsääntöisesti tekemällä teletointailmoituksen.

Pykälän 2 momentin nojalla toimiluvan varaista olisi ainoastaan televerkkopalveluiden tarjonta yleisissä matkaviestinverkoissa. Matkaviestinverkoja ovat nykyisin muun muassa NMT-, GSM- ja DCS 1800-verkot.

Ehdotetun lain mukaista toimilupaa tai ilmoitusta ei edellyttäisi toiminta, jos se olisi pykälän 3 momentissa tarkoitettua teletointia yksinomaan ohjelmien lähettämiseksi ja jakelemiseksi yleisölle. Viimeksi mainittu toiminta on joko radiolaitteista annetun lain (8/27) mukaista yleisradiotoimintaa tai kaapelilähetystoiminnasta annetun lain (307/87) mukaista kaapelilähetystoimintaa. Tällaiseen toimintaan vaaditaan näiden lakien mukainen toimilupa, minkä vuoksi erillistä toimilupaa tai ilmoitusta ei ole perusteltua vaatia ehdotetun lain nojalla. Teletointilain 4 §:n 2 momentista poiketen tällaiseen toimintaan ei vaadittaisi ehdotetun lain mukaista toimilupaa eikä ilmoitusta silloinkaan, kun verkko on paikallista laajempi. Jos sen sijaan yleisradiolähetyksessä tai kaapelilähetyksessä harjoitetaan muuta teletointia kuin ohjelmien jakelua, ehdotetun lain mukainen toimilupa tai ilmoitus on toimintaa varten tarpeen. Pykälän 3 momentin mukaista toimintaa ei ole myöskään yleisradio-ohjelman siirto lähetyksasemille.

Ministeriön tulisi pykälän 4 momentin nojalla vapauttaa teletointia ilmoitusvelvollisuudenkin piiristä sitä mukaa kuin ilmoitusmenettelykään ei ole perusteltu lain tavoitteiden toteutumisen kannalta.

Ministeriö määräisi 5 momentin nojalla, milloin teleyrityksellä on huomattava markkinavoima. Ministeriön tulisi antaa 5 momentin mukaiset määräykset 4 §:n 15 kohdan mukaisia harkintaperiaatteita soveltaen ja noudattaen, mitä huomattavasta markkinavoimasta on säädetty EY:n lainsäädännössä.

Niiden yritysten määrittely, joilla on huomattava markkinavoima, ei olisi hallintoviranomaisen vapaassa harkinnassa. Asianosaisilla olisi päätöksestä 48 §:n 1 momentin mukainen valitusoikeus.

6 §. *Teletointailmoitus.* Ilmoitus tehtäisiin ministeriölle, joka myös määräisi tarkemmin ilmoituksessa annettavista tiedoista. Yrityksellä olisi oikeus harjoittaa teletointia heti ilmoituksen tehtyään.

Ministeriö antaisi ilmoituksen vastaanottamisesta teleyritykselle todistuksen. Todistukseen ei sisältyisi erityisiä ehtoja. Ilmoituksen tehnyt teleyritys joutuisi luonnollisesti noudattamaan ehdotettua lakia ja sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä, joilla pyritään muun muassa olennaisten vaatimusten täyttämisen varmistamiseen.

7 §. *Toimilupa.* Toimilupaviranomainen olisi ministeriö. Vaikka teletointilain 5 §:n 3 momentin nojalla toimilupaviranomainen on valtioneuvosto, valtioneuvoston ohjesäännön 7 §:n 9 kohdan ja 11 §:n nojalla hakemukset on käsitellyt liikenneministeriö, milloin ne eivät ole olleet yhteiskuntapoliittisesti tai taloudellisesti merkittäviä.

Pykälän 2 momentin mukainen ilmoitus julkaistaisiin ministeriön sopivaksi katsomalla tavalla ottaen huomioon kyseisen teletoinnin laatu ja laajuus.

Pykälän 3 momentin mukaiset toimiluvan myöntämisedellytykset vastaisivat teletointilain 5 §:n 2 momentin (343/96) säännöstä.

Arvioitaessa taloudellisten voimavarojen riittävyyttä 3 momentin 1 kohdan nojalla otettaisiin huomioon haetun toiminnan laatu ja laajuus. Esitetyn selvityksen perusteella lupaviranomaisen tulee voida vakuuttua, että toiminta on saatettavissa taloudellisesti kannattavaksi kohtuullisessa ajassa sen aloittamisesta.

Hakijan, joka ei aikaisemmassa toiminnassaan ole rikkonut teletointia koskevia säännöksiä ja määräyksiä, oletettaisiin täytävän 3 momentin 2 kohdan mukaisen ehdon. Myös milloin on ilmeistä, että hakija toimii säännöksiä ja määräyksiä rikkoneen teleyrityksen lukuun, tai milloin teleyrityk-

sessä käyttävät määräämisvaltaa henkilöt, jotka ilmeisesti rikkovat säännöksiä ja määräyksiä, toimilupahakemus olisi hylättävä tämän lainkohdan nojalla.

Radiotaajuuksia on 3 momentin 3 kohdan mukaisesti käytettävissä haetun toiminnan harjoittamista varten, jos Telehallintokeskus on kansainvälisten sopimusten rajoissa radiolain nojalla päättänyt, että jokin taajuusalue varataan tällaiseen toimintaan. Jos radiotaajuuksia ei ole varattu haettuun toimintaan, hakemus on hylättävä. Toimilupaa ei siten voitaisi myöntää avoimena esimerkiksi radioteletoimintaan yleensä.

Ehdotuksen 4 momentin säännös koskee harkintavallan käyttöä kilpahakutilanteessa, kun toimilupaa ei voida myöntää kaikille. Myös tämän säännöksen nojalla tapahtuva harkinta olisi oikeusharkintaa, ja säännöksen nojalla tehdystä päätöksestä olisi valitusoikeus 48 §:n 1 momentin nojalla.

Teletoitimintalaista poiketen ehdotuksen 5 momentissa säädettäisiin 20 vuoden yläraja toimiluvan voimassaoloajalle. Säännöksen estämättä olisi edelleen voimassa radiolain 5 §:n 1 momentin säännös, jonka mukaan lupa radiolähettimen hallussapitoon ja käyttöön on voimassa 10 vuotta kerrallaan. Jos kävisi niin, että toimiluvan voimassa ollessa radiotaajuuksia ei enää olisi käytettävissä kyseiseen toimintaan, toimilupa voitaisiin peruuttaa 43 §:n 2 kohdan nojalla.

Toimilupa voidaan myöntää uudestaan entiselle teleyritykselle pykälässä säädetyn hakumenettelyn jälkeen. Toimiluvan voimassaoloaikaan tytytymätön saisi hakea siihen muutosta 48 §:n 1 momentin mukaisesti.

Pykälän 6 momentin nojalla toimiluvan ehtojen tulisi olla 4 §:n 14 kohdassa tarkoitettujen olennaisten vaatimusten mukaisia. Olennaisten vaatimusten sisältöä tulkittaisiin tarvittaessa EY:n säädöksiä hyväksi käyttäen. Teletoitimintalaista poiketen lupaehtojen muuttamisen perusteista ei annettaisi erityisiä säännöksiä. Yleisten hallinto-oikeudellisten periaatteiden mukaisesti lupaehtoja voitaisiin muuttaa luvanhaltijan hakemuksesta ja silloin, kun olennaiset vaatimukset sitä edellyttävät.

8 §. *Teleyrityksen velvollisuudet.* Ehdotus vastaisi pääosin teletoitimintalain 8 ja 9 §:n säännöksiä. Pykälän 1 momentti antaisi teleyrityksille yleisen palveluvelvoitteen. Sen tarkempi sisältö määräytyisi teleyrityksen toimiluvan ja teletoitimintailmoituksen sisällön perusteella. Ehdotetun 10 §:n 4 momen-

tin nojalla telepalveluyrityksen palveluvelvollisuus olisi kuitenkin niin rajoitettu, että sen ei olisi tarjottava palveluitaan kaikkien televerkkoyritysten verkoissa.

Pykälän 2 momentin 1 kohta velvoittaisi teleyrityksiä toimimaan 1 §:n tavoitteiden mukaisesti. Tämä velvollisuus sisältäisi muun ohella sen, että teleyritysten tulee osaltaan huolehtia hätäpuheluiden ja muun hätäliikenteen välittämisestä televerkoissa. Momentin 2 kohdan mukaisesta yhteenliittämisestä on tarkemmat säännökset 10 ja 11 §:ssä. Momentin 3 kohdan mukainen velvollisuus varautua poikkeusoloihin olisi periaatteessa yhtä laaja kaikilla teleyrityksillä. Käytännössä niiltä vaaditut toimenpiteet riippuisivat teleyrityksen toiminnan laadusta ja laajuudesta. Ministeriö antaisi 3 momentin 1 kohdan nojalla ohjeet varautumisen perustasosta ja sen edellyttämistä toimenpiteistä.

Pykälän 2 momentin 4 kohta vastaa teletoitimintalain 10 a §:n 2 ja 3 momenttia ja momentin 5 kohta teletoitimintalain 8 §:n 1 momentin 5 kohtaa.

Pykälän 2 momentin 6 kohdassa säädettäisiin teleyrityksille nimenomainen velvollisuus huolehtia telepalveluiden laskutuksesta asianmukaisesti.

Pykälän 2 momentin 7 kohdassa viitattaisiin toimintojen eriyttämistä koskevaan 6 lukuun.

Pykälän 3 momentti vastaa teletoitimintalain 8 §:n 2 momenttia.

Pykälän 4 momentin 1 kohdan nojalla ministeriö voisi antaa ohjeita siitä, mitä teleyritysten on otettava huomioon poikkeusoloihin varautuessaan. Vastaavat liikenneministeriön ohjeet ovat voimassa jo nykyisin ilman nimenomaista säännöstäkin. Momentin 1 kohdassa tarkoitettuja määräyksiä vastaavat määräykset liikenneministeriö antaa nykyisin teletoitimintalain 10 a §:n 3 momentin nojalla. Ministeriö voisi antaa soveltamisohjeita myös 4 kohdan mukaisista teleyrityksen velvollisuuksista. Momentin 2 kohdan mukaista vastaava toimivalta on annettu liikenneministeriölle teletoitimintalain 8 §:n 5 kohdassa. Ehdotuksen 5 momentin mukaan toimivalta laajenis kuitenkin siten, että määräyksissä voitaisiin kohdella eri tavoin teleyrityksiä, joilla on huomattava markkinavoima. Toisaalta EY:n säädösten mukaan jäsenvaltioiden tulee huolehtia siitä, että palveluiden vähimmäisvalikoima on saatavilla kaikkialla maassa. Tässä tapauksessa

velvoitteita voitaisiin asettaa muullekin kuin teleyritykselle, jolla on huomattava markkinavoima, jos yhdelläkään teleyrityksellä ei ole sellaista. Ehdotuksen mukaan velvoitteet tulisi tällöin määrätä koskemaan teleyritystä tai teleyrityksiä, joiden markkinavoima on muita suurempi.

9 §. *Televerkon luovutus eräissä tapauksissa.* Televerkon omistajan ja haltijan luovutusvelvollisuus koskisi 1 momentin nojalla televerkon käyttöä kaikenlaiseen teletoimintaan siitä riippumatta, mikä olisi verkon alkuperäinen ja pääasiallinen käyttötarkoitus. Säännöksen nojalla esimerkiksi kaapelilähetysverkon omistaja tai haltija joutuisivat luovuttamaan verkon vapaana olevan osan muuhunkin kuin ohjelman jakeluun, jos ne ylipäänsä sallivat sen käytön tällaiseen toimintaan. Televerkon omistajan tai haltijan katsotaan sallivan televerkon käytön telepalvelutoimintaan silloinkin, kun omistaja tai haltija itse harjoittaa siinä kyseistä toimintaa. Sen sijaan säännös ei velvoittaisi televerkon omistajaa tai haltijaa luovuttamaan televerkon vapaana olevaa osaa muille silloin, kun verkkoa ei lainkaan käytetä muiden kuin niiden telepalveluiden tarjontaan, joita varten se on rakennettu. Jos esimerkiksi kaapelilähetysverkon omistaja tai haltija eivät itse tarjoa verkossa muita telepalveluita eivätkä ne ole antaneet muidenkaan käyttää verkkoa sellaisten palveluiden tarjontaan, kenelläkään ei ole oikeutta vaatia kaapelilähetysverkkoa käyttöönsä tämän pykälän nojalla.

Ehdotetun luovutusvelvollisuuden ohella erityisesti kaapelilähetysverkon omistajalla olisi velvollisuus luovuttaa verkon vapaana oleva osa myös kaapelilähetystoimintaan kaapelilähetystoiminnasta annetun lain 6 §:n 1 momentin (1213/92) nojalla. Verkon omistajan olisi kohdeltava kaapelilähetystoiminnan harjoittajia ja muita telepalveluiden tarjoajia tasapuolisesti.

Kaapelilähetysverkon omistajan ja haltijan ohella pykälässä tarkoitettu luovutusvelvollisuus olisi muunkin ohjelmansiirtoverkon omistajalla ja haltijalla. Kun ehdotettu laki koskisi myös radiolaitteiden käyttöä muuhun kuin ohjelmien lähettämiseen ja jakeluun yleisölle, luovutusvelvollisuus olisi myös yleisradiotoiminnan harjoittajalla, joka sallii jakeluverkossaan muunkin toiminnan kuin ohjelmien jakelun. Pykälässä tarkoitettu velvollisuus olisi myös esimerkiksi sähkönsiirtoa harjoittavalla yrityksellä tai yrityksellä tai yhteisöllä, joka on rakentanut televerk-

koja radan- tai tienpidon tarpeisiin.

Luovutusvelvollisuus ei koskisi verkkoja, joiden käyttöä telepalveluiden tarjontaan omistaja tai haltija eivät lainkaan salli. Näillä verkoilla tarkoitetaan käyttäjän omaa tarvetta varten olevia erillisverkkoja.

Vapaana olevaksi katsottaisiin asetuksella tarkemmin määriteltävä verkon osa, jota televerkon omistaja tai haltija eivät itse käytä tai joka ei jo ole muun telepalveluyrityksen käytössä. Vapaana ei ole sellainen verkon osa, joka on tarpeen televerkon omistajan tai haltijan omaa kohtuullista tulevaa tarvetta varten.

Pykälän 2 momentti vastaisi kaapelilähetystoiminnasta annetun lain 6 §:n 2 momenttia. Luovutusvelvollisuus ei koskisi kiinteistöön kuuluvaa televerkkoa kuten sisäjohtoverkkoa.

Televerkon luovutusehdoissa on noudatettava 3 momentin ja 5 luvun mukaisia tasapuolisia ehtoja. Ministeriön 4 momentin nojalla tarvittaessa antamalla määräyksillä voidaan määritellä muun muassa seikat, joiden nojalla erityyppisten telepalveluiden tasapuolista kohtelua voidaan arvioida.

3 luku. **Televerkkojen ja telepalveluiden yhteenliittäminen**

10 §. *Yhteenliittämiselvollisuus.* Televerkot olisi 1 momentin nojalla pääsääntöisesti liitettävä yhteen ministeriön 11 §:n 1 momentin nojalla antamien määräysten mukaisesti. Momentin jälkimmäisen virkkeen nojalla yhteenliittämistä vaativa teleyritys voisi määritellä televerkon pisteen, jossa yhteenliittäminen tapahtuu. Piste voisi olla muukin kuin teleyrityksen käyttäjille tarjoama verkon liityntäpiste. Säännöksellä pannaan täytäntöön televerkkojen ja telepalveluiden yhteenliittämisestä annettavan direktiivin vaatimus erityisestä verkkoonpääsystä. Kyseisen direktiivin mukaisella tavalla ministeriö voisi kuitenkin myöntää tästä poikkeuksen. Poikkeus myönnettäisiin joko yleisellä määräyksellä tai tapauskohtaisesti sen teleyrityksen hakemuksesta, joka joutuisi sallimaan verkon tai palvelun yhteenliittämisen verkkoonsa. Poikkeus myönnettäisiin, jos yhteenliittämisen salliminen vaaditussa pisteessä olisi teknisesti tai taloudellisesti kohtuutonta. Poikkeus voitaisiin myöntää muun muassa silloin, kun yhteenliittämistä vaativa teleyritys ei täyttäisi olennaisia vaatimuksia esimerkiksi siten, että televerkon tietosuojaa voi-

si vaarantua vaaditun toimenpiteen johdosta. Ministeriön toimivallan käytön edellytyksenä olisi, että yhteenliittäminen voidaan toteuttaa teknisesti ja taloudellisesti yhtä tarkoituksenmukaisella tavalla muussakin kuin yhteenliittämistä vaativan teleyrityksen osoittamassa televerkon pisteessä.

Radioteleverkkojen ja niissä tarjottujen telepalveluiden yhteenliittämismahdollisuus ei ilman muuta merkitsisi pakollisen verkkovierailun (engl. roaming) järjestämistä suomalaisten matkaviestinverkkojen välille. Verkkovierailun toteuttamistapa ja ehdot jäisivät edelleen 11 §:n nojalla annettavien määräysten varaisiksi.

Yhteenliittämisen katsotaan tapahtuneen 2 momentissa tarkoitetulla tavalla ensi tilassa, milloin teleyritys huolehtii yhteenliittämisen edellyttämistä teknisistä järjestelyistä tarpeettomasti viivyttämättä. Ministeriö voisi tarpeen vaatiessa asettaa säännöksen noudattamisen tehosteeksi 42 §:ssä tarkoitetun uhan.

Pykälän 3 momentin säännöksellä pantaisiin täytäntöön televerkkojen ja telepalveluiden yhteenliittämistä annettavan direktiivin yhteenliittämistä koskevat vaatimukset. Kaikki teleyritykset olisivat velvollisia neuvottelemaan keskenään televerkkojensa ja telepalveluidensa yhteenliittämistä. Jokainen markkinavoimaltaan huomattava teleyritys olisi velvollinen sallimaan muiden televerkkojen ja telepalveluiden yhteenliittämisen omiin verkkoihinsa ja palveluihinsa. Yhteenliittämistä koskeva vaatimus ei olisi kohtuullinen, jos vaatimuksen esittäjä ei kykene täyttämään olennaisia vaatimuksia. Televerkkoirityksellä ei olisi velvollisuutta yhteenliittämiseen silloinkaan, kun yhteenliittämistä vaativa teleyritys ei maksa 18 §:n 2 momentissa tarkoitettua ennakkomaksua tai aseta säännöksessä tarkoitettua vakuutta.

Telepalveluyritys saisi 4 momentin nojalla itse ratkaista, missä televerkoissa se haluaa palveluita tarjota. Siten telepalveluyritys voisi 3 ja 4 momentin perusteella järjestää palvelutarjonnan siten, että palvelut ovat saatavissa joko vain yhden tai useammankin televerkkoirityksen televerkossa.

Pykälän 5 momentin mukaisesti ministeriö ratkaisisi yhteenliittämisehtoja koskevat riidat 36 §:ssä tarkoitettua menettelyä noudattaen.

11 §. *Yhteenliittämistä koskevat määräykset.* Pykälän nojalla annetuilla määräyksillä pantaisiin Suomessa voimaan televerkkojen

ja telepalveluiden yhteenliittämistä annettavat EY:n yksityiskohtaiset säädökset. Toimivaltaa olisi käytettävä lain tavoitteita edistävällä tavalla. Määräyksiä voitaisiin antaa muun muassa määräajasta, jonka kuluessa yhteenliittämistä koskevat neuvottelut on käytävä. Pykälän nojalla määräykset voisivat koskea myös kaupallisten yhteenliittämistä koskevien sopimusten julkisuutta. Määräyksiä annettaisiin EY:n lainsäädännön sallimissa rajoissa siten, että sopimusten kaupallisen sisällön luottamuksellisuutta kunnioitettaisiin mahdollisimman laajasti.

Ministeriö voisi EY:n säädösten mukaisesti määrätä, että joitakin yhteenliittämistä koskevia velvollisuuksia sovelletaan vain teleyrityksiin, joilla on huomattava markkina-voima. Säännös on välttämätön televerkkojen ja telepalveluiden yhteenliittämistä annettavan direktiivin säännösten täytäntöönpanemiseksi. Markkinavoimaltaan huomattava teleyritys määrittää 5 §:n 5 momentin mukaisesti.

Telehallintokeskus voisi lisäksi antaa yhteenliittämistä koskevia teknisiä määräyksiä 37 §:n nojalla.

Pykälän 2 momentin nojalla voitaisiin panna Suomessa täytäntöön televerkkojen ja palveluiden yhteenliittämistä annettavan direktiivin mukaiset, sopimusten julkisuutta koskevat säännökset. Direktiivin nojalla kansalliselle hallintoviranomaiselle voidaan antaa oikeus määrätä, että muutoin julkisten sopimusten kaupallisia strategioita koskevat osat eivät ole julkisia. Julkinen on kuitenkin aina yhteenliittämistä perittävä maksu.

12 §. *Teleurakointi.* Ehdotus vastaa teletointalain 10 c §:ää. Pykälän 1 momentissa tarkoitettu verkko on esimerkiksi kiinteistön sisäjohtoverkko. Säännös ei vaatisi televerkon omistajaa tekemään pysyvää sopimusta televerkon ylläpidosta valtuutetun teleurakoitsijan kanssa, vaan omistaja voisi tilata verkon ylläpito- ja muutostyöt milältä tahansa teleurakoitsijalta.

Teleurakoitsijalla on oikeus ainoastaan fyysisesti liittää pykälässä tarkoitettu televerkko yleiseen televerkkoon. Vain teleyrityksellä on oikeus antaa käyttäjille liittymiä ja tarjota yleisiä telepalveluita pykälässä tarkoitettujen televerkkojen kautta.

Telehallintokeskus pitäisi pykälän 2 momentin nojalla myöntämistään valtuutuksista rekisteriä, josta annettaisiin tietoja käyttäjille.

Ehdotuksen 50 §:n 1 momentissa on te-

leurakoitsijan vaitiolo velvollisuutta koskeva säännös.

13 §. *Televerkon omistajan velvollisuudet.* Ehdotus vastaa teletoimintalain 10 d §:n 1 momenttia. Televerkon omistajilla on oltava pykälän mukaiset velvollisuudet, jotta teleurakointijärjestelmä voisi käytännössä toimia. Asiakirjojen säilyttämisestä voitaisiin antaa tarkempia määräyksiä 37 §:n nojalla.

14 §. *Televerkon irrottaminen yleisestä televerkosta.* Ehdotus vastaa sisällöltään teletoimintalain 10 d §:n 2 momenttia. Säännös on tarpeellinen, jotta yleisen teletoiminnan häiriöttömyys voidaan turvata. Jos televerkko ei aiheuta pykälän 1 kohdassa tarkoitettua vaaraa tai häiriötä, teleyritys voisi irrottaa televerkon yleisestä televerkosta vain silloin, kun verkko ei Telehallintokeskuksen kehotuksesta huolimatta saateta teknisten vaatimusten mukaiseksi.

Pykälän 2 momentissa viitattaisiin 16 §:n 2 momenttiin, jonka nojalla televerkkoyrityksellä olisi lisäksi eräissä tapauksissa oikeus sulkea liittymä tai keskeyttää telepalveluiden toimittaminen.

4 luku. Käyttäjän oikeudet ja velvollisuudet

15 §. *Käyttäjän oikeudet.* Pykälään on koottu käyttäjän keskeiset oikeudet.

Pykälän 1 momentin 1 ja 2 kohta vastaavat teletoimintalain 10 §:n 1 momenttia. Käyttäjällä on sen lisäksi 1 kohdan nojalla oikeus vaatia pääsyä televerkkoon haluamassaan televerkon pisteessä. Teleyritys ei siis enää voisi yksipuolisesti määritellä sitä verkon liittymäpistettä, jossa liittyminen tapahtuu. Ministeriö voisi myöntää tästä pääsäännöstä poikkeuksen vastaavalla tavalla kuin 10 §:n 1 momentin nojalla yhteenliittämisen velvollisuudesta. Poikkeus annettaisiin yleismääräyksenä tai erikseen televerkkoyrityksen hakemuksesta. Poikkeus myönnettäisiin, milloin vaaditun yhteyden toteuttaminen olisi teknisesti epätarkoituksenmukaista tai esimerkiksi tietosuojaan teknisen turvaamisen takia arveluttavaa. Edellytyksenä olisi, että käyttäjän televiestinnän tarve voidaan tyydyttää teknisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisella tavalla muullakin kuin käyttäjän vaatimalla tavalla.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan nojalla käyttäjä voisi käyttää vuokraamia tilajayhteyksiä ja kiinteitä yhteyksiä myös telepalveluiden tarjontaan edelleen käytettäväk-

si. Myös tässä tapauksessa ministeriö voisi 1 kohdan perusteluissa esitetyn perustein määrätä, että yhteyttä ei olisi pakko luovuttaa käyttäjän vaatimien televerkon pisteiden välille, jos yhteys voidaan muutoin toteuttaa teknisesti ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisemmalla tavalla.

Ehdotuksen 4 §:n 10 kohdan nojalla käyttäjällä tarkoitetaan myös toista teleyritystä, joka käyttää televerkkoa tai telepalvelua tuotannon tekijänä harjoittaessaan itse yleistä teletoimintaa.

Käyttäjän 1 momentin 3 kohdan mukaisiin oikeuksiin kuuluu käyttää jokaisen yleisen televerkon välityksellä kaikkia sellaisia telepalveluita, joita niiden tarjoaja on 10 §:n 4 kohdan mukaisesti tarjottanut kyseisen verkon kautta käytettäväksi.

Käyttäjä saa televerkkoyrityksen estämättä liittää verkkoon 1 momentin 4 kohdan mukaisia telepäätelaitteita. Ehdotus vastaa teletoimintalain 10 §:n 3 momenttia.

Ehdotuksen mukaan käyttäjälle säädettäisiin nimenomainen ja selkeä oikeus saada eritelty lasku. Erittelystä ehdotetaan säädettäväksi tarkemmin 50 §:n 2 momentissa.

Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaista edelleentarjontaa olisi myös mikä tahansa teletoiminnan harjoittaminen.

Pykälän 2 momentti vastaa teletoimintalain 10 §:n 2 momenttia. Jokainen teleyritys määritteli itse telepalveluidensa toimitusehdot säännöksen nojalla vahvistettavien yleisten perusteiden mukaisesti.

16 §. *Käyttäjän velvollisuudet.* Pykälän 1 momenttiin sisältyisivät säännökset käyttäjän velvollisuuksista.

Pykälän 1 momentin 1 kohdan mukainen käyttäjän maksuvelvollisuus koskisi vain telemaksuja. Momentin 1 kohdassa tarkoitettuja maksuja olisivat myös telemaksut, jotka teleyritys perii tekemänsä sopimuksen mukaisesti toisen teleyrityksen lukuun.

Käyttäjä voisi olla velvollinen maksamaan teleyritykselle muulla perusteella muitakin maksuja, esimerkiksi maksuja televerkon kautta tarjotuista lisäarvopalveluista tai muusta kuin teletoiminnasta aiheutuvia maksuja. Telemarkkinalaki ei kuitenkaan koski sellaisia maksuja, joita ovat muun muassa telepäätelaitteen vuokrat. Niiden laiminlyönnin vuoksi teleyrityksellä ei olisi oikeutta ryhtyä 2 momentissa mainittuihin toimenpiteisiin.

Pykälän 1 momentin 2 kohdan säännös on samansisältöinen kuin teletoimintalain 10 §:n

3 momentti. Käyttäjä olisi 4 §:n 10 kohdan nojalla teleyrityksen kanssa liittymästä tai telepalvelusta sopimuksen tehnyt luonnollinen tai oikeushenkilö.

Pykälän 1 momentin 3 kohta velvoittaisi käyttäjän noudattamaan vahvistettujen toimintusehtojen yleisten perusteiden mukaisen sopimuksen ehtoja.

Teleyrityksellä olisi oikeus ryhtyä pykälän 2 momentissa tarkoitettuihin toimenpiteisiin ainoastaan silloin, kun käyttäjä ei ole noudattanut 1 momentin mukaisia velvollisuuksiaan. Teleyrityksen on toimitettava säännöksessä tarkoitettu kehoitus sopivalla tavalla, josta samoin kuin menettelyn oikaisuun varattavan määräajan kohtuullisuudesta voidaan antaa tarkempia määräyksiä 15 §:n 2 momentin nojalla.

Käyttäjän ja teleyrityksen väliset riita-asiat ehdotuksen 16 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa käsitellään käräjäoikeudessa. Jos käyttäjä katsoo, että teleyritys toimii lain vastaisesti, se voi saattaa asian käsiteltäväksi myös 36 §:n nojalla.

5 luku. Telemaksut

17 §. *Käyttäjiltä perittävät maksut.* Teleyritys määrittelee itse käyttäjiltä perittävät telemaksut pykälän mukaisesti.

Ministeriön 2 momentin mukainen toimivalta olisi pääasiallisesti yhtä laaja kuin teletoimintalain 22 §:n 4 momentissa säädetään. Määräävän markkina-aseman käsitteestä on kuitenkin ehdotuksessa luovuttu. Käsitteen korvaisi huomattava markkinavoima, joka on määritelty 4 §:n 15 kohdassa ja joka määrätään 5 §:n 5 kohdan nojalla. Ministeriön puuttuminen asiakasmaksuihin olisi rajoitettava mahdollisimman vähäiseksi. Sen vuoksi toimivaltasäännöstä olisi tulkittava suppeasti. Lain tavoitteiden saavuttamisen katsottaisiin vaarantuvan muun muassa silloin, kun markkinavoimaltaan huomattava teleyritys hinnoittelee palvelut kilpailua estääkseen epätasapuolisesti siten, että muiden teleyritysten sen verkon kautta tarjoamien telepalveluiden käyttö tulee käyttäjälle epäedullisemmaksi kuin teleyrityksen omien palveluiden käyttö. Tällaisen hinnoittelun katsottaisiin vaarantavan lakiehdotuksen 1 §:n 2 kohdan mukaisen lain tavoitteen keskinäisesti kilpailevista telepalveluista. Säännöksen nojalla voitaisiin siten estää esimerkiksi teleyrityksiä epätasapuolisesti kohtelevien ja kilpailua rajoittavien verkkokorvausten käyttö.

EY:n säädökset edellyttävät myös joidenkin asiakasmaksujen yleistä sääntelyä. Ministeriö antaisi tällaiset maksujen kustannussuuntautuneisuutta ja tasapuolisuutta koskevat määräykset 2 momentin 2 kohdan nojalla. Saman lainkohdan nojalla voidaan Suomessa panna voimaan EY:n lainsäädännön vaatimus hätäpuheluiden maksuttomuudesta.

18 §. *Teleyritysten keskinäiset maksut.* Teleyritysten keskinäiset maksut määräytyisivät yleensä kaupallisesti. Yleisimmät teleyritysten väliset maksut ovat pykälän 1 momentin 1 kohdassa mainitut maksut televerkkojen ja telepalveluiden yhteenliittämisestä sekä 2 kohdan mukaiset maksut eräistä erityisistä suoritteista. Muita teleyritysten välisiä suoritteita olisivat erilaiset liittymis- ja vuokramaksut.

Teleyrityksillä olisi ehdotuksen 10 §:n 2 momentin mukainen yhteenliittämisvelvollisuus. Televerkkoyritys, jonka verkkoon muun verkon tai palvelun yhteenliittämistä vaaditaan, voisi joutua kohtuuttomaan tilanteeseen, jos yhteenliittämistä vaativa teleyritys osoittautuisi maksukyvyttömäksi. Ei ole muutoinkaan kohtuullista vaatia, että televerkkoyritys joutuisi tekemään verkkoonsa huomattaviakin investointeja voimatta jotenkin turvata tästä johtuvat saatavansa. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin sen vuoksi, että yhteenliittämistä vaativalta teleyritykseltä voitaisiin vaatia ennakkomaksua tai vakuutta. Niiden määrän tulisi olla pykälän 3 momentin mukaisesti kohtuullinen ja tasapuolinen.

Kilpailun tasapuolisuuden turvaamiseksi teleyritysten välisten telemaksujen tulisi olla 3 momentissa mainituissa tapauksissa tasapuoliset ja kohtuulliset suoritteiden tuottamisesta aiheutuneisiin kustannuksiin nähden. Yleisperusteluissa esitetyistä syistä tilaajayhteyden vuokramaksujen tulisi olla tällaisia, milloin niitä perii markkinavoimaltaan huomattava televerkkoyritys, joka tarjoaa televerkkonsa myös telepalveluita. Säännös tästä on 3 momentin 1 kohdassa. Säännöksessä tarkoitettun teleyrityksen 21 §:n 1 momentin mukaisessa telepalvelutoiminnan tuloslaskelmassa tulisi omaan käyttöön otettujen tilaajayhteyksien vuokra merkitä 21 §:n 2 momentin nojalla samojen perusteiden mukaan kuin se perii vuokraa kilpailevalta telepalveluyritykseltä.

Markkina-asemaltaan huomattavan teleyrityksen perimien telemaksujen tulisi pykälän 3 momentin 2 kohdan nojalla olla tasapuoli-

sia ja kohtuullisessa suhteessa kustannuksiin myös silloin, kun vapaa hinnoittelu johtaisi lain tavoitteet vaarantavaan tulokseen. Jos teleyrityksellä ei olisi huomattavaa markkinavoimaa, sen toisilta teleyrityksiltä perimät maksut olisivat pykälässä mainittuja poikkeuksia lukuun ottamatta vain silloin, kun niitä koskisivat EY:n säädökset, joita tarkoitetaan 3 momentin 3 kohdassa.

Ministeriö antaisi 4 momentissa tarkoitettuja määräyksiä, jos markkinavoimaltaan huomattavan teleyrityksen hinnoittelu vaarantaisi 3 momentin 1 kohdan mukaisesti lain tavoitteet. Määräykset olisivat yleisiä, eivätkä ne voisi koskea yksittäisen hinnan suuruutta. Ne vastaisivat laadultaan aikaisemmin voimassa olleen telemaksujen yleisistä perusteista annetun liikenneministeriön päätöksen (902/93) määräyksiä.

Määräyksiä annettaisiin 4 momentin nojalla myös silloin, kun EY:n säädökset sitä edellyttävät. Tällaiset määräykset koskevat maksujen tasapuolisuutta sekä kustannussuuntautuneisuutta ja kustannuslaskentaa. Ministeriön toimivalta olisi pääasiallisesti yhtä laaja kuin teletoimintalain 22 §:n 4 momentin nojalla. Ministeriö voisi kuitenkin 5 momentin nojalla EY:n lainsäädännön mukaisesti määrätä jotkin velvollisuuksista koskemaan vain teleyrityksiä, joilla on huomattava markkinavoima. Säännös on välttämätön EY:n säädösten voimaantunemiseksi.

19 §. *Televerkon luovutuksesta perittävä maksu.* Pykälän 1 momentin säännöstä vastaava säännös on kaapelilähetystoiminnasta annetun lain 8 §:n 2 momentissa (1213/92).

Ministeriön 2 momentin nojalla antamissa määräyksissä määriteltäisiin tarkemmin muun muassa se, miten telepalveluiden erillaisuus otettaisiin huomioon tasapuolisuutta arvioitaessa.

6 luku. Toimintojen eriyttäminen

20 §. *Eriytettävä teletoiminta.* Pykälä vastaa sisällöltään sähkömarkkinalain (386/95) 28 §:ää. Kirjanpidollisen eriyttämisen tavoitteena on lisätä yleisen teletoiminnan läpinäkyvyyttä ja siten vaikeuttaa ristiinsubventointia eri liiketoimintojen välillä. Eriyksen tärkeitä eriyttäminen on silloin, kun teleyrityksellä on huomattava markkinavoima.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaiset määräykset annettaisiin, jos arvioidaan tarpeelliseksi valvoa teleyrityksen verkkotoimintojen tai palveluiden keskinäistä ristiin-

subventiota. Määräyksiä annettaisiin vain silloin, kun teleyrityksellä on huomattava markkinavoima joissakin tarjoamissaan televerkoissa tai telepalveluissa.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukainen poikkeus myönnettäisiin joko yleismääräyksellä, jolloin erittelyvelvollisuutta ei olisi esimerkiksi liikevaihdoltaan tietyn rajan alittavilla teleyrityksillä, tai teleyrityksen hakemuksesta yksittäistapauksessa.

Eriytetyistä toiminnoista saatavien taloudellisten tietojen perusteella ministeriö voisi puuttua telemaksujen kehitykseen 17 §:n 2 momentin ja 18 §:n 4 momentin nojalla.

21 §. *Tilinpäätökset.* Pykälän 1 momentti vastaa sisällöltään sähkömarkkinalain 29 §:ää. Eriytettävistä toiminnoista olisi laadittava pykälässä mainitut tilinpäätösasiakirjat. Tuloslaskelma ja tase olisi voitava johtaa teleyrityksen kirjanpidosta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin siitä, miten markkinavoimaltaan huomattavan televerkkoyrityksen tulee merkitä telepalvelutoiminnan tuloslaskelmaan omaan käyttöönsä telepalveluyrityksenä ottamansa tilaajayhteydet. Niiden vuokra tulisi määrittää 18 §:n 3 momentin 1 kohdan mukaisesti määräytyvien perusteiden mukaan. Telepalveluiden tuloslaskelmassa tilaajayhteyden vuokrat vastaisivat siten niitä vuokria, joita televerkkoyritys perii vastaavista tilaajayhteyksistä kilpailevilta telepalveluyrityksiltä.

22 §. *Tarkemmat määräykset.* Ministeriö antaisi tarvittaessa tarkemmat määräykset 20 ja 21 §:n soveltamisesta. Teleyrityksillä olisi lainkohdan nojalla myös velvollisuus toimittaa ministeriölle pykälässä tarkoitettut asiakirjat.

7 luku. Telepäätelaitteet

23 §. *Maahantuonti, myynti ja kaupanpito.* Pykälä vastaisi pääasiallisesti teletoimintalain 10 b §:n 1 - 3 momenttia. Koska kansalliset tyyppihyväksynnät vähenevät koko ajan ja loppuvat lähivuosina kokonaan, erityistä mainintaa tyyppihyväksynnästä ei teletoimintalaista poiketen sisältyisi säännöksen. Yleinen televerkko on määritelty 4 §:n 4 kohdassa ja telepäätelaitte saman pykälän 18 kohdassa. Säännös ei estäisi hyväksymättömien telepäätelaitteiden maahantuontia omaa tarvetta varten. Sen sijaan teletoimintalain 10 b §:stä poiketen laitteen maahantuonti olisi kielletty paitsi myyntitarkoituk-

sessä, myös muussa edelleenluovutustarkoituksessa. Siten kielletyksi tulisi hyväksymättömien laitteiden maahantuonti esimerkiksi liikelahjoina käytettäväksi.

Vaikka hyväksymättömän laitteen maahantuonti omaa tarvetta varten olisi sallittu, laitteen liittäminen yleiseen televerkkoon olisi kuitenkin kielletty 16 §:n 1 momentin 2 kohdan nojalla. Laitteen maahantuoja voisi hyväksyttää sen lain mukaista menettelyä noudattaen ja saada niin oikeuden liittää sen yleisen televerkon liittymään.

Telehallintokeskus antaisi pykälän 2 momentin nojalla määräykset pykälän soveltamisesta. Määräyksiä voitaisiin antaa muun muassa telepäätelaitteiden merkinnöistä.

24 §. *Telepäätelaitteiden myyntiehdot.* Pykälän sisältö vastaisi teletoimintalain 10 b §:n 4 momenttia. Teletoimintaan kuuluva suorite on muun muassa televerkon liittymä. Myyjällä tarkoitetaan joko telepäätelaitteiden kauppaa harjoittavaa teleyritystä tai telepäätelaitteita kaupan pitävää muuta henkilöä tai yritystä, joka jälleenmyy teletoimintaan kuuluvia suoritteita.

25 §. *Suojauksen purkujärjestelmät.* Pykälä vastaisi pääosin teletoimintalain 29 a §:ää. Suojauksen purkujärjestelmä on määritelty 4 §:n 22 kohdassa. Selvyyden vuoksi myös järjestelmän oikeudeton valmistus, maahantuonti ja kaupanpito kielletäisiin. Kielletyksi tulisi lisäksi myös laittoman suojauksen purkujärjestelmän myynnin edistäminen, millä estettäisiin laittomien purkujärjestelmien myynti suomalaisten välittäjien avulla ulkomailta käsin.

26 §. *Televisiosignaalin standardit.* Pykälän 1 - 3 kohdassa tarkoitetut standardit koskisivat televisiolähetysten lähetyksjärjestelmää, kuvasuhdelukua sekä lähetysverkkojen teknisiä vaatimuksia samoin kuin televisiovastaanottimen pistokeliitäntöjä sekä vastaanotinten ja muiden kuluttajalaitteiden kykyä vastaanottaa suojattuja signaaleja.

27 §. *Tilaustelevisiopalvelun tarjonta.* Pykälän 1 momentissa tilaustelevisiopalvelun tarjoajalla tarkoitetaan yritystä, joka ylläpitää ja tarjoaa yleisölle järjestelmiä, joiden avulla käyttäjä voi ottaa vastaan ohjelmapalveluita tarjoavan yrityksen maksullisia palveluita. Palvelut lähetetään suojattuina ja ne ovat vain sellaisten käyttäjien käytettävissä, jotka voivat käyttää suojauksen purkujärjestelmää. Säännös velvoittaisi tilaustelevisiopalvelun tarjoajaa kohtelevaan tasapuolisesti kaikkia ohjelmapalveluita tarjoavia yleisradiotoimin-

nan harjoittajia.

Säännösehdotus ei vaikuttaisi kaapelilähetystoiminnan harjoittajan velvollisuuteen jatkaa eräitä yleisradiolähetystyksiä kaapelilähetystoiminnasta annetun lain 16 §:n 1 momentin (1213/92) nojalla.

Pykälän 2 ja 3 momentilla pannaan täytäntöön televisiosignaalien lähetystä koskevien standardien käytöstä annetun direktiivin 4 artiklan mukaiset tilaustelevisiopalvelun ja yleisradiotoiminnan harjoittajiin kohdistuvat vaatimukset. Ministeriö antaisi tarvittaessa 4 momentin mukaiset ohjeet.

8 luku. Telekaapelien sijoittaminen

28 §. *Oikeus telekaapelin sijoittamiseen.* Pykälä vastaa pääosin teletoimintalain 11 §:ää. Oikeudesta sijoittaa telekaapeli tai -johto toisen maalle säädetään lähinnä rakennuslain 133 §:ssä (499/81) sekä eräistä naapurussuhteista annetun lain (26/20) 16 §:ssä.

Oikeus olisi teletoimintalaista poiketen vain televerkkoyrityksillä. Telekaapelin sijoittamisoikeutta telemarkkinalain nojalla ei siten olisi esimerkiksi sillä, joka harjoittaa teletoimintaa omaa tarvetta varten tai jonka harjoittama teletoiminta on 3 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettulla tavalla vähäistä.

Säännös on tarpeen, jotta erityisesti seudullisten ja valtakunnallisten telekaapeleiden sijoittaminen ja ylläpito olisi nykyiseen tapaan mahdollista. Oikeuden saaminen edellyttää reittisuunnitelman laatimista ja muiden 8 luvussa säädettyjen menettelytapojen noudattamista.

29 §. *Reittisuunnitelman laatiminen.* Pykälä vastaa teletoimintalain 12 §:ää. Alueiden käyttöä koskevana suunnitelmoina tulisi ottaa huomioon muun ohella valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaiset luonnonsuojeluohjelmat ja luonnonsuojelulainsäädännön mukaiset erityiset alueet ja suunnitelmat. Lisäksi pykälässä säädettäisiin reittisuunnitelman laatijalle nimenomainen velvoite ottaa huomioon maisemalliset ja ympäristönäkökohdat.

Telekaapelit olisi sijoitettava ensisijaisesti pykälässä tarkoitetuille tiealueille ja yleisille alueille. Ottamalla reittisuunnitelmassa muut alueiden käyttöä koskevat suunnitelmat huomioon pyritään siihen, että kaapeleille turvataan mahdollisimman pysyvä sijainti. Suunnitelmat saadaan selville neuvottelemalla eri viranomaisten kanssa. Näin saadaan myös

kaapeleiden sijoittamisesta aiheutuvat vahingot ja haitat mahdollisimman pieniksi.

30 §. *Tiedottaminen ja kuuleminen.* Pykälä vastaa teletoimintalain 13 §:ää. Pykälässä tarkoitettu menettely edellyttää reittisuunnitelman julkaisemista kunnan ilmoitustaululla. Jotta varmistettaisiin se, että tieto reittisuunnitelmasta tavoittaa mahdollisimman monet sen vaikutuspiirissä olevat henkilöt, pykälän 2 momentissa säädettäisiin myös erityisestä asianosaisista koskevasta tiedotusmenettelystä.

Pykälän 3 momentissa tarkoitettuja viranomaisia olisivat muun muassa Tielaitos ja asianomaiset kunnat.

31 §. *Muistutus.* Pykälä vastaa teletoimintalain 14 §:ää. Jos muistutus tehdään, televerkkoyrityksen tulee ensi sijassa neuvotellen pyrkiä pääsemään yksimielisyyteen muistutuksen tekijän kanssa. Jos sopimukseen ei päästä, asian ratkaisee rakennuslautakunta. Muutoksenhausta rakennuslautakunnan päätökseen säädettäisiin 48 §:n 3 momentissa.

32 §. *Rakentamisoikeus.* Pykälä vastaa teletoimintalain 15 §:ää. Televerkkoyritykselle syntyy 1 momentissa tarkoitettu oikeus reittisuunnitelman perusteella, jos siitä ei tehdä muistutusta säädetyssä määräajassa. Jos muistutus tehdään, rakentamisoikeus syntyy sen jälkeen kun muistutuksen tekijän kanssa on sovittu tai rakennuslautakunnan käsittelyn jälkeen asiassa on tehty täytäntöönpanokelpoinen päätös.

Televerkkoyrityksen oikeuksiin kuuluvat pykälän 2 momentissa mainitut toimenpiteet. Asiasta säädettäisiin tarkemmin asetuksella. Kiinteistönomistajalle varattaisiin mahdollisuus huolehtia momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä ensi sijassa itse.

33 §. *Korvaukset.* Pykälä vastaa teletoimintalain 16 §:ää. Pykälän 1 momentissa tarkoitettuja alueita voitaisiin käyttää televerkon reitteinä korvauksetta. Alue olisi kuitenkin kunnostettava työn suorittamisen jälkeen.

Muiden kuin 1 momentissa tarkoitettujen alueiden omistajilla ja haltijoilla olisi oikeus korvaukseen 2 momentin nojalla. Korvauksesta pyrittäisiin ensisijaisesti sopimaan televerkkoyrityksen ja korvaukseen oikeutetun kesken. Jos sopimukseen ei päästä, noudatettaisiin 3 momentin mukaista menettelyä, joka on yhdenmukainen rakennuslain 133 §:n mukaisen korvausmenettelyn kanssa.

34 §. *Laajemmat oikeudet.* Pykälä vastaa teletoimintalain 17 §:ää. Pykälässä viitataan

mahdollisuuteen käyttää kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa (603/77) säädettyä menettelyä laajempien oikeuksien saamiseksi telekaapelin sijoittamiseen.

9 luku. Ohjaus ja valvonta

35 §. *Yleinen ohjaus, kehittäminen ja valvonta.* Pykälä vastaa teletoimintalain 18 §:ää. Pykälän 1 momentissa tarkoitettuja tehtäviä hoitaa nykyisin liikenneministeriö.

Telehallintokeskus on perustettu telehallinnosta annetulla lailla (518/88), johon ehdotetaan tehtäväksi ehdotetusta laista johtuvat muutokset.

36 §. *Erimielisyyksien ratkaiseminen.* Pykälän 1 momentin nojalla erimielisyyksien ratkaisumenettelyn voi käynnistää niin teleyritys kuin käyttäjäkin.

Pykälän 2 momentin nojalla telehallintoviranomaisten on pyrittävä ratkaisemaan erimielisyydet osapuolten kesken neuvotellen.

Pykälän 3 ja 4 momenttia vastaavat säännökset sisältyvät myös sähkömarkkinalain 41 §:ään. Määräykset selkeyttävät viranomaisen toimivaltaa tapauksissa, joissa ehdotetun lain ja kilpailunrajoituksista annetun lain soveltamisala on päällekkäinen tai ne sivuavat toisiaan.

Pykälän 5 momentin säännöksellä pannaan Suomessa täytäntöön televisiosignaalien lähetyksestä koskevien standardien käytöstä annetun direktiivin 4 artiklan e kohdan mukaiset vaatimukset riitojen sovittelumenettelystä.

37 §. *Tekniset määräykset.* Teletoimintalain 20 §:ään verraten ministeriöltä poistuisi toimivalta antaa teknisiä määräyksiä. Määräykset antaisi Telehallintokeskus.

38 §. *Häiriöiden poistaminen.* Pykälä vastaisi teletoimintalain 21 a §:ää. Pykälän mukainen menettely koskisi kaikkia niitä tapauksia, joissa televerkko tai telepäätelaitte on häiriön aiheuttaja siitä riippumatta, mihin laitteeseen häiriö kohdistuu.

39 §. *Markkinavalvonta.* Pykälän 1 momentti on sisällöltään sama kuin radiolain 16 §:n 1 momentti, jossa säädetään radiolaitteiden tarkastuksesta.

Pykälän 2 momentin nojalla tarkastajilla on yhtä laaja oikeus päästä telepäätelaitteen sijaintipaikkaan kuin radiolain 16 §:n 2 momentin nojalla radiolaitteen tarkastajalla. Vastaava oikeus tarkastajalla olisi päästä myös sellaiseen paikkaan, jossa on 25 §:ssä tarkoitettu suojauksen purkujärjestelmä.

Pykälän 3 momentti vastaa sisällöltään radiolain 16 §:n 3 momenttia.

Pykälän 4 momentin nojalla tarkastaja saa oikeuden väliaikaisesti estää laitteen tai järjestelmän käytön tai kaupanpidon. Laitteen tai järjestelmän säännösten ja määräysten mukaisuuden tutkiminen voi edellyttää toimenpiteitä, joita ei paikan päällä voi suorittaa. Tutkittavaksi ottamisesta annettaisiin todistus. Toimenpiteistä laitteen haltijalle tai kaupanpitäjälle aiheutuva haitta olisi rajoitettava mahdollisimman lyhyeksi ja vähäiseksi. Asian selvittämiseksi tarpeellinen tutkimus olisi tehtävä viipymättä.

Pykälän 5 momentissa tarkoitettujen tietojen saanti on välttämätöntä tarkastajan lain mukaisten tehtävien suorittamiseksi.

40 §. *Tiedonsaantioikeus.* Pykälä vastaisi pääasiallisesti teletoimintalain 23 §:ää. Ehdotuksen 1 momentin nojalla tietojenantovelvollisia olisivat teleyritysten ja niiden yhteenliittymien lisäksi myös muut televerkkojen omistajat ja haltijat sekä teleurakoitsijat. Muu televerkon omistaja on esimerkiksi 3 §:n 4 momentin mukaista teletoimintaa harjoittava yritys taikka 9 §:ssä tarkoitettu televerkon omistaja. Teletoimintalakiin nähden säännöksen sanamuotoa on muutettu täsmällisemmäksi, mikä merkitsee annettavien tietojen rajoittamista vain tiedonkeruun tarkoituksen kannalta välttämättömään laajuuteen.

Pykälän 2 momentissa tarkoitettuja tietoja ministeriö tarvitsisi muun muassa määritellensä sitä, onko teleyrityksellä huomattava markkinavoima.

41 §. *Toimivallan siirtäminen.* Ehdotuksen mukaan ministeriö voisi siirtää lain mukaisista, ehdotetun lain tekniseen täytäntöönpanoon liittyvää toimivaltaansa Telehallintokeskukselle samalla tavoin kuin teletoimintalain 20 §:n nojalla.

10 luku. Pakkokeinot, seuraamukset ja muutoksenhaku

42 §. *Pakkokeinot.* Pykälä vastaisi teletoimintalain 24 §:ää. Ehdotetussa 1 momentissa tarkoitettu velvoittamispäätös ja tehostetta koskeva päätös voidaan tehdä samanaikaisesti tai erikseen.

Pykälän 2 momentissa on yleisen käytännön mukainen säännös aiheutuneiden kustannusten suorittamisesta ja perimisestä.

43 §. *Teletoiminnan harjoittamisen kieltäminen.* Ministeriö voisi kieltää teletoiminnan

harjoittamisen ainoastaan pykälässä mainituissa tapauksissa. Pykälän 1 kohdassa tarkoitettussa tapauksessa on mahdollista, että teko täyttää myös 44 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohdan tunnusmerkistön.

Pykälän 2 kohdan säännös korvaisi teletoimintalain 7 §:n 3 momentin 1 kohdan säännöksen.

44 §. *Luvaton teletoiminnan harjoittaminen.* Ehdotettu säännös vastaa teletoimintalain 26 §:ää.

45 §. *Teletoiminnasta annettujen säännösten rikkominen.* Ehdotettu säännös vastaa pääosin teletoimintalain 26 a §:ää. Rangais tavaksi säädettäisiin myös suojauksen purkujärjestelmien oikeudeton myynninedistäminen, jota tarkoitetaan ehdotuksen 25 §:ssä.

46 §. *Menettämisseuraamukset.* Ehdotettu säännös vastaa pääosin teletoimintalain 26 b §:ää. Menettämisseuraamuksen piiriin ehdotetaan myös ehdotuksen 25 §:ssä tarkoitettua suojauksen purkujärjestelmää.

47 §. *Vahingonkorvausvelvollisuus.* Televerkon omistaja tai haltija voi 9 §:ssä tarkoitettussa tapauksessa kieltäytyä luovuttamasta televerkkoa. Vastaavasti teleyritys voi 10 ja 11 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa kieltäytyä verkon yhteenliittämisestä taikka viivyttellä sen toteuttamista. Luovutusta vaativalle yritykselle voi aiheutua sen johdosta vahinkoa. Pykälän nojalla televerkon omistajalla ja teleyrityksellä olisi muun muassa tällaisissa tapauksissa vahingonkorvausvelvollisuus.

Pykälässä tarkoitettu vahinko olisi yleensä taloudellista vahinkoa. Vahingonkorvauskanne nostettaisiin käräjäoikeudessa.

48 §. *Muutoksenhaku.* Pykälä vastaa teletoimintalain 27 §:n 2 - 4 momentin säännöksiä. Hallintolainkäyttölain (586/96) 7 §:n 2 momentin nojalla valtioneuvoston alaisen viranomaisen päätöksestä valitetaan lääninoinkeuteen, jollei muuta ole säädetty.

11 luku. Erinäiset säännökset

49 §. *Virka-apu.* Ehdotettu säännös vastaa teletoimintalain 28 §:ää.

50 §. *Vaitiolovelvollisuus.* Pykälän 1 momentti vastaa sisällöltään teletoimintalain 29 §:n 1 momenttia kuitenkin niin, että telelaskun maksamiseen velvolliselle luovutettavia tunnistamistietoja koskeva säännös on siirretty ehdotuksen 2 momentiksi.

Pykälän 2 momentissa sillä, joka on velvollinen maksamaan telelaskun, tarkoitetaan liittymä- tai muun vastaavan sopimuksen

teleyrityksen kanssa tehnyttä luonnollista tai oikeushenkilöä, jolla on 16 §:n 1 momentin 1 kohdan nojalla velvollisuus maksaa liittymän käytöstä aiheutuvat telemaksut. Laskun määräytymiseen liittyviä tunnistetietoja ovat ennen muuta tiedot liittymästä otettujen teleyhteyksien numeroista, tavallisesti puhelinnumeroista. Esimerkiksi teleksissä ja sähköpostissa käytetään myös kirjaintunnuksia. Ehdotuksen mukaan laskun maksamiseen velvollisella olisi oikeus pyynnöstään saada tällaiset tiedot siten, että niistä ei ole salattu osakaan. Tätä oikeutta voitaisiin kuitenkin käyttää vain, milloin se on teknisesti mahdollista. Jos käytettävä keskustekniikka ei salli laskun erittelemistä, teleyrityksellä ei olisi velvollisuutta toimittaa tunnistamistietoja kaikista teleyhteyksistä.

Vastaavasti telelaskun maksamiseen velvollisella olisi 2 momentin 2 kohdan nojalla oikeus saada lasku kokonaan ilman tunnistamistietojakin. Tätä käyttäjän kannalta kohtuullista säännöstä edellyttää toteutuessaan myös ehdotus henkilötietojen käsittelyä ja yksityisyyden suojaa telealalla, erityisesti integroidussa monipalveluverkossa (ISDN) ja digitaalisissa matkaviestinverkoissa koskevaksi direktiiviksi.

Pykälän 3 momentti vastaisi teletoimintalain 29 §:n 2 momenttia. Säännös laajenisi kuitenkin koskemaan muutakin kuin pelkästään anastusrikoksen kautta oikeudettomasti toisen haltuun joutunutta matkaviestintä. Siten poliisi saisi pykälän mukaisia tunnistamistietoja myös petoksella toisen haltuun joutuneesta matkaviestimestä otetuista teleyhteyksistä. Pykälän mukainen tietojensaantioikeus edellyttäisi teleliittymän haltijan, mutta ei sen sijaan telelaskun maksamiseen velvollisen suostumusta, silloin kun viimeksi mainittu ei samalla ole teleliittymän haltija.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin tunnistamistietojen luovuttamisesta eräissä poikkeustapauksissa. Teleyritys voisi luovuttaa pykälässä tarkoitettuja tunnistamistietoja hätäilmoituksia vastaanottaville poliisi- ja pelastusviranomaiselle ja niiden ylläpitämille aluehälytys- ja hätäkeskuksille. Tietojen saanti voi olla välttämätöntä hätäilmoituksen edellyttämiin toimenpiteisiin ryhtymiseksi silloin, kun hätäilmoituksen tekijä ei esimerkiksi yhteyden katkeamisen tai sairauskohauksen vuoksi pysty antamaan tietoa osoitteesta.

Pykälän 4 momentissa tarkoitettuja tunnis-

tamistietoja voitaisiin antaa silloinkin, kun käyttäjä on teleyrityksen kanssa sopinut tunnistamistietojen pitämisestä salassa, esimerkiksi salaisesta puhelinnumerosta. Tietoja voitaisiin antaa myös sen matkaviestinverkon tukiaseman sijainnista, jonka kautta teleyhteys momentissa tarkoitettulle viranomaiselle on otettu.

Tunnistamistiedot luovutettaisiin teleyritysten ja momentissa tarkoitettujen viranomaisien sopimalla tavalla. Tunnistamistietojen luovutuksesta perittävä maksu olisi telemaksu. Teleyrityksellä olisi siten oikeus periä tietojen saajalta maksu teknisistä toimenpiteistään, jotka johtuvat momentissa tarkoitettujen tunnistamistietojen luovuttamisesta.

Pykälän 5 momentti vastaa teletoimintalain 29 §:n 3 momenttia.

Pykälän 6 momentissa on kilpailunrajoituksista annetun lain 24 §:ää ja sähkömarkkinalain 49 §:ää vastaava säännös vaitiolovelvollisuudesta.

Vaitiolovelvollisuuden piiriin kuuluisivat erityisesti ministeriön ja Telehallintokeskuksen virkamiehet. Vaitiolovelvollisuuden rikkominen olisi rangaistavaa 45 §:n 2 momentin mukaisesti.

51 §. *Toimenpiteet teletoiminnan lopettamisen johdosta.* Pykälän sisältö vastaa teletoimintalain 30 §:ää. Teleyrityksen palveluntarjonta voi loppua sen vuoksi, että teleyritys menettää oikeutensa harjoittaa teletoimintaa tai esimerkiksi konkurssin vuoksi. Käyttäjän palvelutarjonta voi loppua muulloinkin. Laki ei estäisi televerkkoyritystä sulkemasta telepalveluyrityksen liittymiä ja lopettamasta yhteyksien toimittamista tälle, jos viimeksi mainittu esimerkiksi laiminlyö verkon vuokrien maksun. Ehdotuksella varmistettaisiin, että käyttäjän palvelut eivät näissä tilanteissa loppuisi. Teleyritys, jonka velvollisuudeksi ministeriö antaisi 1 momentissa tarkoitettua liittymän luovuttamisen, olisi se teleyritys, jonka televerkossa telepalveluyritys on tarjonnut palveluita. Käyttäjällä olisi aina oikeus valita muukin kuin ministeriön päätöksen mukainen teleyritys.

Teleyrityksellä, joka velvoitettaisiin antamaan liittymiä 51 §:n mukaisesti, olisi oikeus periä liittymien antamisesta maksu samoin kuin muiltakin käyttäjiltä.

Pykälän 2 momentin säännös on tarpeen, jotta ministeriölle jäisi tarvittava aika antaa 1 momentin mukainen määräyksensä ennen palvelutarjonnan loppumista.

52 §. *Telekaapeleita vaarantava työ.* Ehdo-

tettu säännös vastaa teletoimintalain 31 §:ää. Kaapelivauriot voivat aiheuttaa tuntuja taloudellisia vahinkoja suoraan ja välillisesti. Pykälässä tarkoitettuja töitä ovat erilaiset maanrakennustyöt, kuten kaivuu-, maansiirto-, pengerrys-, räjäytys-, louhinta- ja paalutustyöt.

53 §. *Tarkemmat säännökset.* Ehdotettu säännös vastaa teletoimintalain 32 §:ää.

12 luku. Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

54 §. *Voimaantulo.* Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan noin neljän kuukauden kuluessa sen antamisesta. Tavoitteena on, että se olisi voimassa 1 päivänä kesäkuuta 1997.

Lailla kumottaisiin teletoimintalaki (183/87) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

55 §. *Voimassa olevia toimilupia koskeva siirtymäsäännös.* Pykälän 1 momentissa tarkoitettujen hakemusten ja ilmoitusten olisi tehtävä noin kuukauden kuluessa lain voimaantulosta. Säännöksellä varmistettaisiin, että telyritysten teletoiminta voi häiriöttä jatkua lain voimaantulosta riippumatta.

Myönnettäessä uusia toimilupia sovellettaisiin myös toimilupien haettavanaolosta ilmoittamista koskevaa säännöstä siltä osin kuin on kysymys teletoiminnasta, jota hakijayritys ei vielä harjoita. Toimilupia, jotka ehdotetun muutoksen jälkeen koskisivat vain radioteletoimintaa, ei enää myönnettäisi yleisesti erittelemättä kaikkeen teletoimintaan. Siltä osin kuin johonkin teletoimintaan ei olisi vielä varattu taajuuksia lainkaan, hakemusten käsittelyä voitaisiin lykätä tai ne voitaisiin hylätä 7 §:n 3 momentin 3 kohdan nojalla.

Jos toimilupaa ei ajoissa tehdyn hakemuksen perusteella myönnetä, hakijalla olisi pykälän 3 momentin mukainen korvausoikeus.

1.2. Laki telehallinnosta

1 §. Telehallintokeskuksen tehtäviä koskevaa säännöstä täydennettäisiin viittaamalla postitoimintalakiin (907/93). Liikenneministeriön sijasta pykälässä mainittaisiin toimivaltaisena viranomaisena asianomainen ministeriö.

2 §. Pykälän 1 kohtaan tehtäisiin ehdotetusta telemarkkinalaista johtuva muutos ja 3 kohdassa mainittaisiin toimivaltaisena vi-

ranomaisena asianomainen ministeriö.

3 §. Liikenneministeriön sijasta pykälässä mainittaisiin toimivaltaisena viranomaisena asianomainen ministeriö ja teletoimintalain sijasta viitattaisiin ehdotettuun telemarkkinalakiin.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Ehdotetun telemarkkinalain 53 §:n nojalla annettavassa asetuksessa säädettäisiin muun muassa 55 §:ssä säädetyistä määräajoista ja annettaisiin tarkemmat säännökset telekaapelin sijoittamisesta.

Ministeriö antaisi telemarkkinalain 3 §:n 2 momentin 4 ja 5 kohdan nojalla osittain aikaisempia päätöksiään korvaavat määräykset vähäisestä teletoiminnasta ja pykälän 3 momentin mukaiset määräykset. Viimeksi mainituissa lain 3 ja 9 luvun soveltamisala pidettäisiin mahdollisimman rajoitettuna.

Ehdotetun telemarkkinalain 5 §:n 4 momentin mukaisen ministeriön päätöksen antaminen ei olisi toistaiseksi tarpeellista, mutta se tulisi ajankohtaiseksi kilpailun laajentuessa. Pykälän nojalla annettu päätös olisi myös kumottavissa ministeriön päätöksellä. Pykälän 5 momentin mukaiset määräykset annettaisiin lakiehdotuksen yleisperusteluissa ja yksityiskohtaisissa perusteluissa esitettyjen periaatteiden mukaisesti. Nämä määräykset olisivat voimassa määräajan ja niitä tarkistettaisiin säännöllisin väliajoin ja tarvittaessa muulloinkin markkinoiden kehityksen vaati-
malla tavalla.

Ehdotetun telemarkkinalain 8 §:n 4 momentin nojalla annettavat ohjeet ja määräykset korvaisivat voimassa olevat vastaavat määräykset. Momentin 1 kohdassa tarkoitettulla päätöksellä määrättäisiin muun muassa siitä, mitä seikkoja on otettava huomioon 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettua kohtuullista tarvetta arvioitaessa. Ministeriö määräisi myös menettelyä siinä tapauksessa, että telyritykset eivät voi sopia luovutuksen ehdoista.

Telemarkkinalain 8 §:n 4 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen EY:n lainsäädännön edellyttämien palvelujen vähimmäisvalikoiman tarjonta voitaisiin määrätä ainoastaan niiden telyritysten velvollisuudeksi, joilla on huomattava markkinavoima, jollei 4 momentista muuta johdu.

Telemarkkinalain 9 §:n 4 momentin ja 19 §:n 2 momentin nojalla annettaisiin mää-

räyksiä muun muassa siitä, mitä tasapuolisuudella tarkoitetaan, kun samaa televerkkoa käytetään erityyppisten telapalveluiden tarjontaan.

Ministeriön telemarkkinalain 11 §:n 1 momentin nojalla antamat määräykset korvaisivat voimassa olevat yhdysliikenteestä annetut määräykset. Pykälän 2 momentissa annetut määräykset annettaisiin niin laajoina kuin EY:n lainsäädäntö sitä edellyttää.

Voimassa olevat teleliittymien toimitusehdoista annettu liikenneministeriön päätös korvattaisiin telemarkkinalain 15 §:n 2 momentin nojalla annettavalla päätöksellä.

Ehdotetun telemarkkinalain 17 §:n 2 momentin 1 kohdan nojalla annettaisiin määräyksiä vain poikkeuksellisesti. Momentin 2 kohdan mukaiset määräykset korvaisivat vastaavat voimassa olevat määräykset.

Teleyritysten keskinäisistä maksuista annettaisiin telemarkkinalain 18 §:n 4 momentin nojalla määräyksiä vain silloin, kun osapuolet eivät voi sopia maksuistaan keskenään tai kun EY:n lainsäädäntö sitä edellyttää. Niillä korvattaisiin vastaavat voimassa olevat määräykset.

Ehdotetun telemarkkinalain 20 §:n 2 momentin nojalla voitaisiin määrätä eriytettäväksi teleyrityksen toiminta, jossa sillä on huomattava markkinavoima. Ehdotuksen 22 §:n ja 27 §:n 4 momentin nojalla määräyksiä ja ohjeita annettaisiin vain tarvittaessa.

Ehdotetun telemarkkinalain 41 §:n mukaisia määräyksiä annettaisiin tarvittaessa.

Telehallintokeskuksen telemarkkinalakiehdotuksen 23 §:n 2 momentin ja 37 §:n nojalla antamat määräykset korvaisivat vastaavat voimassa olevat määräykset.

Ehdotetun telemarkkinalain 26 §:n mukaiset, 37 §:n nojalla annettavat määräykset sisältäisivät televisiosignaalien lähetystä koskevien standardien käytöstä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin edellyttämät tekniset määräykset.

3. Voimaantulo

Telemarkkinalain siirtymäsäännöksillä järjestettäisiin, että teleyritysten toiminta voi jatkua häiriöttä siirtymävaiheen ajan siltä osin kuin teleyritysten toiminta muuttuu luvanvaraisesta ilmoituksenvaraiseksi.

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan noin neljän kuukauden kuluttua niiden antamisesta. Tavoitteena on, että ne olisivat voimassa

1 päivänä kesäkuuta 1997.

4. Säättämisjärjestys

Esityksessä on otettu huomioon seikat, jotka on esitetty perustuslakivaliokunnan lausunnoissa hallituksen esityksistä sähkömarkkinalaiksi (HE 138/1994 vp), teletointalain muuttamiseksi (HE 180/1995 vp), laiksi sijoituspalveluyrityksistä ja niihin liittyväksi lainsäädännöksi (HE 7/1996 vp), luottolaitoksia koskevan lainsäädännön muuttamisesta (HE 38/1996 vp) ja osuuspankkien yhteenliittymää koskevaksi lainsäädännöksi (HE 47/1996 vp).

Ehdotetun telemarkkinalain 9 §:n nojalla televerkon luovutusvelvollisuus laajenisi koskemaan myös muuta televerkon omistajaa ja haltijaa kuin teleyritystä, jolle tällainen velvollisuus on säädetty teletointalain 10 a §:ssä. Muihinkin televerkon omistajiin ja haltijoihin laajeneva velvollisuus olisi kuitenkin rajattu vain siihen tapaukseen, jossa televerkon omistaja tai haltija ylipäänsä sallivat verkon käytön telapalveluiden tarjontaan. Televerkon omistaja tai haltija eivät siten tulisi velvollisiksi varustamaan verkkoansa tai tekemään siihen investointeja sen saattamiseksi sellaiseksi, että siinä voidaan tarjota pykälän mukaisia palveluita. Ehdotus ei estäisi televerkon omistajaa tai haltijaa käyttämästä televerkkoaan hyväksi joko omaan tarpeeseensa tai luovuttamalla sitä toiselle korvausta vastaan. Ehdotetun telemarkkinalain 19 §:n mukaan televerkon omistajalla tai haltijalla olisi oikeus periä luovutuksesta kohtuullinen ja tasapuolinen maksu. Säännös turvaisi televerkon omistajalle ja haltijalle myös kohtuullisen tuoton sijoitetulle pääomalle.

Valtiosääntöoikeudellisesti huomionarvoisen säännös on myös ehdotetun telemarkkinalain 50 §:n 2 momentti, jossa säädetään telelaskun maksamiseen velvollisen oikeudesta saada eritelty lasku.

Käyttäjällä ei ole velvollisuutta sallia muiden käyttävän liittymäänsä, josta menevistä maksuista hän vastaa ehdotetun telemarkkinalain 16 §:n 1 momentin nojalla. Vastavasti kenelläkään ei ole oikeutta olettaa, että hän voi käyttää toisen omaisuutta, tässä tapauksessa puhelinliittymää, sopimatta käytön ehdoista teleliittymän haltijan kanssa. Sen vuoksi on kohtuutonta edellyttää, että telelaskun maksamiseen velvollinen käyttäjä joutuisi sallimaan myös sen, että muu liitty-

mää luvallisesti tai luvatta käyttävä henkilö saa pitää teleyhteyden tunnistamistiedot salassa.

Edellä mainituista syistä on katsottava, että telelaskun maksamiseen velvollisen käyttäjän oikeus saada yksityiskohtainen selvitys telelaskun määräytymisen perusteista on asetettava edelle siihen oikeuteen nähden, joka muulla liittymää käyttävällä henkilöllä on tunnistamistietojen salassa pitämiseen.

Huomionarvoista on, että voimassa oleva lainsäädäntö ei estä käyttämästä telelaitetta tai telelaitteeseen liitettävää muuta laitetta, joka rekisteröi liittymästä otettavat teleyhteydet täydellisinä. Jokainen käyttäjä voi hankkia ja käyttää tällaisia laitteita kenenkään estämättä. Niitä käytetään laajasti muun muassa yritysten puhelinvaihteissa, joiden vakio-ominaisuuksiin tunnistamistiedot rekisteröivä toiminne usein kuuluu. Sen sijaan teletoimintalain 29 §:n 1 momentin nojalla telelaitoksella ei ole oikeutta luovuttaa

tunnistamistietoja täydellisinä telelaskun maksamiseen velvollisellekaan. Käyttäjän tietosuojan kannalta näitä tilanteita on kuitenkin pidettävä täysin samanarvoisina.

Ottaen huomioon perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön telemarkkinalakiehdotuksessa hallintoviranomaisille uskottavaksi ehdotettu säädösvalta on pyritty sitomaan toimivaltaa rajoittaviin aineellisiin edellytyksiin. Ministeriötä alemmanasteiselle tasolle annettaisiin vain teknistä täytäntöönpanoa merkitsevää säädösvaltaa, milloin kysymys on yksityiseen oikeusasemaan puuttumisesta.

Edellä mainituilla perusteilla lait voidaan säätää tavallisen lain säätämisestä säädetyssä järjestyksessä. Hallitus pitää kuitenkin suotavana, että asiasta hankitaan perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Telemarkkinalaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain tarkoitus

Tämän lain tarkoituksena on edistää maan telemarkkinoiden tehokkuutta siten, että saatavilla olevat mahdollisuudet televiestintään ovat:

- 1) käyttäjien televiestinnän kohtuullisten tarpeiden mukaisia;
- 2) keskenään kilpailevia;
- 3) teknisesti kehittyneitä;
- 4) laadultaan hyviä;
- 5) toimintavarmoja ja turvallisia; sekä
- 6) hinnaltaan edullisia.

2 §

Lain keinot

Lain tarkoituksen saavuttamiseksi edistetään televerkkojen ja telepalveluiden välistä kilpailua ja luodaan tarjontaperiaatteet, jotka turvaavat 1 §:n mukaisten televerkkojen ja telepalveluiden yleisen saatavuuden.

Valtioneuvoston velvollisuutena on harjoittamallaan hallintotoiminnalla huolehtia, että televerkkoja ja telepalveluita on kohtuullisin ehdoin kaikkien käyttäjien saatavilla koko maassa.

3 §

Soveltamisala

Teletoinnassa noudatetaan, mitä tässä laissa säädetään. Televerkon osana olevista radiolaitteista on lisäksi voimassa, mitä niistä erikseen säädetään.

Tämä laki ei koske:

- 1) teletointaa omaa tarvetta varten;
- 2) radiolaitteiden käyttöä yleisradiolähetystoimintaan tai muuhun kuin yleiseen teletointaan;
- 3) televerkkojen ja telepalveluiden jälleen-

myyntiä;

4) teletointaa, joka liittyy pääasiallisesti muuhun televiestintään kuin puheluiden välittämiseen, siinä laajuudessa kuin ministeriö erikseen päättää; eikä

5) lain soveltamisen kannalta vähäistä teletointaa sen mukaan kuin ministeriö erikseen päättää.

Sen estämättä, mitä 2 momentissa säädetään, siinä tarkoitettuun toimintaan sovelletaan 3 ja 9 luvun säännöksiä siinä laajuudessa kuin ministeriö erikseen määrää.

Yleisen televerkon osaksi tai yleisen televerkon liittymään liitettävästä televerkosta on lisäksi voimassa, mitä 12 - 14 §:ssä säädetään.

Telepäätelaitteiden ja eräiden muiden laitteiden ja järjestelmien maahantuonnissa, myynnissä, kaupanpidossa, hallussapidossa, käytössä ja myynninedistämisessä on lisäksi noudatettava, mitä 7 luvussa säädetään.

4 §

Määritelmiä

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) *teletoinnalla* televerkkojen rakentamista ja ylläpitoa sekä televiestinnän ohjausta niissä;

2) *yleisellä teletoinnalla* teletointaan kuuluvien suoritteiden tarjoamista yleisesti käytettäväksi;

3) *televerkolla* siirtojärjestelmiä, jotka tekevät mahdolliseksi viestien siirron määrättyjen liittytapistien välillä johtimella, radioteitse, optisesti tai muulla sähkömagneettisella tavalla;

4) *yleisellä televerkolla* televerkkoa, jota osaksi tai kokonaan käytetään yleisten telepalveluiden tarjoamiseen;

5) *televerkkopalvelulla* palvelua, jossa televerkkoa tarjotaan käytettäväksi telepalveluiden tarjontaan;

6) *telepalvelulla* palvelua, jonka tarjoaminen koostuu kokonaan tai osittain viestien siirrosta tai reitityksestä televerkossa;

7) *yleisellä telepalvelulla* telepalvelua, jonka käyttäjien piiriä ei ole etukäteen rajoitettu;

8) *televiestinnällä* käyttäjien toimintaa viestien lähettämiseksi ja vastaanottamiseksi telepäätelaitteiden välillä televerkossa;

9) *liittymällä* televerkon rajapintaa, jossa käyttäjä pääsee yleiseen televerkkoon ja jossa määritellään tekniset rajapintaeritelmat (liityntäpiste), ja soveltuvien osien teleyrityksen ja käyttäjän välistä oikeussuhdetta;

10) *käyttäjällä* luonnollista tai oikeushenkilöä, joka on tehnyt teleyrityksen kanssa sopimuksen liittymästä tai telepalveluiden käytöstä, ja soveltuvien osien luonnollista ja oikeushenkilöä, joka käyttää telepalveluita, mukaan lukien teleyritys, joka käyttää hankkimiaan telepalveluita harjoittaessaan teletointaa;

11) *teleyrityksellä* oikeushenkilöä, joka tarjoaa yleisesti käytettäväksi itse tuottamiaan teletointaan kuuluvia suoritteita;

12) *televerkkoyrityksellä* teleyritystä, joka tarjoaa televerkkopalveluita;

13) *telepalveluyrityksellä* teleyritystä, joka hallinnassaan olevia telalaitteita käyttäen tarjoaa telepalveluita ja jolla on oikeudellinen ja tosiasiallinen mahdollisuus tarjota liittymiä palveluihinsa sekä sulkea liittymä tai muutoin estää käyttäjän pääsy näihin palveluihin;

14) *olennaisilla vaatimuksilla* yleisen edun mukaisia muita kuin taloudellisia syitä, joiden vuoksi yleisiin televerkkoihin ja yleisiin telepalveluihin pääsyä voidaan rajoittaa, kuten verkkotoimintojen turvallisuutta, verkon toimintakyvyn ylläpitoa, palvelujen yhteentoimivuuden takaamista ja tietosuojaa;

15) *huomattavalla markkinavoimalla* teleyrityksen asemaa telemarkkinoilla, jos teleyritys, ottaen huomioon muun ohella sen liiketoiminnan laajuus ja markkinaosuus asiankuuluvalla maantieteellisellä alueella, sen mahdollisuus hallita käyttäjien pääsyä televerkkoihin, sen käytössä olevat taloudelliset voimavarat ja sen kokemus kyseisten palveluiden tarjonnassa, voi huomattavasti vaikuttaa markkinoiden toimintaehtoihin;

16) *yhteenliittämisellä* teleyritysten toimintojen fyysistä ja loogista yhdistämistä sen varmistamiseksi, että käyttäjät voivat harjoittaa televiestintää ja päästä toisen teleyrityksen palveluihin;

17) *jälleenmyynnillä* teleyritykseltä hankittujen televerkkopalveluiden ja telepalveluiden myyntiä edelleen sellaisenaan tai osana

muuta palvelua;

18) *telepäätelaitteella* laitetta, joka tietojen lähettämiseksi, käsittelemiseksi tai vastaanottamiseksi on tarkoitettu johtimella, radioteitse, optisesti tai muulla sähkömagneettisella tavalla liitettäväksi joko suoraan yleisen televerkon liittymään tai toimimaan yleisen televerkon yhteydessä kytkettynä suoraan tai epäsuorasti yleisen televerkon liittymään;

19) *kiinteällä yhteydellä* televerkkopalvelua, jossa ilman valintaista kytkentää tarjotaan selkeää siirtokapasiteettia televerkon liityntäpisteiden välillä;

20) *tilaajayhteydellä* televerkon osaa, joka on liittymän ja sitä lähimmän sellaisen telalaitteen välillä, jolla voidaan ohjata viestejä;

21) *telemaksulla* teletointaan kuuluvasta suoritteesta määritettyä maksua;

22) *suojaus* *purkujärjestelmällä* laitetta, laitteen osaa tai muuta järjestelmää, jonka tarkoituksena on poistaa televerkossa välitettävän viestin erityisellä teknisellä järjestelmällä toteutettu suojaus; sekä

23) *ministeriöllä* valtioneuvoston ohjesäännössä (1522/95) tarkoitettua asianomaista ministeriötä.

2 luku

Teletoinnin harjoittaminen

5 §

Teleyritykset

Teleyrityksen on ennen yleisen teletoinnin aloittamista tehtävä 6 §:n mukainen ilmoitus, jollei 2 - 4 momentista muuta johdu.

Televerkkopalveluiden tarjonta yleisessä matkaviestinverkossa on luvanvaraista 7 §:n mukaisesti.

Teletointa yksinomaan ohjelmien lähettämiseksi tai jakelemiseksi yleisölle ei edellytä tämän lain mukaista ilmoitusta eikä toimilupaa.

Ministeriön tulee vapauttaa teletointa 1 momentin mukaisen ilmoitusvelvollisuuden piiristä, jos ilmoitusmenettelyn ylläpito ei tällaisen teletoinnin osalta enää ole tarpeellista 1 §:n mukaisten lain tavoitteiden kannalta.

Ministeriö määrää Euroopan yhteisöjen säädösten mukaisesti ne teleyritykset, joilla on huomattava markkinavoima.

6 §

Teletointailmoitus

Teletointailmoitus tehdään ministeriölle. Ilmoituksessa on esitettävä ministeriön määrittämät tiedot.

7 §

Toimilupa

Toimiluvan myöntää ministeriö. Lupahakemuksessa on esitettävä ministeriön määrittämät tiedot.

Ennen kuin toimilupa myönnetään, ministeriön on julkisesti ilmoitettava mahdollisuudesta hakea toimilupa.

Toimilupa on myönnettävä, jos on ilmeistä, että:

1) hakijalla on riittävät taloudelliset voimavarat huolehtia televerkkoyrityksen velvollisuuksista;

2) hakija noudattaa teletointia koskevia säännöksiä ja määräyksiä; sekä

3) haetun toiminnan harjoittamista varten on käytettävissä radiotaajuuksia.

Jos toimilupa voidaan radiotaajuuksien niukkuuden vuoksi myöntää vain osalle hakijoista, se on myönnettävä niille hakijoille, joiden harjoittama toiminta parhaiten edistää 1 §:ssä tarkoitettuja lain tavoitteita.

Toimilupa myönnetään enintään 20 vuoden määräajaksi.

Toimiluvassa määrätään teleyrityksen toimialue. Toimilupaan voidaan liittää olennaisten vaatimusten mukaisia ehtoja.

8 §

Teleyrityksen velvollisuudet

Telepalveluyrityksen tulee tarjota telepalveluita ja televerkkoyrityksen televerkkopalveluita käyttäjille sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Sen lisäksi, mitä 1 momentissa säädetään, teleyrityksen tulee:

1) huolehtia osaltaan siitä, että käyttäjien saatavilla on 1 §:n mukaisia mahdollisuuksia televiestintään;

2) huolehtia televerkkojensa ja telepalveluidensa yhteenliittämisestä toisiinsa televerkkoihin ja telepalveluihin sen mukaan kuin 3 luvussa säädetään;

3) varmistaa tehtäviensä mahdollisimman häiriötön hoitaminen myös poikkeusoloissa osallistumalla teletointinnan valmiussuunniteluun ja valmistelemalla etukäteen poik-

keusoloissa tapahtuvaa toimintaa sekä muiden toimenpitein;

4) vuokrata muille teleyrityksille näiden pyynnöstä yleisen teletointinnan harjoittamista varten rakentamiensa kaapelikanavien vapaana oleva osa ja yleiseen televerkkoon kuuluvien radiomastojen vapaana olevat antennipaikat, jos rinnakkaisten kaapelikanavien tai radiomastojen rakentaminen ei ole tarkoituksenmukaista ympäristönsuojelusta, kaavoituksesta tai aluesuunnittelusta johtuvista syistä ja jos kaapelikanavat ja antennipaikat eivät ole tarpeen teleyrityksen omien käyttäjien nykyistä ja kohtuullista tulevaa tarvetta varten;

5) tarjota Euroopan yhteisöjen säädöksissä edellytetyjä televerkkoja ja telepalveluita sen mukaan kuin siitä erikseen määrätään;

6) huolehtia telepalveluiden laskutuksesta asianmukaisella tavalla siten kuin ministeriö 15 §:n 2 momentin nojalla määrää; sekä

7) eriyttää toimintansa siten kuin 6 luvussa säädetään.

Jos 2 momentin 3 kohdasta aiheutuvat tehtävät edellyttävät toimenpiteitä, jotka selvästi poikkeavat tavanomaisena pidettävästä teletointinnasta ja joista aiheutuu olennaisia lisäkustannuksia, tällaiset kustannukset voidaan korvata valtion varoista, jollei toimenpiteen tilaaja suorita teleyritykselle siitä aiheutuvia kustannuksia.

Ministeriön tulee:

1) antaa ohjeet 2 momentin 3 kohdan ja tarkemmat määräykset 2 momentin 4 kohdan soveltamisesta; sekä

2) vahvistaa 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettuja määräykset noudattaen Euroopan yhteisöjen säädöksiä.

Ministeriö voi määrätä, että 4 momentin 2 kohdan nojalla teleyrityksille määrättävät velvoitteet koskevat vain teleyrityksiä, joilla on huomattava markkinavoima, ja että sen estämättä kaikkialla maassa vähintään yhdellä teleyrityksellä on tällaiset velvoitteet. Milloin yhdenkään teleyrityksen markkinavoima ei ole huomattava, tällaiset velvoitteet on määrättävä koskemaan yhtä tai useampaa teleyritystä, jonka markkinavoima on muita suurempi.

9 §

Televerkon luovutus eräissä tapauksissa

Televerkon omistaja tai haltija, joka sallii televerkkonsa käytön telepalveluiden tarjoamiseen, on velvollinen luovuttamaan telepal-

veluiden tarjontaa varten käytettävissä olevan televerkon vapaana olevan osan jokaisen telepalveluyrityksen käytettäväksi.

Edellä 1 momentissa säädetty velvollisuus ei koske televerkon omistajan kiinteistöön kuuluvaa ja omistamaa verkkoa.

Televerkon luovutuksessa on noudatettava kaikkiin telepalveluyrityksiin nähden tasapuolisia ehtoja ottaen huomioon, mitä 5 luvussa säädetään telemaksuista.

Ministeriö antaa tarvittaessa määräyksiä siitä, mitä seikkoja on otettava huomioon 3 momentin mukaista tasapuolisuutta arvioitaessa.

3 luku

Televerkkojen ja telepalveluiden yhteenliittäminen

10 §

Yhteenliittamisvelvollisuus

Televerkkoyritysten olennaisten vaatimusten mukaiset yleiset televerkot on liitettävä yhteen, jollei 11 §:n nojalla annetuista määräyksistä muuta johdu. Yhteenliittäminen toteutetaan yhteenliittämistä pyytävän teleyrityksen osoittamassa televerkon kohdassa, jollei ministeriö toisin määrää.

Televerkot on liitettävä yhteen teknisten mahdollisuuksien mukaisesti tässä laissa säädetyllä tavalla ensi tilassa sen jälkeen, kun yhteenliittämistä koskeva vaatimus on esitetty.

Teleyritys on velvollinen neuvottelemaan toisen teleyrityksen televerkkojen ja telepalveluiden liittämisestä televerkkoihinsa ja telepalveluihinsa. Teleyrityksen, jolla on huomattava markkinavoima, on hyväksyttävä kaikki kohtuulliset yhteenliittämistä koskevat vaatimukset, jollei 11 §:n nojalla annetuista määräyksistä muuta johdu.

Telepalveluyritys ei ole velvollinen tarjoamaan telepalveluitaan kaikkien televerkkoyritysten televerkoissa. Ministeriö määrää, missä laajuudessa tätä pykälää muutoin sovelletaan telepalveluiden yhteenliittämiseen.

Yhteenliittämistä aiheutuvista maksuista säädetään 18 §:ssä. Jos teleyritykset eivät voi sopia yhteenliittämisen muista, teletointa koskevista ehdoista, ministeriö ratkaisee asian noudattaen, mitä 36 §:ssä säädetään erimielisyyksien ratkaisemisesta.

11 §

Yhteenliittämistä koskevat määräykset

Ministeriö antaa tarkemmat määräykset yhteenliittämisestä noudattaen Euroopan yhteisöjen säädöksiä. Määräysten tulee edistää 1 §:ssä tarkoitettuja lain tavoitteita.

Sen estämättä, mitä salassapidosta muualla säädetään, ministeriö voi määrätä, että yhteenliittämistä koskevat sopimukset ovat julkisia ja että velvoitteet koskevat osaksi tai kokonaan vain teleyrityksiä, joilla on huomattava markkinavoima.

12 §

Teleurakointi

Yleisen televerkon osaksi tai yleisen verkon liittymään liitettävän televerkon tulee täyttää 37 §:n nojalla asetetut tekniset vaatimukset.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun televerkon rakentamisesta ja ylläpidosta vastaavalla henkilöllä tai yrityksellä (*teleurakoitsija*) tulee olla valtuutus, jonka saamisen ehdoista ja menettelystä määrää Telehallintokeskus. Televerkon saa liittää yleiseen televerkkoon vain valtuutettu teleurakoitsija tai televerkkoyritys. Vähäisten rakentamis- ja ylläpitotöiden tekeminen ei kuitenkaan edellytä valtuutusta sen mukaan kuin Telehallintokeskus määrää.

13 §

Televerkon omistajan velvollisuudet

Televerkon omistajan tulee:

1) pitää 12 §:n 1 momentissa tarkoitettu verkkonsa pykälässä tarkoitettujen teknisten vaatimusten mukaisena; sekä

2) säilyttää ja ylläpitää verkkokaaviota ja muita asiakirjoja sen mukaan kuin 37 §:n nojalla määrätään.

14 §

Televerkon irrottaminen yleisestä televerkosta

Teleyrityksellä on oikeus irrottaa televerkko yleisestä televerkosta ja sulkea sen avulla toteutetut verkon liityntäpisteet, jos:

1) televerkko aiheuttaa vaaraa tai häiriötä yleiselle teletoinnalle; tai

2) televerkkoa ei Telehallintokeskuksen

kehotuksesta huolimatta saateta 37 §:n nojalla annettujen määräysten mukaiseksi.

Teleyrityksen oikeudesta sulkea liittymä tai keskeyttää telepalveluiden toimittaminen on lisäksi voimassa, mitä 16 §:n 2 momentissa säädetään.

4 luku

Käyttäjän oikeudet ja velvollisuudet

15 §

Käyttäjän oikeudet

Jokaisella on oikeus:

1) saada teleyrityksiltä liittymiä yleisiin televerkkoihin haluamissaan verkon kohdissa, jollei ministeriö yksittäistapauksessa toisin määrää sen johdosta, että liittyminen olisi halutussa televerkon pisteessä teknisesti epätarkoituksenmukaista, johtaisi tietosuojan vaarantumiseen tai olisi muutoin kohtuutonta teleyrityksen kannalta, ja että käyttäjän televiestinnän tarve voidaan tyydyttää muutoinkin teknisellä ja taloudellisesti tarkoituksenmukaisella tavalla;

2) vuokrata televerkkoyrityksiltä yleisen televerkon välityskyvyn sallimissa rajoissa tilaajayhteyksiä ja kiinteitä yhteyksiä osoittamiensa televerkon kohtien välille, jollei ministeriö 1 kohdassa tarkoitetuissa tapauksissa toisin määrää, ja käyttää niitä televiestintään tai tarjotessaan telepalveluita edelleen käytettäväksi;

3) käyttää yleisten televerkkojen välityksellä niissä tarjottuja yleisiä telepalveluita;

4) liittää liityntäpisteisiin 7 luvun mukaisesti hyväksytyjä, toimintakunnossa olevia telepäätelaitteita;

5) saada 50 §:n 2 momentin mukaisesti eritelty lasku telemaksuista; sekä

6) tarjota teleyritykseltä hankkimiaan palveluita edelleen muille käyttäjille.

Ministeriö vahvistaa telepalveluiden toimintusehtojen yleiset perusteet, joissa annetaan tarkemmat määräykset siitä, mitä käyttäjän oikeuksien turvaamiseksi on otettava huomioon.

16 §

Käyttäjän velvollisuudet

Käyttäjän tulee:

1) maksaa teleyrityksen itsensä tai muun teleyrityksen lukuun perimät maksut liittymästä, televerkon käytöstä ja telepalveluista;

2) huolehtia, että hänen hallussaan olevaan

liittymään ei liitetä muita kuin 7 luvun mukaisesti hyväksytyjä, toimintakunnossa olevia päätelaitteita; sekä

3) noudattaa televerkon tai telepalvelun toimittamisesta teleyrityksen kanssa tekemäänsä, 15 §:n 2 momentin nojalla annettujen toimitusehtojen yleisten perusteiden mukaista sopimusta.

Teleyrityksellä on oikeus sulkea liittymä tai keskeyttää telepalveluiden toimittaminen, jos käyttäjä ei noudata, mitä 1 momentissa säädetään, eikä kehotuksesta huolimatta kohtuullisessa määräajassa oikaise menettelyään.

5 luku

Telemaksut

17 §

Käyttäjiltä perittävät maksut

Teleyritykset määrittävät telemaksunsa.

Ministeriö antaa tarvittaessa määräyksiä telemaksujen yleisistä perusteista, kustannusten laskemisesta, maksujen julkisuudesta ja erittelystä, jos:

1) teleyrityksen, jolla on huomattava markkinavoima, hinnoittelun tai telemaksujen yleisen kehityksen vuoksi 1 §:n mukaisen lain tavoitteiden saavuttaminen on vaarantunut; tai

2) Euroopan yhteisöjen säädöksissä edellytetään joidenkin telemaksujen sääntelemistä.

18 §

Teleyritysten keskinäiset maksut

Teleyritykset sopivat keskenään telemaksuista, jotka peritään:

1) televerkkojen ja telepalveluiden yhteenliittämisestä 3 luvun mukaisesti;

2) kaapelikanavien ja antennipaikkojen vuokraamisesta 8 §:n 2 momentin 5 kohdan mukaisesti; tai

3) muista teleyritysten välisistä suoritteista. Teleyritys voi vaatia toiselta teleyritykseltä ennakkomaksua tai vakuutta 1 momentissa tarkoitettun maksun suorittamisen vakuudeksi.

Edellä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen teleyritysten keskinäisten maksujen tulee olla tasapuoliset ja kohtuulliset suoritteiden tuottamisesta aiheutuneisiin kustannuksiin nähden, milloin:

1) maksun perii 15 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella toiselle telepalveluyritykselle

vuokratusta tilaajayhteydestä markkinavoimaltaan huomattava televerkkoyritys, joka toimii televerkossaan myös telepalveluyrityksenä;

2) teleyrityksen huomattavan markkinavoiman vuoksi vapaa hinnoittelu muutoin johdaisi siihen, että 1 §:n mukaisia tavoitteita ei saavuteta; tai

3) Euroopan yhteisöjen lainsäädännössä edellytetään joidenkin telemaksujen tällaista sääntelemistä.

Ministeriö määrää tarvittaessa tässä pykälässä tarkoitettujen telemaksujen yleisistä perusteista, kustannusten laskemisesta, maksujen julkisuudesta ja erittelystä. Määräysten mukaisen maksun tulee kattaa suoritteen tuottamisesta aiheutuvien kustannusten ohella kohtuullinen tuotto sijoitetulle pääomalle. Määräysten tulee edistää 1 §:ssä tarkoitettuja tavoitteita. Ministeriö voi määrätä velvoitteet koskemaan osaksi tai kokonaan vain teleyrityksiä, joilla on huomattava markkinavoima.

19 §

Televerkon luovutuksesta perittävä maksu

Televerkon omistajan tai haltijan 9 §:ssä tarkoitettua televerkon luovutuksesta perittävän maksun tulee olla kohtuullinen ja tasapuolinen kaikkiin teleyrityksiin nähden.

Ministeriö määrää tarvittaessa, mitä seikkoja on otettava huomioon 1 momentissa tarkoitettua kohtuullisuutta ja tasapuolisuutta arvioitaessa. Määräysten mukaisen maksun tulee kattaa suoritteen tuottamisesta aiheutuvien kustannusten ohella kohtuullinen tuotto sijoitetulle pääomalle.

6 luku

Toimintojen eriyttäminen

20 §

Eriytettävä toiminta

Teleyrityksen on eriytettävä televerkkopalveluiden ja telepalveluiden tarjonnasta muodostuva liiketoiminta toisistaan sekä muista liiketoiminnoista.

Ministeriö voi määrätä, että:

1) televerkkojen ja telepalveluiden eri osatoinnot on eriytettävä toisistaan silloin, kun teleyrityksellä on huomattava markkinavoima useammassa kuin yhdessä tarjoamissaan televerkoista tai telepalveluista; sekä

2) 1 momentin säännöstä ei sovelleta teleyritykseen, jonka teletointa on merkitykseltään vähäistä.

21 §

Tilinpäätökset

Eriyttämisellä tarkoitetaan tässä laissa sitä, että eriytettävälle toiminnoille on laadittava tilikausittain tuloslaskelma ja televerkkotoiminnalle myös tase. Tuloslaskelma ja tase, joiden tulee olla yritysten kirjanpidosta johdettavissa, on laadittava soveltuvin osin kirjanpitolain (655/73) säännösten mukaisesti.

Jos markkinavoimaltaan huomattava televerkkoyritys toimii televerkossaan myös telepalveluyrityksenä, sen omaan käyttöönsä ottamien tilaajayhteyksien vuokra tulee merkitä telepalvelutoiminnan tuloslaskelmaan samojen perusteiden mukaan kuin se perii maksuja muilta telepalveluyrityksiltä 18 §:n 3 momentin 1 kohdan perusteella.

22 §

Tarkemmat määräykset

Ministeriö antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä ja ohjeita eriyttämisen toteuttamisesta, tuloslaskelmien ja taseiden laatimisesta sekä tietojen julkaisemisesta. Teleyritysten on ministeriön pyynnöstä toimitettava tälle tilinpäätöksensä sekä eriytettyjen toimintojen tuloslaskelmat ja taseet lisätietoineen.

7 luku

Telepäätelaitteet

23 §

Maahantuonti, myynti ja kaupanpito

Yleiseen televerkkoon liitettäväksi tarkoitettua telepäätelaitetta ei saa tuoda maahan myynti- tai edelleenluovutustarkoituksessa eikä pitää kaupan, myydä tai muutenkaan luovuttaa toiselle ennen kuin sen on varmistettu täyttävän 37 §:n nojalla asetetut vaatimukset.

Telehallintokeskus antaa tarkemmat määräykset tämän pykälän soveltamisesta.

24 §

Telepäätelaitteen myyntiehtot

Telepäätelaitteen myyntihinta ei saa riip-

pua siitä, hankkiiko ostaja telepäätelaitteen myyjältä myös teletointaan kuuluvia suoritteita.

25 §

Suojauksen purkujärjestelmät

Suojauksen purkujärjestelmän oikeudeton hallussapito, käyttö, valmistus, maahantuonti, kaupanpito ja myyninedistäminen on kielletty.

Telehallintokeskus voi antaa luvan 1 momentissa tarkoitetun järjestelmän käyttöön.

26 §

Televisiosignaalin standardit

Telehallintokeskus antaa 37 §:n nojalla Euroopan yhteisöjen säädösten mukaisesti tekniset määräykset:

1) televisiosignaaleja ja niiden lähetystä koskevista standardeista;

2) televisiovastaanottimien ja muiden televisiosignaalin vastaanottoon tarkoitettujen kuluttajalaitteiden teknisistä ominaisuuksista; sekä

3) tilaustelevisiojärjestelmien teknisistä ominaisuuksista.

27 §

Tilaustelevisiopalvelun tarjonta

Sen, joka tarjoaa tilaustelevisiopalveluita yleisölle, tulee tarjota oikeudenmukaisin, tasapuolisin ja kohtuullisin ehdoin kaikille yleisradiotoiminnan harjoittajille sellaisia teknisiä palveluita, että käyttäjät, joilla on käytössään palvelun tarjoajan hallitsema suojauksen purkulaite, voivat ottaa vastaan yleisradiotoiminnan harjoittajien digitaalisia yleisradiolähetystyksiä.

Tilaustelevisiopalvelua tarjoavan yrityksen tulee pitää tästä toiminnastaan erillistä kirjanpitoa.

Yleisradiotoiminnan harjoittajan tulee julkaista suojatuista lähetystyksistä hinnasto, josta käy ilmi, sisältyvätkö suojauksen purkulaitteet lähetysten vastaanotosta tehtävään sopimukseen.

Ministeriö antaa tarvittaessa tarkemmat määräykset siitä, mitä erillistä kirjanpitoa pidettäessä on otettava huomioon.

8 luku

Telekaapeliin sijoittaminen

28 §

Oikeus telekaapeliin sijoittamiseen

Oikeudesta sijoittaa telekaapeli toisen maalle yhdyskunnan tai kiinteistön tarpeita varten säädetään erikseen. Tämän lisäksi oikeus telekaapeliin sijoittamiseen voidaan perustaa televerkkoyrityksen telekaapeliin rakentamista varten laatimaan reittisuunnitelmaan siten kuin tässä luvussa säädetään.

29 §

Reittisuunnitelman laatiminen

Edellä 28 §:ssä tarkoitetussa reittisuunnitelmassa on otettava huomioon voimassa oleva kaavoitus ja mahdollisuuksien mukaan myös muut alueiden käyttöä koskevat suunnitelmat. Suunnitelmaa laadittaessa on otettava huomioon maisemalliset ja ympäristönäkökohdat. Telekaapelit on mahdollisuuksien mukaan sijoitettava käyttäen yleisistä teistä annetussa laissa (243/54) tarkoitettuja tiealueita ja kiinteistönmuodostamislaisissa (554/95) tarkoitettuja yleisiä alueita. Suunnitelma on laadittava siten, ettei telekaapeliin rakentamisesta ja kunnossapidosta aiheudu haittaa tai vahinkoa, joka on kohtuullisin kustannuksin vältettävissä.

30 §

Tiedottaminen ja kuuleminen

Televerkkoyrityksen on saatettava reittisuunnitelma tiedoksi asianomaisessa kunnassa noudattaen, mitä julkisista kuulutuksista annetussa laissa (34/25) säädetään.

Televerkkoyrityksen on lisäksi julkaistava reittisuunnitelmaa koskeva ilmoitus paikalliskunnalla yleisesti leviävässä sanomalehdessä ja lähetettävä suunnitelma tiedoksi asianomaisille kiinteistönomistajille sekä muille, joiden etua tai oikeutta suunnitelma koskee ja joiden osoitteet ovat tiedossa. Ilmoituksessa on mainittava ne kiinteistöt, joita suunnitelma koskee.

Reittisuunnitelmasta on myös hankittava lausunto asianomaisilta viranomaisilta.

31 § *Muistutus*

Kiinteistön omistajalla ja muulla, jonka etua tai oikeutta suunnitelma koskee, on oikeus tehdä kunnan rakennuslautakunnalle muistutus 30 päivän kuluessa suunnitelman 30 §:n 1 momentin mukaisesta julkipanosta. Julkipanossa ja 30 §:n 2 momentissa tarkoitettussa ilmoituksessa on mainittava tämä oikeus muistutuksen tekoon ja päivä, jona muistutus on viimeistään tehtävä.

Jos muistutus on tehty eikä siitä mahdollisesti aiheutuvista toimenpiteistä voida sopia televerkkoyrityksen ja muistutuksen tekijän kesken, sijoittamista koskevan erimielisyyden ratkaisee rakennuslautakunta.

Rakennuslautakunta voi päätöksessään määrätä, että päätöstä on noudatettava ennen kuin se on saanut lainvoiman. Jos päätöksessä on valitettu, valitusviranomainen voi kuitenkin kieltää päätöksen täytäntöönpanon, kunnes valitus on ratkaistu.

32 § *Rakentamisoikeus*

Televerkkoyrityksellä on oikeus 31 §:n mukaan täytäntöönpanokelpoisen reittisuunnitelman nojalla ryhtyä telekaapelireitillä tarvittavien telekaapelien sekä niihin liittyvien laitteiden, vähäisten rakennelmien ja pylväiden sijoittamisen vaatimiin rakentamistöihin.

Suunnitelman mukaiselta reitiltä voidaan tällöin kaataa puut ja muut kasvit, joiden poistaminen on rakentamisen ja kunnossapidon vuoksi välttämätöntä, sekä kiinnittää rakennuksiin ja rakennelmiin tarpeellisia laitteita. Televerkkoyrityksen on kunnostettava alue työn suorittamisen jälkeen.

Edellä 1 momentissa tarkoitetuissa töissä ja siinä mainittujen laitteiden kunnossapitotöissä sekä reitin suunnitteluun liittyvissä maastotutkimuksissa on televerkkoyrityksen palveluksessa olevalla oikeus liikkua yksityisellä alueella ja asettaa maastoon tarpeellisia merkkejä.

33 § *Korvaukset*

Televerkkoyrityksellä on oikeus käyttää korvauksetta 29 §:ssä tarkoitettuja tiealueita ja yleisiä alueita telekaapelien reitiksi. Televerkkoyrityksen on kunnostettava alue työn

suorittamisen jälkeen.

Muiden kun 1 momentissa mainittujen alueiden osalta kiinteistön omistajalla ja haltijalla on oikeus saada täysi korvaus haitasta ja vahingosta, joka on aiheutunut 32 §:ssä tarkoitettua toimenpiteestä. Korvausvaatimus on tehtävä televerkkoyritykselle vuoden kuluessa haitan tai vahingon syntymisestä.

Jos korvauksesta ei sovita, kysymys oikeudesta korvaukseen ratkaistaan ja korvaus määrätään kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annettua lakia (603/77) noudattaen toimituksessa, jota haetaan asianomaiselta maanmittaustoimistolta.

34 § *Laajemat oikeudet*

Milloin telekaapelien rakentamiseksi ja kunnossapidämiseksi tarvitaan laajempia oikeuksia toisen omaisuuteen kuin 32 §:ssä säädetään, on noudatettava kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annettua lakia.

9 luku

Ohjaus ja valvonta

35 § *Yleinen ohjaus, kehittäminen ja valvonta*

Teletoiminnan yleinen ohjaus ja kehittäminen kuuluu ministeriölle.

Telehallintokeskuksen tehtävä on valvoa tämän lain sekä sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista.

36 § *Erimielisyyksien ratkaiseminen*

Joka katsoo, että teleyritys toimii tämän lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten vastaisesti, voi saattaa asian ministeriön tai Telehallintokeskuksen tutkittavaksi.

Ministeriön ja Telehallintokeskuksen tulee 1 §:ssä mainittujen lain tavoitteiden mukaisesti edistää teleyritysten palvelutoimintaa ja keskinäistä yhteistyötä sekä pyrkiä ratkaistaan erimielisyydet ensi sijassa osapuolten kesken neuvotellen. Tarvittaessa virheen tai laiminlyönnin tehnyt on velvoitettava korjaamaan menettelynsä.

Jos ministeriön tai Telehallintokeskuksen käsiteltävänä oleva asia koskee menettelyä,

joka saattaa rikkoa kilpailunrajoituksista annetun lain kilpailunrajoituksia koskevia säännöksiä, ministeriö ja Telehallintokeskus voivat siirtää asian kilpailunrajoituksia koskevilta osin käsiteltäväksi kilpailunrajoituksista annetun lain mukaisesti.

Telemarkkinoiden kilpailunrajoituksia ja niiden vahingollisia vaikutuksia arvioitaessa on otettava huomioon myös tämän lain ja sen nojalla annetut säännökset ja määräykset.

Mitä tässä pykälässä säädetään teleyrityksestä, koskee soveltuvin osin myös tilaustelevisiopalvelun ja yleisradiotoiminnan harjoittajaa 26 ja 27 §:ssä tarkoitetuissa tapauksissa.

37 §

Tekniset määräykset

Televerkkoja, telepäätelaitteita ja muita telelaitteita koskevat tekniset määräykset vahvistaa Telehallintokeskus.

38 §

Häiriöiden poistaminen

Jos televerkko tai telepäätelaitte aiheuttaa sähköisesti tai sähkömagneettisesti häiriötä televerkolle, telepäätelaitteelle, radiolaitteelle tai sähkölaitteelle, vaikka häiritsevä ja häiritty verkko tai laite ovat häiriönpäästö- ja häiriönsieto-ominaisuuksiltaan säännösten ja määräysten mukaiset, Telehallintokeskus ehdottaa osapuolille toimenpiteitä, joilla häiriö voidaan poistaa tai rajoittaa sen vaikutuksia.

Jollei häiriön poistamiseksi tai rajoittamiseksi tarpeellisista toimenpiteistä sovita, Telehallintokeskus ratkaisee asian.

39 §

Markkinavalvonta

Telehallintokeskuksen määräämät tarkastajat valvovat telepäätelaitteiden ja suojauksen purkujärjestelmien maahantuontia, kaupanpitoa ja myynninedistämistä.

Tarkastajalla, joka esittää selvityksen 1 momentissa tarkoitettusta Telehallintokeskuksen antamasta määräyksestä, on oikeus valvonnan suorittamiseksi päästä paikkaan,

jossa on telepäätelaitte tai suojauksen purkujärjestelmä.

Tarkastajalla on myös oikeus päästä paikkaan, jossa 2 momentissa tarkoitettun laitteen todennäköisin syin epäillään olevan. Tarkastusta ja valvontaa ei kuitenkaan saa suorittaa asunnossa, ellei epäilyyn ole erityistä syytä.

Jos todennäköisin syin epäillään, että telepäätelaitteen maahantuontia tai kaupanpitoa koskevia säännöksiä tai 25 §:ää on rikottu, tarkastajalla on oikeus ottaa laite tutkittavaksi ja kieltää laitteen tai järjestelmän kaupanpito tai edelleen luovuttaminen viivytystä suorittavan tutkimuksen ajaksi. Sille, jolta laite tai järjestelmä on otettu tutkittavaksi, on annettava todistus, josta ilmenee tutkittavaksi otetun omaisuuden määrä ja tutkittavaksi ottamisen syy.

Tarkastajan pyynnöstä tulee telepäätelaitteita kaupan pitävän antaa tarkastajalle tietoja laitteiden ja järjestelmien teknisestä rakenteesta, niiden luovutuksista sekä lisäksi sen, joka pitää kaupan telepäätelaitteita, tietoja niiden vaatimustenmukaisuuden varmistamisesta.

40 §

Tiedonsaantioikeus

Sen estämättä, mitä salassapidosta muualla säädetään, ministeriöllä ja Telehallintokeskuksella on oikeus saada teleyrityksiltä, niiden yhteenliittymiltä, televerkkojen omistajilta ja haltijoilta sekä teleurakoitsijoilta tässä luvussa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi tarpeelliset tiedot tietojen antajien taloudesta ja niiden harjoittamasta tämän lain alaisesta toiminnasta.

Ministeriö voi velvoittaa teleyrityksen ilmoittamaan sellaiset liikkeen hankkimista, osake-enemmistön ostamista tai muuta toisen elinkeinonharjoittajan toimintaa koskevan määräämisvallan hankkimista koskevat sopimukset, jotka ovat tarpeen harkittaessa, onko teleyrityksellä huomattava markkinavoima.

41 §

Toimivallan siirtäminen

Ministeriö voi siirtää tämän lain mukaisia lain tekniseen täytäntöönpanoon liittyviä tehtäviään määräämisään rajoissa Telehallintokeskuksen tehtäväksi.

10 luku

Pakkokeinot, seuraamukset ja muutoksenhaku42 §
Pakkokeinot

Jos joku rikkoo tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, ministeriö tai Telehallintokeskus voi velvoittaa hänet korjaamaan virheensä tai laiminlyöntinsä. Päätöksen tehosteeksi voidaan asettaa uhkasakko tai uhka, että toiminta keskeytetään osaksi tai kokonaan tai että tekemättä jätetty toimenpide teetetään asianomaisen kustannuksella.

Teettämällä suoritettujen toimenpiteiden kustannukset suoritetaan valtion varoista ja peritään laiminlyöjältä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/61) säädetään.

43 §

Teletoinnin harjoittamisen kieltäminen

Ministeriö voi kieltää teleyritykseltä teletoinnin harjoittamisen ja peruuttaa televerkko-yrityksen toimiluvan osaksi tai kokonaan, jos:

- 1) teleyritys ei noudata teletoinnista annettuja säännöksiä tai määräyksiä, eikä kehotuksesta huolimatta kohtuullisessa määräajassa oikaise menettelyään; tai
- 2) harjoitetun toiminnan laatu ja laajuus huomioon ottaen teleyritys ei täyttäisi 7 §:n 3 momentin mukaisia toimiluvan myöntämisen ehtoja.

44 §

Luvaton teletoinnin harjoittaminen

Joka harjoittaa teletointia

- 1) ilman tämän lain mukaan tarvittavaa toimilupaa tai tekemättä tämän lain mukaista teletointailmoitusta taikka vastoin 43 §:n nojalla annettua kieltoa,
 - 2) vastoin tätä lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä tai
 - 3) vastoin toimiluvan ehtoja
- on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *luvattomasta teletoinnin harjoittamisesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.

45 §

Teletoinnasta annettujen säännösten rikkominen

Joka tahallaan

- 1) liittää telepäätelaitteen yleiseen televerkkoon vastoin 15 §:n 1 momentin 4 kohdan säännöstä,
 - 2) rikkoo telepäätelaitteiden maahantuontia, myyntiä ja kaupanpitoa koskevia 23 §:n säännöksiä,
 - 3) suorittaa 12 §:n 2 momentissa tarkoitettua työn ilman säännöksessä tarkoitettua valtuutusta,
 - 4) laiminlyö televerkon omistajalle 13 §:ssä säädetty velvollisuudet tai
 - 5) pitää hallussaan, valmistaa, käyttää, maahantuo tai pitää kaupan suojauksen purkujärjestelmää taikka edistää sen myyntiä 25 §:n vastaisesti
- on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *teletoinnasta annettujen säännösten rikkomisesta* sakkoon.

Rangaistus 50 §:ssä säädetyn vaitiolovelvollisuuden rikkomisesta tuomitaan rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

46 §

Menettämisseuraamukset

Edellä 44 ja 45 §:ssä tarkoitettujen rikosten tekijälleen ja sille, jonka hyväksi hän on toiminut, tuottamaan taloudelliseen hyötyyn ja rikoksen tekemiseen käytettyyn esineeseen sovelletaan, mitä siitä rikoslaissa säädetään. Edellä 45 §:n 1, 2 ja 5 kohdassa tarkoitettujen rikosten kohteena käytetty telelaite tai suojauksen purkujärjestelmä on julistettava menetetyksi, jolleivät asianhaarat ole erittäin lieventävät.

47 §

Vahingonkorvausvelvollisuus

Teleyritys, joka yhteenliittämisvelvollisuutta koskevan 10 tai 11 §:n nojalla annettujen määräysten vastaisella menettelyllä aiheuttaa toiselle teleyritykselle vahinkoa, on velvollinen korvaamaan vahingon.

Mitä 1 momentissa säädetään, sovelletaan myös vahinkoon, jonka televerkon omistaja tai haltija aiheuttaa teleyritykselle 9 §:n vastaisella menettelyllä.

48 §
Muutoksenhaku

Ministeriön ja Telehallintokeskuksen päätökseen saadaan hakea muutosta noudattaen, mitä hallintolainkäyttölaissa (586/96) säädetään. Ministeriö ja Telehallintokeskus voivat päätöksessään määrätä, että päätöstä on noudatettava ennen kuin se on saanut lainvoiman. Valitusviranomainen voi kuitenkin kieltää päätöksen täytäntöönpanon, kunnes valitus on ratkaistu.

Ministeriön ja Telehallintokeskuksen 42 §:n nojalla antamaan uhkasakon asettamista koskevaan päätökseen ei saa erikseen hakea muutosta valittamalla.

Kunnan rakennuslautakunnan 31 §:n 2 momentin nojalla tekemään päätökseen voidaan hakea muutosta siten kuin muutoksenhausta rakennuslautakunnan päätökseen säädetään rakennuslaissa (370/58).

11 luku

Erinäiset säännökset

49 §
Virka-apu

Telehallintokeskuksella on oikeus saada virka-apua poliisilta, tulliviranomaisilta ja rajavartiolaitokselta tämän lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten täytäntöönpanemiseksi. Lisäksi tullilaitos valvoo Telehallintokeskuksen ohella telepäätelaitteiden maahantuontia koskevien säännösten ja määräysten noudattamista.

50 §
Vaitiolovelvollisuus

Teleyrityksen tai teleurakoitsijan palveluksessa oleva tai ollut ei saa luvattomasti ilmaista, mitä hän on tehtävässään saanut tietää teletoinnassa välitetyn tiedon sisällöstä. Vaitiolovelvollisuus koskee myös televiestinnän osapuolten henkilöllisyyttä ja tietoja, jotka tekevät mahdolliseksi osapuolten tunnistamisen.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, sillä, joka on velvollinen maksamaan telelaskun, on oikeus saada:

1) pyynnöstään kaikki laskun määräytymiseen liittyvät tunnistamistiedot, mukaan lukien täydelliset tiedot televiestinnän osapuolten käyttämien teleliittymien numeroista tai

muista tunnuksista, milloin niiden antaminen on teknisesti mahdollista; sekä

2) lasku siten, että siinä ei anneta 1 kohdassa tarkoitettuja tunnistamistietoja.

Poliisilla on 1 momentin estämättä oikeus teleliittymän haltijan suostumuksella saada:

1) rikoslain 24 luvun 3 a §:ssä tarkoitettun rikoksen selvittämiseksi tarvittavia tunnistamistietoja teleliittymään otetuista teleyhteyksistä; sekä

2) oikeudettomasti toisen haltuun joutuneesta matkaviestimestä lähetettyjä viestejä koskevat tunnistamistiedot siltä osin kuin se on tarpeen rikoksen selvittämiseksi.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään ja mitä käyttäjä on sopinut teleyrityksen kanssa teleliittymänsä tunnistamistietojen pitämisestä salassa, teleyrityksellä on oikeus antaa hätäilmoituksen vastaanottaneelle poliisille, pelastusviranomaiselle ja muille hätäilmoituksia vastaanottaville viranomaisille tunnistamistietoja liittymästä, josta hätäilmoitus on tullut. Tunnistamistietoina voidaan antaa liittymänumeron ohella tieto liittymän asennusosoitteesta ja haltijasta sekä tieto sen tukiaseman sijainnista, jonka kautta matkaviestimellä tehty hätäilmoitus on ohjattu yleiseen televerkkoon.

Viranomaisen oikeudesta muissa tapauksissa rikoksen esitutkinnassa saada tunnistamistietoja teletoinnassa välitetyistä viestistä säädetään pakkokeinolaissa.

Joka tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä tai määräyksissä tarkoitettuja tehtäviä suorittaessaan on saanut tietoonsa liike- tai ammattisalaisuuden, ei saa sitä ilmaista sivulliselle eikä käyttää hyödykseen.

51 §
Toimenpiteet teletoinnin lopettamisen johdosta

Jos teleyrityksen toimilupa peruutetaan, tai jos teleyritys muuten lopettaa toimintansa tai sen palvelutarjonta muuten lakkaa, ministeriön on päätettävä toimenpiteistä, joihin on ryhdyttävä teletoinnin ylläpitämiseksi ja siitä, mikä teleyritys on velvollinen luovuttamaan liittymän sellaisille käyttäjille, joiden palvelutarjonta on lakannut.

Televerkkoyritys ei saa sulkea toiselle teleyritykselle luovuttamaansa liittymää eikä estää kiinteän yhteyden käyttöä maksuviiästyksen tai sopimusrikkomuksen vuoksi ennen kuin aiotusta toimenpiteestä on ilmoitettu ministeriölle. Ilmoitus on tehtävä vii-

meistään viikkoa ennen toimenpidettä.

Jos televerkon siirtämisestä toiselle teleyritykselle ei sovita, valtioneuvosto voi päättää siirrosta korvausta vastaan. Korvauksen perusteista on voimassa, mitä kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetussa laissa säädetään lunastuskorvauksesta.

52 §

Telekaapeleita vaarantava työ

Ennen telekaapeleita vaarantavaan työhön ryhtymistä työn suorittajan on vaurioiden välttämiseksi selvitettävä työalueella mahdollisesti olevien telekaapeleiden sijainti. Televerkkoyritysten tulee antaa maksutta tietoja telekaapeleiden sijainnista.

53 §

Tarkemmat säännökset

Tarkemmat säännökset tämän lain täytäntöönpanosta annetaan asetuksella.

12 luku

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

54 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Tällä lailla kumotaan 20 päivänä helmikuuta 1987 annettu teletoimintalaki (183/87) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Ennen tämän lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

55 §

Voimassa olevia toimilupia koskeva siirtymäsäännös

Teleyrityksen, jolla on voimassa oleva toimilupa ja joka haluaa jatkaa tämän lain mukaan luvan- tai ilmoituksenvaraista toimintaansa, tulee harjoitetun toiminnan laadusta riippuen tehdä 6 §:ssä tarkoitettu ilmoitus tai hakea 7 §:ssä tarkoitettua toimilupaa viimeistään asetuksella säädettävänä määräpäivänä. Määräaikaan mennessä teletoimintailmoituksen tehnyt tai toimilupaa hakenut teleyritys saa jatkaa teletoiminnan harjoittamista aikaisemman toimilupansa ehdoin ja rajoituksin, kunnes tämän lain mukainen toimilupa on myönnetty tai teletoimintailmoitus saapunut ministeriölle.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja toimilupia käsiteltäessä ei sovelleta, mitä 7 §:n 2 momentissa säädetään toimilupien haettavanaolosta ilmoittamisesta siltä osin kuin on kyse toimiluvasta sellaiseen toimintaan, jota hakemuksen tehnyt teleyritys jo harjoittaa.

Jos tässä laissa tarkoitettua toimilupaa ei myönnetä, on sillä, joka tämän lain voimaan tullessa on harjoittanut teletoimintaa toimiluvan nojalla, oikeus saada valtiolta täysi korvaus vahingosta, joka aiheutuu siitä, ettei televerkkoa enää voida käyttää teletoimintaan eikä muutoinkaan kohtuullista hyötyä tuottavalla tavalla.

2.

Laki**telehallinnosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan telehallinnosta 10 päivänä kesäkuuta 1988 annetun lain (518/88) 1—3 §, näistä 2 § sellaisena kuin se on osittain muutettuna 4 päivänä joulukuuta 1992 annetulla lailla (1214/92), seuraavasti:

1 §

Tele- ja radiotoiminnan teknistä valvontaa ja tarkastuksia sekä postitoiminnan valvontaa samoin kuin niihin liittyvää lupahallintoa ja muita tele-, radio- ja postitoiminnan hallintotehtäviä varten on asianomaisen ministeriön hallinnonalalla toimiva Telehallintokeskus.

2 §

Telehallintokeskuksen tehtävänä on:

1) huolehtia telemarkkinalain (/), postitoimintalain (907/93), radiolaitteista annetun lain (8/27), radiolain (517/88) ja kaapeli-lähetystoiminnasta annetun lain (307/87) sekä niiden nojalla annettujen säännösten, määräysten ja lupaehtojen noudattamisen valvonnasta;

2) huolehtia tele- ja radiolaitteiden teknisestä tarkastustoiminnasta ja niiden käytön valvonnasta; sekä

3) hoitaa muut tehtävät, jotka sille muiden säännösten tai asianomaisen ministeriön määräysten mukaan kuuluvat.

3 §

Asianomainen ministeriö voi yksittäistapauksessa pidättää ratkaistavakseen asian, jonka ratkaiseminen on telemarkkinalaissa, radiolaitteista annetussa laissa tai radiolaissa annettu Telehallintokeskukselle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Helsingissä 4 päivänä lokakuuta 1996

Tasavallan Presidentti

MARTTI AHTISAARI

Ministeri *Anneli Taina*

Laki

telehallinnosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan telehallinnosta 10 päivänä kesäkuuta 1988 annetun lain (518/88) 1—3 §, näistä 2 § sellaisena kuin se on osittain muutettuna 4 päivänä joulukuuta 1992 annetulla lailla (1214/92), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

1 §

Tele- ja radiotoiminnan teknistä valvontaa ja tarkastuksia, niihin liittyvää lupahallintoa ja muita tele- ja radiotoiminnan hallintotehtäviä varten on liikenneministeriön alainen Telehallintokeskus.

2 §

Telehallintokeskuksen tehtävänä on:

1) huolehtia teletoimintalain (183/87), radiolaitteista annetun lain (8/27), radiolain (517/88) ja kaapelilähetystoiminnasta annetun lain (307/87) sekä niiden nojalla annettujen säännösten, määräysten ja lupaehtojen noudattamisen valvonnasta;

2) huolehtia tele- ja radiolaitteiden teknisestä tarkastustoiminnasta ja niiden käytön valvonnasta; sekä

3) hoitaa muut tehtävät, jotka sille muiden säännösten tai liikenneministeriön määräysten mukaan kuuluvat.

3 §

Liikenneministeriö voi yksittäistapauksessa pidättää ratkaistavakseen asian, jonka ratkaiseminen on teletoimintalaissa, radiolaitteista annetussa laissa tai radiolaisissa annettu Telehallintokeskukselle.

Ehdotus

1 §

Tele- ja radiotoiminnan teknistä valvontaa ja tarkastuksia *sekä postitoiminnan valvontaa samoin kuin* niihin liittyvää lupahallintoa ja muita tele-, radio- ja *postitoiminnan* hallintotehtäviä varten on *asianomaisen* ministeriön *hallinnonalalla toimiva* Telehallintokeskus.

2 §

Telehallintokeskuksen tehtävänä on:

1) huolehtia *telemarkkinalain* (/), *postitoimintalain* (907/93), radiolaitteista annetun lain (8/27), radiolain (517/88) ja kaapelilähetystoiminnasta annetun lain (307/87) sekä niiden nojalla annettujen säännösten, määräysten ja lupaehtojen noudattamisen valvonnasta;

2) huolehtia tele- ja radiolaitteiden teknisestä tarkastustoiminnasta ja niiden käytön valvonnasta; sekä

3) hoitaa muut tehtävät, jotka sille muiden säännösten tai *asianomaisen* ministeriön määräysten mukaan kuuluvat

3 §

Asianomainen ministeriö voi yksittäistapauksessa pidättää ratkaistavakseen asian, jonka ratkaiseminen on *telemarkkinalaissa*, radiolaitteista annetussa laissa tai radiolaisissa annettu Telehallintokeskukselle.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .
